

T.C.

NİĞDE ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMI

İLKÖĞRETİM ANABİLİMDALI

**İLKÖĞRETİM II. KADEMEDE SOSYAL BİLGİLER DERSİNİN
HEDEFLERİNE ULAŞMA DERECEŚİ
(ŞEREFLİKOÇHİSAR İLÇESİ ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI

Yrd. Doç. Dr. Remzi KILIÇ

**TEC. YÜKSEK ÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

HAZIRLAYAN

Şükran KOÇYİĞİT

122738

NİĞDE 2002

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Enstitümüzün Sosyal Bilgiler Öğretim Programı İlköğretim Anabilim Dalı öğrencisi olan Şükran KOÇYİĞİT'e ait "İlköğretim II. Kademedeki Sosyal Bilgiler dersinin hedeflerine ulaşma derecesinin öğretmen görüşleri ile değerlendirilmesi" adlı çalışması jüriimiz tarafından YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

(İmza)

Akademik Ünvanı Adı Soyadı

Başkan

(İmza)

Akademik Ünvanı Adı Soyadı

(İmza)

Akademik Ünvanı Adı Soyadı

(İmza)

Akademik Ünvanı Adı Soyadı

(İmza)

Akademik Ünvanı Adı Soyadı

ÖNSÖZ

Günümüz bilgi ve teknoloji toplumunda ezberci, aktarımcı eğitim anlayışı yerine eleştirici, yaratıcı, üretici eğitim anlayışı benimsenmelidir. Ülkemizin bilgiyi üreten ve ihraç eden bilim toplumu haline gelebilmesi özellikle öğrenme alışkanlıklarının kazanıldığı ve kalıcı hale geldiği; ilköğretim yıllarının verimli bir biçimde değerlendirilmesi ile mümkündür. Eğitimci, ilköğretim yıllarında çocuğa öğrenmeyi öğretmeli, öğrenme-öğretme ortamında onu aktif hale getirmeli ve öğrenmeden zevk alması için gerekli koşulları sağlamalıdır. Bu sayede öğrenci başarısı artırılabilecektir. Program aynı olduğu halde öğrenci başarısının farklı farklı olması da uygulamadaki farklılıklardan kaynaklanmaktadır. Sosyal Bilgiler Programı'ndaki hedeflere ulaşmada da eğitime büyük rol düşmektedir, sevgiye ve ilgiye dayalı güdüleyici bir eğitimle öğrencileri yaşadıkları çevreye, topluma uyumlu ve yararlı duruma getirme amaçlanmalıdır.

Bu araştırmada da "İlköğretim II. Devrede Sosyal Bilgiler Dersinin Hedeflerine Ulaşma Derecesi" değerlendirilmiştir. Öğretmen görüşleri anket yoluyla alınarak incelenmiştir. Anket Ankara ili Şereflikoçhisar ilçesi ve bağlı kasaba okullarında görev yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine uygulanmıştır.

İlkokuldan, yüksek lisans öğrenimimin en son aşamasına kadar bana emeği olmuş tüm hocalarıma, araştırmanın tamamlanmasında bana yol gösteren sayın hocam Yrd. Doç. Dr. Remzi Kılıç'a ve Yrd. Doç. Dr. Mustafa Koç hocam başta olmak üzere bölümdeki tüm hocalarıma teşekkür ediyorum, ayrıca aileme ve tüm yakınlarıma saygılarımı sunuyorum.

ÖZET

Bu araştırmada “İlköğretim II. Kademedede Sosyal Bilgiler Dersinin, Hedeflerine Ulaşma Derecesi” incelenmiştir. İlköğretim II. Kademedede Sosyal Bilgiler dersi amaçlarının gerçekleşmesi için takip edilen öğrenme-öğretme süreçleri araştırılmıştır.

Araştırmada kullanılan ölçme aracı araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Araştırma verilerinin toplanmasında öğretmenlere yönelik anket formu kullanılmıştır. Anket verileri ile toplanan bilgilerin çözümlenmesinde yüzdeler kullanılmıştır.

Araştırmanın teorik temellerini ortaya koymak amacıyla; Sosyal Bilimler – Sosyal Bilgiler arasındaki ilişki, ilköğretimde Sosyal Bilgiler ve Sosyal Bilgiler dersinin ilköğretimde yeri ve önemi üzerinde durulmuştur. Ayrıca Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılan metot – teknik, araç – gereç ve değerlendirme biçimlerine yer verilmiştir.

Veriler 2001 – 2002 eğitim – öğretim yılında Ankara ili Şereflikoçhisar ilçesi ve bağlı kasaba ilköğretim okullarında II. Kademedede Sosyal Bilimler dersi veren öğretmenlere uygulanan anket formları ile toplanmıştır. Araştırmaya 21 kadın, 27 erkek olmak üzere toplam 48 öğretmen katılmıştır.

Araştırmada öğretmenlere genel, programa ilişkin görüşleri, metot ve tekniklere ilişkin görüşleri, ölçme ve değerlendirmeye ilişkin görüşleri olmak üzere dört ana başlık altında sorular yöneltilmiştir.

SUMMARY

In this research that examined “at the 2nd stage of Primary Education’s Social knowledges lesson’s get its target class”. At the 2nd stage of Primary Education’s Social knowledges lesson’s followed by learning-teaching processes exomined for make the aims in roel.

The criterion toel was re-designed by the researchers the research, informations collected by applying polls to the techers. Information that collected with the polls resourses resoved with persen tages.

It aimed for thearetical basics vision; social sciences Social-Knowledges, relate between them, in Primary Education Social-Knowledges and its course’s importance and its position appears. Also which are used in the Social-Knowledges: meth technik, tools and utilizing styles appears.

Informations colleted by the polls, 2001-2002 years of education Ankara in Sereflikochisar and its towns, primary education schools its, teachers that course social-knowledge at the stage of 2nd, in tot 48 teachers who are 21 women, 27 men joined to the research.

4 main question are directed in the research. These are teacher’s general, programme reviews nethot and techic reviews, criterion and utilizing reviews.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
SUMMARY.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
TABLO LİSTESİ.....	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xi
GİRİŞ.....	1
ARAŞTIRMANIN AMACI.....	2
ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	2
PROBLEM CÜMLESİ.....	2
ALT PROBLEMLER.....	3
SAYILTILAR.....	3
SINIRLILIKLAR.....	3
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	4
1. Araştırmanın Modeli.....	4
2. Araştırmanın Evreni.....	4
3. Araştırmanın Örnekleme.....	4
4. Verilerin Toplanması.....	4
5. Verilerin Analizi ve Yorumlanması.....	5
BÖLÜM I.....	6
1. SOSYAL BİLİMLER-SOSYAL BİLGİLER.....	6
2. İLKÖĞRETİMDE SOSYAL BİLGİLER.....	8
3. SOSYAL BİLGİLER DERSİNİN İLKÖĞRETİMDE YERİ VE ÖNEMİ.....	11
4. SOSYAL BİLGİLER DERSİNİN AMAÇLARI.....	13
5. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE MUHTEVA (İÇERİK).....	16
6. SOSYAL BİLGİLER PROGRAMI 6. VE 7. SINIF ÜNİTELERİ.....	19
6.1. Sosyal Bilgiler Dersi 6. Sınıf Ünitelerinin Dağılımı.....	20
6.2. Sosyal Bilgiler Dersi 7. Sınıf Ünitelerinin Dağılımı.....	26
6.3. Sosyal Bilgileri Programının Uygulanması ile İlgili Açıklamalar.....	32
BÖLÜM II.....	38

1. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNİN İLKELERİ	38
1.1. Aktif Kalıtım	39
1.2. Öğrenciye Yol Gösterme	39
1.3. Açıklık	40
1.4. Motivasyon	40
1.5. Bireysel Ayrılıklar	41
1.6. Pekiştirme	41
1.7. Bilinenlerden Bilinmeyene	42
1.8. Tekrar	42
1.9. Yakın Çevreden Yararlanma	42
1.10. Model Alma	43
2. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNİN STRATEJİLERİ	43
2.1. Tekrar	44
2.2. Anlamlandırma	45
2.3. Organize Etme	45
2.4. Dikkati Yoğunlaştırma	45
2.5. Diğer Stratejiler	46
3. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM METODLARI VE ETKİNLİKLER	46
3.1. Düzenlatım Yöntemi	47
3.2. Soru Cevap Yöntemi	48
3.3. Gösteri (Demostrasyon) Yöntemi	48
3.4. Problem Çözme Yöntemi	49
3.5. Tartışma Yöntemi	49
3.6. Dramatizasyon Yöntemi	50
3.7. Gözlem Gezisi Yöntemi	50
3.8. Örnek Olay İncelemesi Yöntemi	51
3.9. Grup Çalışmaları	52
3.10. Benzetişim (Simülasyon)	52
4. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNİN ARAÇ VE METARYALLERİ	53
4.1. Ders Kitapları	53
4.2. Tarihi Romanlar	54

4.3. Yazı Tahtası.....	55
4.4. Fotoğraflar ve Resimler.....	55
4.5. Haritalar, Grafikler ve Zaman Şeritleri.....	56
4.6. Üç Boyutlu Metaryaller.....	57
4.7. Tepegöz.....	57
4.8. TV-Video.....	57
4.9. Radyo-Kasetçalar.....	58
4.10. Slayt Makinası.....	58
4.11. Episkop.....	59
4.12. Bilgisayar.....	59
4.13. Data Show.....	60
4.14. Nokta Gösterici (Lazer Pointer).....	60
4.15. İnternet.....	60
5. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE DEĞERLENDİRME	61
BÖLÜM-III	63
BULGULAR VE YORUMLAR	63
1.BULGULAR	63
1.Örnekleme Ait Bulgular.....	63
2.Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler öğretiminde kullandıkları öğretim Yöntemlerine İlişkin Bulgular.....	67
3.Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Metaryalleri Kullanma Düzeylerine İlişkin Bulgular.....	68
4.Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Öğrenci Başarısını Ölçme Yöntemleri ve Bu Yöntemleri Kullanma Düzeylerine İlişkin Bulgular.....	70
5.Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Öğrenme ve Öğrenme Sürecinde Karşılaşılan Problemler ve Bunlara İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	71
6.Cinsiyet Değişkeni Açısından İlköğretim Okulları II. Kademedeki Sosyal Bilgiler Dersinin Hedeflere Ulaşma Dercesine İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Bulgular.....	72
7.Kadın ve Erkek Öğretmenleri II. Kademe Sosyal Bilgileri Dersinin Genel ve Özel Amaçları ile Değerlendir Boyutlarına İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular.....	80
2. YORUMLAR	88

BÖLÜM IV.....	94
SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	94
1. SONUÇLAR.....	94
2. ÖNERİLER.....	96
KAYNAKLAR.....	98
EKLER.....	101
EK 1 : ANKET FORMU.....	102
EK 2 : İZİN BELGESİ	107

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Örnekleme Oluşturan Bireylerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımları	71
Tablo 2: Örnekleme Oluşturan Bireylerin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımları	71
Tablo 3: Örnekleme Oluşturan Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitime Katılıp Katılmama Durumuna Göre Dağılımları.....	72
Tablo 4: Örnekleme Oluşturan Öğretmenlerin Sosyal bilgiler Dersini Okutma Sürelerine Göre Dağılımları	72
Tablo 5: Örnekleme Oluşturan Öğretmenlerin Haftalık Ders Saatlerine Göre Dağılımları	73
Tablo 6: Örnekleme Oluşturan Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitime İhtiyaç Duyup	73
Duymadıklarına Göre Dağılımları	73
Tablo 7: Örnekleme Oluşturan Öğretmenlerin Sosyal Bilgilerle İlgili Yayınları İzleme Durumlarına Göre Dağılımları	74
Tablo 8: Örnekleme Oluşturan Öğretmenlerin Sosyal bilgiler Dersi ile İlgili Okullarda Yeterli Araç – Gereç Olup Olmadığına İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımları	74
Tablo 9: Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullandıkları Öğretim Yöntemlerini Kullanma Düzeylerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımlar	75
Tablo 10: Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Materyalleri Kullanma Düzeylerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımlar.....	76
Tablo 11: Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Öğrenci Başarısını Ölçme Yöntemleri ve Bu Yöntemleri Kullanma Düzeylerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımlar	78
Tablo 12: Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Öğrenme ve Öğretme Sürecinde Karşılaşılan Problemler ve Bunlara İlişkin Görüşlerinin Dağılımları.....	79
Tablo 13: Cinsiyet Değişkeni Açısından Sosyal Bilgiler Programında Yer Alana Hedeflere Ulaşmada Ders Saatleri Yeterli Olup Olmadığına ilişkin Öğretmen Görüşleri...	80
Tablo 14: Cinsiyet Değişkeni Açısından Sosyal Bilgiler Dersi Türk Milli Eğitiminin Ve Dersin Özel Amaçlarının Gerçekleştirilmesinde Kendinden Beklenen Fonksiyonu Yerine Getirip Getirmediğine İlişkin Öğretmen Görüşleri	81
Tablo 15: Cinsiyet Değişkeni Açısından Sosyal Bilgiler Ders Kitabının İçeriği Öğrencilerin Psikolojik Gelişimlerine Uygun Olup Olmadığına İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	82

Tablo 16: Cinsiyet Değişkeni Açısından Sosyal Bilgiler Ders Kitabı Öğrencilerin İlgisini Çekecek Bir Şekilde Mi Hazırlanıp Hazırlanmadığına İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	82
Tablo 17: Cinsiyet Değişkeni Açısından Sosyal Bilgiler Ders Programındaki Konuların Düzenini Nasıl Olduğuna İlişkin Öğretmen Görüşleri	83
Tablo 18: Cinsiyet Değişkeni Açısından Ders öncesi Öğretmenlerin Hazırlık Yapıp Yapmadıklarına İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	83
Tablo 19: Cinsiyet Değişkeni Açısından İlköğretim II.kademede sosyal bilgiler dersinde Tarih, Coğrafya ve Yurttaşlık Bilgisi konularının dağılımı orantılı Olup Olmadığına ilişkin Öğretmen Görüşleri.....	84
Tablo 20: Cinsiyet Değişkeni Açısından Sosyal Bilgiler Dersinin İşlenmesinde Merkeze Ne Alınmalıdır Sorusuna İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	84
Tablo 21: Cinsiyet Değişkeni Açısından Sosyal Bilgiler Dersini Branş Dışı Öğretmenlerin Vermesi Başarıyı Olumsuz Yönde Etkileyip Etkilemediğine İlişkin Öğretmen Görüşleri Görüşüne Katılıyor Musunuz?.....	85
Tablo 22: Cinsiyet Değişkeni Açısından Sosyal Bilgiler Dersinde Yer Alan Hedeflerin Davranışa Dönüşme Derecesine İlişkin Öğretmen Görüşleri	85
Tablo 23: Sosyal Bilgiler Dersini İşlerken Öğretmenlerin Kitaba Ne Ölçüde Bağlı Kalıp Kalmadıklarına İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	86
Tablo 24: Cinsiyet Değişkeni Açısından Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrencilerin Şiir, Resim Ve Öykü Gibi Güzel Sanatların Çeşitli Örneklerine Yönlendirerek Estetiğin Eğitici Niteliğine Ne Derecede Yer Verildiğine İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	87
Tablo 25: Kadın ve Erkek Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Programının Milli Eğitimin Genel Amaç ve Temel İlkelerine Uygun Olup Olmadığına İlişkin Görüşlerinin Dağılımlar.....	88
Tablo 26: Kadın ve Erkek Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Programının Gelişme Değişmelere Açık Olup Olmadığına İlişkin Görüşlerinin Dağılımlar.....	88
Tablo 27: Kadın ve Erkek Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Programı Öğrencilerin Gelişim düzeylerine Uygun Olup Olmadığına İlişkin Görüşlerinin Dağılımlar	89
Tablo 28: Kadın ve Erkek Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Programı Toplumsal İhtiyaçlara Uygun Olup Olmadığına İlişkin Görüşlerinin Dağılımlar.....	89

Tablo 30: Kadın ve Erkek Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Programının Öğrencilerin İlgili Düzeylerine Göre Hazırlanıp Hazırlanmadığına İlişkin Görüşlerinin Dağılımlar	90
Tablo 31: Kadın ve Erkek Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Programının Öğrencilerin Seviyelerine Uygun Olup Olmadığına İlişkin Görüşlerinin Dağılımlar	91
Tablo 32: Kadın ve Erkek Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Programında Hedeflerin Geleceğe Dönük Hazırlanıp Hazırlanmadığına İlişkin Görüşlerinin Dağılımlar	91
Tablo 33: Kadın ve Erkek Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Programında Hedeflerin Kolaydan Zora İlkesine Göre Hazırlanıp Hazırlanmadığına İlişkin Görüşlerinin Dağılımlar.....	92
Tablo 34: Kadın ve Erkek Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Programında Öğrenci Katılımının Sağlanıp Sağlanmadığına İlişkin Görüşlerinin Dağılımlar.....	92
Tablo 35: Kadın ve Erkek Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Programında Uygun Öğrenme-Öğretme Yöntem ve tekniklerinin Tasarlanıp Tasarlanmadığına İlişkin Görüşlerinin Dağılımlar	93
Tablo 36: Kadın ve Erkek Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Programında Araç ve Gereçlerin Öğretmen ve Öğrenci Tarafından Kullanılmasının Tasarlanıp Tasarlanmadığına İlişkin Görüşlerinin Dağılımlar	93
Tablo 37: Kadın ve Erkek Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Programı Ölçme Durumlarına Uygun Tasarlanıp Tasarlanmadığına İlişkin Görüşlerinin Dağılımlar....	94
Tablo 38: Kadın ve Erkek Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Programında Öğrenci Başarısını Objektif Ölçmek İçin Kullanılacak Yöntemlerin Tasarlanıp Tasarlanmadığına İlişkin Görüşlerinin Dağılımlar	95
Tablo 39: Kadın ve Erkek Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Programı Haftalık Ders Saati Bakımından Yeterli Olup Olmadığına İlişkin Görüşlerinin dağılımları	95
Tablo 40: Kadın ve Erkek Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Programında Öğrencilerin Günlük Hayatında Karşılaşabilecekleri Muhtemel eğitim Durumlar Tasarlanıp Tasarlanmadığına İlişkin Görüşlerinin Dağılımlar	96

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil.1. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullandıkları Öğretim Yöntemlerini Kullanma Düzeylerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımlar	75
Şekil.2. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Materyalleri Kullanma Düzeylerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımlar.....	77
Şekil.4. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Öğrenci Başarısını Ölçme Yöntemleri ve Bu Yöntemleri Kullanma Düzeylerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımlar	78
Şekil.5. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Öğrenme ve Öğretme Sürecinde Karşılaşılan Problemler ve Bunlara İlişkin Görüşlerinin Dağılımları.....	79

GİRİŞ

İnsan sosyal bir varlık olarak yaşamını sürdürebilme, çevre ile olan ilişkilerinde ilişki kurarak sınırsız doyumlara ulaşma eğilimi göstermektedir. İnsanın kendini diğer varlıklarla yarışır görmesi, onun sosyal yönüne ağırlık kazandırmaktadır. Sosyal yönü ile kendini gösteren insan formal eğitimin kapsamına sokularak çevresi ile olan ilişkilerinin düzenlenmesi amaçlanmaktadır.

20. yy. Amerikan eğitimcilerden J. Dewey'e göre , "Sosyal Bilgiler dersinin amacı, çocuğa, medeniyeti, kültürü ve demokrasiyi tanıtır sevdirmek ve gençleri etkili bir vatandaş olarak yetiştirmektir." Sosyal Bilgiler dersi, bunların yeni kuşaklara aktarılmasını sağlamak amacına yönelmiştir.

Ülkemiz ilköğretim okulları programında yer alan Sosyal Bilgiler dersi; bireyin yaşamında karşısına çıkacak olan çeşitli sorulara en uygun cevabı verebilmesi için bireyi hayata hazırlamayı, ona hayatın içinden olaylarla bu olaylardan nasıl ders alınması gerektiğini, sosyal insan ve vatandaş olarak görev ve sorumluluklarını hatırlatır, öğretir.

Sosyal Bilgiler dersi demokrasi ya da cumhuriyet ideallerini benimsettiği, toplumsal yaşayışımızın dünü, bugünü, yarını arasındaki ilişkiyi gösterdiği oranda amacına ulaşmış sayılır.

Okullar birikmiş kültürel değerlere yenilerini katacak davranışa sahip bireyleri de yetiştirmekle görevlidir. Günümüzde, uzun vadede en karlı yatırımın eğitime yapılan yatırım olduğu bir gerçektir. Bizim de ülke olarak amacımız bu olmalıdır.

ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı, İlköğretim II. Kademedeki Sosyal Bilgiler Dersinin Hedeflerine Ulaşma Derecesini öğretmen görüşleri ile belirleyip; Sosyal Bilgiler öğretiminde karşılaşılan problemleri ortaya koymaktır. Ayrıca Sosyal Bilgiler Öğretiminde, araç-gereç, metot-teknik ve ölçme değerlendirme açısından mevcut durumu belirlemektir.

ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Sosyal Bilgiler dersi; öğrencilerin kendi kültürel değerlerine sahip çıkan, diğer yandan da değişik kültürleri tanıma ve öğrenme merakında olan, bunlara saygı gösteren ileri görüşlü çağdaş bireyler yetiştirmek, toplumsal kuralların hak ve görevlerinin farkında iyi bir vatandaş olmalarını sağlamak amacıyla verilmektedir. Sosyal Bilgiler öğrencilere kendi kültürünün farkında olan ve toplumunu teknik ve sosyal açıdan ileri götürme hedefi güden kişiler yetiştirir. Kapsamına giren konular insanın temel ihtiyaçlarını ve sosyal hayatı içerdiğinden dersin amacına ulaşması büyük önem taşımaktadır.

PROBLEM CÜMLESİ

İlköğretim II. Kademedeki Sosyal Bilgiler dersi öğretmenlerinin programa ilişkin görüşleri ve en sık karşılaştıkları problemlerin neler olduğu, dersin işlenişinde kullanılan araç-gereç, metot-teknik ve ölçme-değerlendirme çeşitlerine ilişkin görüşleri nelerdir?

ALT PROBLEMLER

1. Sosyalbilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde kullandıkları öğretim yöntemleri nasıldır.
2. Sosyalbilgiler öğretmenlerinin sosyalbilgiler öğretiminde materyalleri kullanma düzeyleri nasıldır.
3. Sosyalbilgiler öğretmenlerinin öğrenci başarısını ölçme yöntemleri ve bu yöntemleri kullanma düzeyleri nasıldır.
4. Sosyalbilgiler öğretmenlerinin öğrenme ve öğretme sürecinde karşılaştıkları problemlere ilişkin öğretmen görüşleri nasıldır.
5. Cinsiyet değişkeni açısından ilköğretim okulları ikinci kademedeki sosyalbilgiler dersinin hedeflere ulaşma derecesine ilişkin öğretmen görüşleri nasıldır.
6. Kadın ve erkek öğretmenlerin ilköğretim ikinci kademe sosyalbilgiler dersinin genel ve özel amaçlarıyla değerlendirme boyutlarına ilişkin öğretmen görüşleri nasıldır.

SAYILTILAR

İlköğretim okullarındaki Sosyal Bilgiler öğretmenleri ankette gerçek görüşlerini yansıtmaktadır.

SINIRLILIKLAR

Bu araştırma; Şereflikoçhisar ilçesi ve bağlı kasabalarda 2001-2002 eğitim-öğretim yılında Sosyal Bilgiler dersini vermeye görevli öğretmenlerle sınırlandırılmıştır.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada “Betimleme” yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem; olayların, objelerin, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların “ne olduğunu betimlemeye, açıklamaya çalışan incelemelerdir.” Bunlar Nedir? Sorusuna cevap bulmaya yöneliktirler. Bununla mevcut durumlar, şartlar, özellikler aynen ortaya konulmaya çalışılır.

Araştırmada veriler anket yoluyla araştırmacı tarafından elde edilmiştir

2. Araştırmanın Evreni

Bu araştırmanın evrenini Ankara ili Şereflikoçhisar ilçesi ve bağlı kasabalarda görev yapan sosyal Bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır.

3. Araştırmanın Örnekleme

Bu araştırma Şereflikoçhisar merkez ve bağlı kasabalarında görev yapan 21 bayan 27 erkek olmak üzere toplam 48 Sosyal Bilgiler öğretmeni örneklem olarak seçilmiştir.

4. Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanmış anket formu kullanılmıştır.

Anket geliştirilirken;

1. Sosyal Bilgiler dersinin önemi, işleniş basamakları ve programla ilgili literatür taranmıştır.

2. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından uygulanmakta olan ilköğretim kurumları 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler Programı incelenmiştir

3. Anket maddeleri hazırlanırken uzman kanısına başvurulmuştur.

4. Sosyal Bilgiler dersinde problemlere ilişkin görüşler bölümünde maddelerin değerlendirilmesinde; hiç,ara-sıra, sık-sık ve her zaman gibi dereceler bulunmaktadır.

5. Sosyal Bilgiler Programına ilişkin görüşler bölümünde maddelerin değerlendirilmesinde; katılıyorum, kararsızım ve katılmıyorum gibi dereceler bulunmaktadır.

6. Anket formu araştırmacı tarafından Şereflikoçhisar ilçesinde görev yapan toplam 48 Sosyal Bilgiler öğretmenine uygulanmıştır.

5. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Bilgi toplama araçlarından geriye dönen 48 Sosyal Bilgiler öğretmeni anketi teker teker kontrol edilerek kodlama formuna geçilmiştir. Kodlama formundaki öğretmenlere ait bilgiler SPSS for Windows paket programı kullanılarak değerlendirilmiş, tablolaştırılmıştır ve tercih yüzdeleri hesaplanmıştır. Elde edilen yüzde değerler tablolar halinde rapor edilmiştir.

BÖLÜM I

1. SOSYAL BİLİMLER – SOSYAL BİLGİLER

Sosyal bilimler ve sosyal bilgileri kesin çizgilerle birbirinden ayırmak mümkün değildir. Ancak eğitim - öğretim açısından her iki kavramı farklı ele almak gerekmektedir.

Öğretim programlarında sosyal bilimler mi sosyal bilgiler mi tartışması bazı ülkeler için sonuçlanmış değildir. Ancak 1963 yılında Avrupa Konseyi Kültürel İşbirliği Konseyi'nin yaptığı inceleme ve belirleme genel bir kabulü ve uygulamayı yansıtmaktadır. Şöyle ki; belli başlı ülkelerde lise düzeyinde sosyal bilimler adı altında tarih, coğrafya, ekonomi, felsefe, psikoloji, sosyoloji gibi bilim alanlarının ayrı ayrı belirtildiği, sosyal bilgiler adı altında ise incelenen 17 ülkede programlarda herhangi bir uygulama olmadığı kaydedilmektedir. Okul programlarında sosyal bilimler öğretimi, sosyal bilimler disiplinlerine paralel dersler olarak yer aldığı gibi, sosyal bilgiler olarak da yer almaktadır. Genel olarak sosyal bilgilere, sosyal bilimlerin öğretim için seçilmiş ve değişmediği kabul edilen kısımları olarak bakılmakta ve 11-15 yaşları arasındaki öğrencilerin programlarında yer verilmektedir. Sosyal bilimler ise genel olarak akademik biçimde ve ileri düzeyde, bilim disiplini anlayışında, insan ilişkilerini incelemektedir. Sosyal bilimler, araştırma, deney, buluş ve benzeri bilimsel etkinlikleri içermekte, insan, toplum ve onların değerleri, çevreleri ile olan ilişkileri ile ilgilenmekte ve bu konudaki bilgiyi arttırmaya ve genişletmeye çalışmaktadır. Sosyal bilgiler ise, okul programlarında sosyal bilimlerin yöntemlerini, içeriğini ve bulgularını oldukça basit düzeyde ele almakta, bireyin toplumda yaşayış ve davranışları, temel gereksinimleri ve bunları gidermek için yaptıklarını, oluşturulan kuruluşları ve değerleri gibi konuları işlemektedir. Bu çerçevede sosyal bilgilere “Vatandaşlık Bilgileri” olarak bakmak da mümkündür (Özoğlu 1987: 6- 7).

Sosyal bilimlerdeki gelişmeler, ülkelerin politik dünya görüşleri, bilginin hızla artması ve farklılaşması gibi nedenlerle programların güncel hale getirilmesi önem

taşımaktadır. Öğretimde içeriğin değiştirilmesi ya da mevcut içeriğin korunup korunmayacağı ya da sınırlandırılması gibi beklentiler doğabilmektedir. Bu gibi beklentiler sosyal bilimlerdeki değişikliği ve gelişmeleri günlük yaşamda gerekli kılmaktadır. Günümüzde eğitim, bilgi aktarma işini ve bilgi aktarması görüşü artık güncelliğini yitirmiş, bunun yerine istedik davranış değişikliklerini kazandırmak esas olmaktadır. Bilginin transferinde esas alınması gerekenleri yeni problem durumlarına uyarlayabilmeyi ve neden – sonuç ilişkisi kurarak gelecekte karşılaşılabilecek olası problemlere hazırlıklı olmayı hedeflemektedir. Bu nedenle sosyal bilgiler programı günümüz problemlerine ve olası problemlere kapalı olmama koşulu ağırlık taşımaktadır.

Sosyal bilimler dendiği zaman fen, matematik, güzel sanatlar felsefe disiplinlerinin dışında yer alan; insan ve insanın oluşturduğu olguları konu alan disiplinler akla gelmektedir. Sosyal bilgiler kavramı ise okul programlarında yer alan sosyal bilimlerle ilgili ancak bağımsız bir alan olarak sosyal bilimin konularını basitleştirerek öğrencilere aktarma işidir. Dolayısıyla bir sosyal bilgiler öğretmenini sosyal bilimlerden ayrı kopuk düşünmek mümkün değildir. Sosyal bilimlerle ilgili bütün bilgi ve gelişmeler sosyal bilgiler öğretmenini de yakından ilgilendirmektedir. Ayrıca sosyal bilimlerin amacı toplumla ilgili yeni bilgi ve fikirler üretmektir. Sosyal bilgilerin amacı ise sorumluluğunu, hak ve ödevlerini bilen vatandaşlar yetiştirmektir.

Sosyal bilgiler dersinde öğrenciye kazandırılmak istenen hedef ve davranışların niteliğin dolayı, bu dersin konularının bir bütünlük içinde verilmesini zorunlu hale getirebilir. Bu derste öğrenciden beklenen hedefler “karar verme mekanizmasını kullanabilme, ailesini, arkadaşlarını, vatanını, milletini, insanlığı sevebilme, çok boyutlu düşünebilme, bilimsel yöntemi kullanabilme, ulusunun ve insanlığın tarihiyle ilgili temel olguların bilgisi, temel tarihi olayları kavrayabilme v.b. olabilir. Böyle hedefler amaçlanınca sosyal bilgiler dersi sosyal bilimlerin bir bileşkesi olarak düzenlenmelidir. Çünkü bu hedeflerin temelinde insan ve toplum yatmaktadır. Sosyal bilgilerin amacı ise sorumluluğunu, hak ve ödevlerini bilen vatandaşlar yetiştirmektir.

Eğitim uygulamalı bir bilim alanıdır. Bu nedenle eğitim problemlerine masa başında ve kağıt üzerinde değil, problemin kaynağında, okulda veya eğitim sisteminin bütününde çözüm aramak gerekir. Eğitim sisteminde ortaya çıkan problemlerin çözümü bir ülkede izlenen Milli Eğitim Politikası'na okuldaki öğrencinin davranışına

dönüştürülmesi söz konusu olan eğitim programlarının geliştirilmesine bağlı bulunmaktadır. Program geliştirme, bilimsel dayanakları olan ve teknik süreçlerden yararlanan bir araştırma çabasıdır (Varış 1976: 4 – 6).

2. İLKÖĞRETİMDE SOSYAL BİLGİLER

İnsanoğlunun hayatında okul yerleşik düzene geçişle başlayabilir; fakat örgün eğitim genellikle yerleşik toplumlarda görülüyor. Eğitim, ister örgün isterse yaygın olsun, yaşamla ilgilidir. Bu nedenle yaşamın kurallarını bulmak, uygulamak ve kendinden sonrakilere aktarmak insanın görevi olabilir. Bu andan itibaren de eğitim başlayabilir.

İlk ve en eski yerleşik toplum Sümerler'dir. Sümerler'de okul var. Okulda, okuma-yazma, matematik, geometri, astronomi dersleri okutulmuş; ilk harita, yazı ve Sümerce'den Samice'ye ilk sözlük onlar tarafından hazırlanmış; fakat sosyal bilimlerle ilgili hiçbir ders adına rastlanmamıştır. Böyle olmakla birlikte, devlet düzeninin, toplumsal yaşamı düzenleyen kurallarında öğretilmiş olacağı savunulabilir, çünkü tabletlerde hangi mala karşı ne kadar başka maldan verileceğini, suç işleyenlerin hangi cezalara çarptırılacağı belirtilmiştir (Şenel 1991: 17 – 23; Binbaşıoğlu 1982: 11).

Çin'de ise yüksek öğretimde edebiyat, tarih, doğa bilgileri ve din felsefesi okutulmuş; Eski Mısır ve Persler'de sosyal bilimlerle ilgili herhangi bir derse programda yer verilmemiştir. Fakat onların da toplumsal yaşamla ilgili olarak kişilere belli bilgi ve becerileri okutup kazandırdıkları söylenebilir. Tarihte ilk kez İsrail Devleti çocuklarına ulusal tarih ve yurttaşlık bilgisi dersleri okutturmuş; Ântik Roma'da ise Trivial okullarında okuma – yazma, hesap ve hukuk; gramer okullarında mitoloji, tarih, coğrafya, hukuk, aritmetik, geometri ve felsefe dersleri verilmiştir. Eski çağdaki eğitim sisteminde okutulan tarih (Çin, İsrail, Roma), coğrafya (Roma), yurttaşlık (İsrail) ve hukuk (Roma) derslerinin doğrudan sosyal bilimlerle ilgili olduğu söylenebilir. Orta çağda ise programda din dersleri ağırlıklı hale gelmiş, fen ve sosyal bilimlerle ilgili yukarıda belirtilen dersler dini içerikle donatılmıştır. Sosyal bilimlerle ilgili tarih, coğrafya, hukuk gibi dersler, rönesans ve reform döneminde yeni ve yakın çağlarda isim

olarak değişmemiş; fakat içerik açısından dinin etkisinden kurtarılmaya çalışılmıştır. İlk kez “Sosyal Bilgiler” adı altında ilk ve orta okullarda bir dersin okutulmasını Condercet savunmuştur (Aytaç 1972: 5 – 213; Binbaşoğlu 1982: 96).

Sosyal bilgiler terimi dünyada ilk kez Amerika Birleşik Devletleri’nde 1916 yılında kullanılmıştır. Dersin ilkokullarda okutulmasından beri bir hayli zaman geçmiş olmasına karşın, niteliği hakkında herkesçe kabul edilen bir tanımı yapılmıştır. Yapılan tanımlarda zaman zaman değişikliklere uğramıştır. Bu konuda kitap yazan ve düşünenler de kimi zaman konunun bir kısmına, kimi zaman da başka bir kısmına önem ya da ağırlık verme eğilimindedir. A..B.D.’de terimi ilk kullanan komite Milli Eğitim Derneği’nin Orta Dereceli Okulu Teşkilatlandırma Komisyonu Sosyal Bilgiler Komitesi sosyal bilgiler dersi için şöyle bir tanım yapmıştı: “Konusu doğrudan doğruya insan toplumunun örgütüne, onun gelişmesine ve bu toplumsal birliklerin bir organı olması dolayısıyla da insana dair olan bilgiler sosyal bilgilerdir” (Maşfat 1957:18).

1926 yılında yapılan başka bir tanımda ise sosyal bilgilere “gittikçe artan toplumsal hayatı öğrencilere ‘anamlı’ kılan teknik bilgiler” anlamı verilmektedir. 1944’ten sonra ise, bu dersin ayrı ayrı konular birliği olması yerine “bir tek alan” olduğu fikrine varıldı. (Moffat 1957: 18)

Bizim eğitim tarihimizde ise İslamiyet’ten önce toplumsal yaşamla ilgili kurallar gelenek ve göreneğin inanç sisteminin içinde verilmiştir. İslamiyet’ten sonra ise İslam dininin esaslarına göre kişi yetiştirilmeye çalışılmış, bunun yanı sıra gelenek ve göreneğin de kuralları da öğrenciye kazandırılmıştır. Bu dönemde medreselerde tarih, coğrafya, kelim (İslam felsefesi), fıkıh (İslam hukuku), hadis (Hz. Muhammed’in söz ve davranışlarını inceleyen alan), tefsir (Kur’an’ın anlamını açıklayan alan), ilm-i hal (din dersi) gibi dersler diğerlerinin yanında okutulmuştur. Bu durum, tüm eğitim sisteminde fen bilgisiyle ilgili derslerindeki değişmelerin dışında aşağı yukarı aynen Cumhuriyet dönemine dek sürmüştür (Akyüz 1993: 127 – 243).

Cumhuriyet döneminde ilkokullarla ilgili 1926, 1930, 1932, 1936, 1948, 1962, 1968, 1989, ve 1993 yıllarında programda düzenlemeye gidilmiştir. 1926 programında “İlkmektebin başlıca maksadı, genç nesli muhitine faal bir halde intibak ettirmek suretiyle iyi vatandaşlar yetiştirmektir.” İlkesi temele alınmış, tarih, coğrafya ve yurt

bilgisi derslerine her biri ikişer saatten haftada altı saat olmak üzere 4. ve 5. sınıflarda yer verilmiştir (MEB 1926).

1930, 1932 ve 1936 programlarında, 1926 programındaki amaca; “bedence ve ruhça en iyi alışkanlıklara sahip olmak, Türk toplumuna ve Cumhuriyet idaresine intibak etmek, faydalı olmak, milli, medeni, ve insani fikir ve hislere sahip bir hale getirmek” gibi ilkelerde eklenmiştir. Dersler bu programlarda da aynı adlarla okutulmuş, yalnız yurt bilgisi 5. sınıfta bir saate indirilmiştir (MEB 1930 – 1932).

Bu amaçlara 1948 programında “ilkokul çocuklara milli kültürü aşlamak mecburiyetindedir; içinde yetişen bütün vatandaşlara aynı milli ülküleri, aynı milli amaçları vermek için gerekli bütün bilgileri, alışkanlıkları, ilgileri, hizmet arzusunu verimli bir şekilde kazandırmak” ilkesi de eklenmiş; 4. ve 5. sınıflarda 1936 programındaki ad ve saatleriyle aynen korumuştur. 1962 program taslağında ilkokulun amacı “kişisel, insanlık münasebeti ekonomik ve toplumsal hayat” bakımlarından belirlenmiş, tarih, coğrafya ve yurt bilgisi derslerinin yerine toplum ve ülke incelemeleri dersi konulmuş; ders saatleri dördüncü sınıfta altı, beşinci sınıfta beş saat olarak saptanmıştır. 1968 programında ise dersin adı sosyal bilgiler olarak tekrar değiştirilmiştir (MEB 1968).

İlköğretimin ikinci kademesinde 1924, 1927, 1930, 1931, 1938, 1949, 1967 programlarında tarih, coğrafya dersleri aynı adla yer almış; tarih birinci ve ikinci sınıflarda 1938 programına kadar haftada iki saat, üçüncü sınıflarda üç saat; 1938 – 1949 programlarında ise tüm sınıflarda iki saat; coğrafya dersi ise 1924 programında birinci sınıfta iki, iki ve üçüncü sınıflarda birer; 1927, 1930, 1931, 1949 programlarında birinci ve ikinci sınıflarda ikişer, üçüncü sınıfta birer saat; 1938 programında tüm sınıflarda ikişer saat malumat-ı vataniye, vatani malumat, yurt bilgisi, yurttaşlık bilgisi dersleri (adları değiştirilmiş aynı derslerdir) 1924, 1927, 1930 programlarında iki ve üçüncü sınıflarda birer saat, 1931 ve 1949 programında her sınıfta birer saat, 1938 programında ise iki ve üçüncü sınıflarda ikişer saat; 1967 programında ise tarih, coğrafya, yurttaşlık bilgisi dersleri sosyal bilgiler adı altında toplanmış, birinci ve ikinci sınıflarda haftada beş, üçüncü sınıfta ise dört saat okutulmuştur.

3. SOSYAL BİLGİLER DERSİNİN İLKÖĞRETİMDE YERİ VE ÖNEMİ

Sosyal bilgiler her şeyden önce insanın, özellikle toplumsal hayata etkin bir biçimde uyumunu sağlayan bir derstir. Bu bakımdan bu ders, çocuğa verilen “eğitim” kavramı içinde adeta “öz” niteliğinde önemli bir yer tutar. Çocuğun çevresindeki tabiatı, insanları, kuruluşları bilinçli olarak tanıması bunların birbiriyle olan ilişkilerine dikkat etmesi ve kendi davranışlarını da bunları dikkate alarak düzenlenmesi, sosyal bilgiler dersinin gereği gibi öğretilmesi ile gerçekleşebilir. Bunu “insanlık bağlarına önem veren birleşmiş konular birliği” diye tanımlayabiliriz (Moffat 1957: 18).

Sosyal bilgiler, çocuğun içinde bulunduğu toplumsal hayatla çok ilgilidir. Bu nedenle, çocuk, özellikle içinde bulunduğu toplumsal hayat, bu derste, geçmişi, bugünü ve geleceği ile yakından tanıyacaktır.

Bireyler de kültür ve davranış yönünden ancak bir insan topluluğu içinde gelişir ve değerlendirilir. Bireyin sosyal hayata uyması ve bu hayat içinde mutlu olması yaşadığı toplum hayatını ve yurdunu geçmişi ve bugünü ile çok iyi tanıması, toplumun kültürünü adet ve ananelerini benimsemiş olması sosyal yönden bunlara uygun olarak kıyaslama, tahmin, kıvanç duyma ve yorumlama gibi yetenekleri kazanmış bulunması yaşadığı toplumu ve yurdunu incelemesi ile mümkündür. Bu ise sosyal bilgiler dersinde yapılır.

İşte bu yönden sosyal bir varlık olan çocuklarımızın, yurdumuzun ve milletimizin geçmişi ve bugünü iyi tanıyan ve geleceğe kolaylıkla intiba edebilen ahlaklı iyi bir insan, iyi bir vatandaş olarak yetiştirilmesinde sosyal bilgiler dersinin yeri ve önemi büyüktür.

Sosyal bilgiler, toplumun ülkülerini çocuğa kazandırdığı bir derstir. Yarının politikasına yön verecek olan fikirler, daha çok sosyal bilgiler dersinde kazandırılır. Biz, 1923'te Atatürk'ün önderliği ile Cumhuriyet yönetimini seçtiğimiz tarihten beri demokratik bir hayat sürüyoruz. Bunu bugün biraz daha geliştirme çabası içindeyiz. Bu da her şeyden önce bilgi ile, iyi vatandaş özelliklerini kazanma ile olur. Çocuklara bunları kazandırarak demokratik yaşayışımızın sürdürülmesini sağlamak sosyal bilgiler dersinin varlık nedenidir.

Birey ve toplum hayatında bu derece önemli bir yere sahip olan; sosyal bilgiler dersiyle ilgili psikolojik etkenlere bakacak olursak;

1. Sosyal Bilgiler dersi, çocuktaki algı gelişmesine dayanır. Buna göre çocuğun dış dünyayı algılaması toptandır. Bunun için ilkokulun ikinci döneminde de toplu öğretim esasına göre öğretim yapmanın yararlı olacağına inanılmıştır. Sosyal Bilgiler dersi buna imkan sağlamaktadır.

2. Sosyal Bilgiler dersinde de öğrencileri güdülemek kolaydır. Günlük olaylar, bu dersler için, iyi bir giriş noktası olabilir.

3. Sosyal Bilgiler dersini, bir ezber dersi olarak değil, bir muhakeme dersi olarak görmek gerekir.

4. Sosyal Bilgiler dersi programında geçen konuların hareket noktası, Hayat bilgisi dersinde olduğu gibi, çevre olacaktır. Bu derste de “yakından uzağa” ilkesi önde gelir. Bu derste öğrenciler, daha çok gezi ve gözlem çalışmalarında bulunurlar, tarihi yapıları incelerler; varsa yazılı ve yazısız kaynaklardan yararlanırlar.

5. Bu derste kronolojik sıraya göre tarihi öğretmek pek verimli olmayabilir. Çünkü, çocuklar, ortaokulun son sınıfına gelinceye kadar bu gelişime erişmemiş olabilirler. Sosyal Bilgiler dersinde kronolojik sıraya bakılmaksızın, kimi üniteler ele alınmak ve bunlar, uygun bir ayrıntı ile incelenmelidir.

6. Sosyal Bilgiler dersinde de fırsat öğretiminden yararlanılır. Milli bayramlar ve bunlarla ilgili önemli gazete haberleri, iyi bir öğrenme için imkanlar hazırlar.

Zaman zaman tarihi değeri olan kahramanların hayatı ile ilgili eserlerden yararlanılır. Bu eserlerin gerçeği yansıtmaları gerekir. Bunlar de öğrencinin kişiliğinin oluşumunda büyük rol oynarlar.

Sonuç olarak şunu söyleyebiliriz ki, Sosyal Bilgiler dersi , çocuğun -uygar bir insan olarak- sosyal hayatını etkilemeli ve onu sosyal olayları inceleyebilecek bir olgunluğa getirmelidir. Bunlar olmadıktan sonra, çocuk, bütün kitapları ezberlemişse de değeri yoktur (Binbaşoğlu 1988. 45-47).

4. SOSYAL BİLGİLER DERSİNİN AMAÇLARI

Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşundan bu yana, 1924, 1926, 1948, 1968 yıllarında köklü program değişiklikleri yapılmıştır. Bu programlar genellikle değişikliğe uğradıkları yılların son iki rakamı ile söylenmiştir. Bu arada siyasi iktidar değişikçe programların bilhassa Sosyal Bilgiler ders konularında sık sık bazı değişiklikler yapılmıştır.

Bu bölümde, Sosyal Bilgiler öğretiminin bugünkü durumunu belirleyebilmek için; öğretim amaç, muhteva, öğretim süreçleri ve değerlendirme boyutları ele alınmıştır.

İlkokul Sosyal Bilgiler dersinin amaçlarını belirleyebilmek için, Milli Eğitim Genel Amaçları ile Sosyal Bilgiler dersinin amaçları ele alınacaktır.

1. Genel Amaçları

Türk Milli Eğitiminin genel amacı, Türk Milletinin bütün fertlerini:

1. Atatürk İnkılâplarına ve Anayasanın başlangıcında ifadesini bulan Türk Milliyetçiliğine bağlı, Türk Milletinin milli, ahlâki, insani ve kültürel değerlerini benimseyen koruyan ve geliştiren, insan haklarına ve Anayasanın başlangıçta temel ilkelere dayalı milli, demokratik, laik, sosyal ve hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlarolarak yetiştirmek.

2. Beden, zihin, ahlâk, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünce gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan, yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek.

3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak.

Böylece, bir yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı seçkin bir ortağı yapmaktır.

Milli Eğitimin genel amaçları doğrultusunda geliştirilen Sosyal Bilgiler dersinin amaçları, Sosyal Bilgiler Programında dört ana başlık altında toplanmıştır.

Öğrenciler; bu dersle:

1. Vatandaşlık görevi ve sorumlulukları yönünden:

a) Ailesine, milletine, vatanına, Atatürk İnkılâp ve İlkelerine bağlı, çalışkan, araştırmacı, inceleyici, fedakar ve fazilet sahibi iyi bir vatandaş, mükemmel bir insan yetişirler.

b) Şerefli bir geçmişi olan büyük bir milletin evlatları olduklarını anlar; milletin geleceğine olan görevlerinin arttırır ve Türk milletinin ülkülerini gerçekleştirmek için her fedakarlığı göze alabilecek bir karakter kazanırlar.

c) Her yönde görev ve sorumluluk alabilecek hale gelir, aile bütünlüğüne bağlılık kazanır, ailenin refah ve mutluluğu için sorumluluk ve görev duygularını geliştirirler.

ç) Topluluk halinde yaşamının bir zaruret olduğunu, millet kavramını ve Türk Milletinin karakterini kavrar; Türk milletine, bayrağına, Türk Askerine ve Türk Ordusuna karşı sevgi, saygı ve güven duygularını kuvvetlendirirler.

d) Millet ve yurt işlerini herşeyin üstünde tutar, milletine ve yurduna karşı canla başla hizmet etmeyi alışkanlık ve ilke haline getirirler.

e) Türk İnkılâplarının anlamını, ayrı ayrı yönlerden önemini, Türkiye'nin refah ve mutluluğuna yaptığı ve ülkenin geleceğine yaptığı etkiyi kavrar; Türk İnkılâbının değerlerine bağlı ve bunları her zaman korumaya hazır, fedakar birer Türk evladı olarak yetişirler.

f) Kanun kavramını benimser, kanuna ve devlet otoritesine uyma duygusunu ve alışkanlığını kazanırlar.

g) Bugünkü uygarlığın uzun bir geçmişin eseri olduğunu kavrar, bu uygarlıkta Türk milletinin hizmetlerini ve payını anlarlar.

ğ) Tarihte milletimize ve insanlığa hizmet etmiş olan Türk büyüklerini tanır, onlara karşı ilgi ve sevgi duyarlar.

h) Türkiye Cumhuriyetinin, insan haklarına dayanan milli, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olduğunu bilir; cumhuriyet rejiminin özelliğini ve önemini kavrarlar.

ı) İnsanların birbirine muhtaç olduklarını anlar, grup faaliyetlerine katılmanın, başkalarına yardım etmenin önemini takdir eder ve bunu uygulayabilir hale gelirler.

i) Çevresindeki eski ve yeni sanat, kültür eserlerini, müze ve anıtlar gibi milli değerlerimizi tanır, onları korumak gerektiğini öğrenirler.

2. Toplumda insanların birbiriyle olan ilişkileri yönünden:

a) Bütün çalışmalarını, demokratik yaşayışın kurallarına göre düzenlemeyi öğrenirler.

b) İnsanların, karşılıklı hak ve sorumluluklar taşıdıklarını ve birbirinin görüş ve inanışlarını, saygı ve hoşgörü ile karşılaşmaları gerektiğini benimserler.

c) Beraber çalışma, sorumluluk alma, yardımlaşma ve karar verme kurallarını uygulamayı öğrenirler.

ç) Aile, okul ve toplum hayatında dayandığı temel ilkeleri ve topluluk halinde yaşamının zorluğunu kavrarlar.

d) Kanun ve kurallara karşı saygılı olmayı ve devlet teşkilatımızı, seviyelerine göre öğrenirler.

e) Trafik kurallarına uymayı öğrenirler.

3. Çevreyi, yurdu ve dünyayı tanıma yeteneklerini geliştirmek yönünden:

a) Çevresini ve yurdunu tanır; Türkiye'nin yakın ve uzak komşu ülkeler ve dünya milletleriyle olan ilişkileri hakkında genel bilgi kazanırlar.

b) Gerekli plân, kroki, harita ve grafik bilgileri kazanarak onlardan yararlanabilir hale gelirler.

c) İnsanların ve coğrafi çevreleriyle karşılıklı etkilerini, insan topluluklarının yaşama şekillerini ve geçinme yollarını inceler, yurdun ekonomik kalkınmasında bilgili ve etkili birer vatandaş haline gelirler.

d) Coğrafya olaylarının sebeplerini araştırmayı ve bu olaylar arasındaki bağıllık ve ilişkileri bulup çıkarmayı öğrenirler.

e) Çevre korumasının günümüz ve gelecek yıllar için önemini kavrarlar.

4. Ekonomik yaşama fikrini ve yeteneklerini geliştirmek yönünden:

a) Kendi eşyasını, okulun eşya ve araçlarını dikkatli kullanma ve koruma alışkanlığı kazanırlar.

b) Tutumlu olma ve planlı çalışma alışkanlığını elde ederler.

c) Üretim, tüketim ve dağılımla ilgili temel bilgileri öğrenirler.

d) İnsan topluluklarının yaşam şekillerini ve geçinme yolları ve bunlar arasındaki ekonomik bağıllıkları inceleyebilirler.

e) Turizmin anlamını, özellikle bizim yurdumuz için önemini kavrarlar

5. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE MUHTEVA (İÇERİK)

Sosyal Bilimlerde muhteva, programlarda yer alan amaçlara ulaşmada bir araç olarak kullanılmaktadır.

“İçeriğin seçimi ve düzenlenmesi sorunu” “program” kavramından ne anlaşıldığı ile yakından ilgilidir. Geleneksel program anlayışında içerik, ders konularına ve disiplinlere indirgenmiştir. Buna göre, içerikte yapılacak düzenleme ve seçim, bazı konuların programlara alınması ve çıkarılması gibi basit, yapılması kolay bir etkinlik olarak kabul edilmektedir. Oysa günümüzde her alanda görülen hızlı gelişmeler, araştırmacıların ortaya çıkardığı bulgular, içeriği geniş ölçüde arttırmaktadır. Bu durum, örgün eğitim programlarında içeriğin yeniden düzenlenmesini ve sık sık gözden geçirilmesini zorunlu kılmaktadır.

Sosyal Bilgilerin muhtevası amaçlarla çok yakından ilgilidir. “Bir Sosyal Bilgiler programında çeşitli disiplinler yönünden yaklaşım faydalı sonuçlar vermektedir. Vaka metodları, yoksulluk, iş ve istihdam, şehirleşme, sanayileşme gibi problemlerin genel olarak değil fakat ayrı ayrı işlenmesi ve her bir problemin analizi için o alanın gerektirdiği bilgiye sahip olma önemlidir. Bu problemi bir iktisatçının, bir tarihçinin, bir sosyoloğun ele alış ve işleyişi farklı olacaktır; ve bu vechelerin ayrı ayrı ele alınmasında fayda vardır. Sosyal Bilgiler adı altında geliştirilecek bir programda bu bilimlerin ard arda eklenerek Sosyal Bilgiler adı altında düzenlenmesi değil fakat bütün bu alanlarda derinleşmeye yönelecek biçimde 'problematik üniteler' düzenlenmesi esas olmalıdır. Sosyal anlayış ve davranışların gerçekleşmesi ancak bu şekilde mümkün olabilir (Varış, 1988,195).

Sosyal Bilgiler muhtevasının üniteler ve problemlere göre düzenlenmesi bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Dersin konusunun insan ve insan toplumu oluşu, sürekli değişimlerde beraberinde getirmektedir. Sürekli değişimler ise sürekli problemlerin olmasında zorunlu kılmaktadır.

Eğitimcilerin en büyük problemi, mevcut, çok geniş bir bilgi birikiminden muhtevanın seçilmesidir. Bu muhteva genç insanların değişen bir toplumda olgunlaşabilmelerine yardımcı olması gerekir (Betty,1971,365).

Sosyal Bilgiler programının kapsamının oldukça geniş olması, muhtevanın seçiminde de bazı aksaklıkları beraberinde getirmektedir. Araştırmamızda öğretmenlerin görüşleri konuların dengeli seçimindeki zorlukları da göstermektedir.

Sosyal Bilgiler Muhtevası, toplumun ve bilgilerin beklentileri doğrultusundadır. Hatırda tutulması gereken önemli bir konu da iyi bir Sosyal Bilgiler programının öğrenciler için ilgili sosyal bilimlerin anlamlı faaliyetlere ve kavramlara dönüştürülmesinde öğretmene yardımcı olup, yol göstermesidir. Öğretmede bu sosyal bilgiler programını hazırlarken konulara dengeli bir şekilde yaklaşması gereklidir. Sosyal Bilgilerin konularından birine daha fazla ağırlık verirse dengesizlik ortaya çıkar (Betty,1971,365-366).

Programın toplumun istek ve değerleri doğrultusunda geliştirilmesi gerekir. Hem program geliştirme uzmanları hem de öğretmenler Sosyal Bilgiler programı içerisindeki

(tarih, coğrafya, vatandaşlık bilgileri) konuları dengeli bir şekilde yerleştirilmeli ve işlenmelidir.

Sosyal Bilgiler eğitimi ve muhtevasının asıl amacı, bireylerin sosyal konuları daha iyi anlamasına yardımcı olmaktır. Öğretmenler, insanın sosyal alışkanlıklarını etkileyen önemli fikirleri deney ve tecrübe yoluyla kavratması, öğrenme kabiliyetlerini arttırabilir (Betty,1971,368).

Eğer öğretmen, öğrencilerin Sosyal Bilgilerdeki ilgisizliğin farkına varırsa bunun sebebini önce kendisinde, daha sonra muhtevanın ele alınış biçiminde aramalıdır (Betty,1971,369).

Sosyal Bilgiler konuları yapılabildiği kadar somutlaştırılmalıdır. Bunun için bir film göstermek, bir yazı okumak, bir anı dinlemek çocuğu kaynaştırmada daha etkili olacaktır (Betty,1971,369).

Beydoğan ise, eğitim kademeleri için çok iyi programların hazırlanıp genişletilmesi, çocukta beklenen davranışları gerçekleştirmeye yetmediğini programların çocuğu eğitmeye yönelik olması kadar, çocuğun yakın çevresini ve bulunduğu ortamıda ıslah etmesi gerektiğini belirtmektedir (Beydodan,1993,122).

O halde, Sosyal Bilgiler dersi için belirlenen amaçların gerçekleştirilabilmesi için dersin öğretiminde uyulması gereken prensipler vardır. Bu prensipler şöyle özetlenebilir: (M.E.B. Teb.Dergisi, 25 Haziran 1990, sayı 2315).

1. Sosyal Bilgiler dersine ait konular, programda birleştirilerek üniteler halinde verilmiş olup, ünitenin işlenişinde, programdaki sıraya uyulması zorunluluğu yoktur. Öğretmen bunlar arasında gerekli gördüğü değişikliği yapabilir.

2. Sosyal Bilgiler dersinde öğretmen çevre özelliklerini dikkate almalı, ünitelerin işlenişinde “yakından uzağa” ilkesini benimsemeli, üniteler öğrencilerin ilgileri, bugünkü ve yarınki ihtiyaçları dikkate alınarak hazırlanmalıdır.

3. Bu derste öğrencilere gereksiz bilgi vermekten, özellikle ezberden kaçınılmalı, onlara günlük yaşayışlarında faydalı olabilecek bilgiler verilmelidir.

4. Bu dersin öğretiminde yalnız soru-cevap veya takdir değil, çeşitli metodlara yer verilmelidir. Yalnız ders kitabı ile yetinilmemelidir.

5. Sosyal Bilgiler dersi, herşeyden önce topluluk halinde yaşayan insanların saygı, sevgi ve anlayış duyguları içinde işbirliği yapmalarını ve birbirlerinin görüş ve fikirlerine saygı göstermelerini, birbirlerinin başarılarını takdir etmelerini benimsetmelidir.

6. Öğretmen öğrencilerin yeteneklerine uygun bir işe ve mesleğe sahip olmalarının önemini belirtmeli; insanın hangi meslekte olursa olsun işini ve en verimli şekilde yapmasının bir ödev olduğunu öğrencilere telkin etmelidir.

7. Öğrenciler Sosyal Bilgiler Dersine başlarken, öğretmenlerin öncülüğü ile bir ders yılı içinde incelenecek üniteleri, özel bir defterin ilk sayfalarına yazmalıdır (Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi, 25 Haziran 1990, sayı: 2315, s.459-460).

Yıllık çalışma planlarında şu noktalara dikkat edilmelidir.

1. Ünite konusu bir problem biçiminde ortaya konulmalıdır.
2. Ana problemin, ikinci derecede tali problemlerin çözümünde yardımcı olacak olan yan problemler çıkarılmalı ve öncelik sırasına konulmalıdır.
3. Gruplarca yapılan hazırlık çalışmalarının sınıfa sunulması, tartışılması, sırasında fazlalıklardan arınmalı ve eksiklikler tamamlanmalıdır.
4. Gruplar veya tek tek öğrenciler tarafından erişilen sonuçlar, sınıf önünde, mümkün olan her çeşit ifade, yöntem ve araçlardan yararlanarak açıklanmalı; tartışmalardan sonra kesin sonuçları ilgili öğrenciler tarafından tesbiti, raporlar haline getirilmeli ve özel bir dosyada korunmalıdır. Bu bütün çalışmaların grupla yapılacağı anlamına gelmemelidir. Öğretmen, çalışmaların bütün evrelerinde dikkatli, uyanık, bir kılavuz ve yardımcı olarak yer almalıdır.

6. SOSYAL BİLGİLER PROGRAMI 6. VE 7. SINIF ÜNİTELERİ

İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim programı, T.T.K.B'nın 2.4.1998 tarih ve 62 sayılı kararı ile kabul edilmiştir.

6.1. Sosyal Bilgiler Dersi 6. Sınıf Ünitelerinin Dağılımı

ÜNİTELER	AMAÇ SAYISI	ÖNGÖRÜLEN DERS SAATİ SAYISI	ORANI (%)
1. Demokratik Hayat	23	18	17
2. Coğrafya ve Dünyamız	18	18	17
3. Türkiye Tarihi	14	18	17
4. Moğollar ve Diğer Türk Devletleri	6	12	11
5. Türkiyemiz	32	21	19
6. Osmanlı Devletinin Kuruluşu	14	21	19
TOPLAM	104	108	100

ÜNİTE 1: DEMOKRATİK HAYAT

A. Demokrasi ve Demokrasinin Türk Toplumunu İçin Önemi

B. Demokrasinin Temel İlkeleri

1. Milli Egemenlik 2. Hürriyet ve Eşitlik 3. Siyasi Partiler

C. Demokrasinin Korunmasında Bireylere Düşen Görevler

Ç. Demokraside Kamoyu ve Basının Önemi

1. Kamoyunun Tanımı

2. Kamoyunu Oluşturan Etkenler

3. Kamoyunun Toplumdaki Yeri ve Önemi

4. Basın ve Yayının Önemi

5. Kamoyu ve Basın İlişkisi

D. Eğitim ve Demokrasi İlişkisi

E. Meslek ve Meslek Seçimi

1. Meslek ve Meslek Sahibi Olmanın Birey ve Toplum Hayatı İçin Önemi

2. Nitelikli Eleman Yetiştirmenin Ülke Ekonomisi Açısından Yararları

F. Devlet ve Vatandaş İlişkisi

1. Devlet ve Devleti Meydana Getiren Ögeler

2. Devletin Temel Amaç ve Görevleri

a) Devletin temel amaçları

b)Devletin vatandaşa karşı görevleri (sosyal ve ekonomik haklar, siyasi hakları eğitim ve sağlık hakkı, tüketicinin korunması)

c)Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin değiştirilemez nitelikleri (Anayasada belirtilen yönetim şeklinin ve onun niteliklerinin, resmi dilin, başkent, milli marşın değiştirilemeyeceği açıklanacaktır)

3. Vatandaşlık Hak ve Görevleri

a) Seçme ve Seçilme hakkı,

b) Kanunlara Uymak

c)Vergi Vermek

ç) Askerlik Yapmak

G. Toplumda Yardımlaşma

1. Doku ve organ bağışının önemi

2. Yardımlaşma ve Dayanışmanın Önemi

H. Çocuk Hakları ve Çocukların Korunması (Çocuk sağlığının ve kimsesiz çocukların korunması ile zararlı yayınların çocuklara olumsuz etkileri üzerinde durulacaktır)

I. Gençliğin Korunması (Gençlerin Uyuşturucu, alkol, kötü alışkanlıklardan, AIDS “Edinilmiş Bağışıklık Yetersizliği Sendromu” ve Hepatit B –sarılığın bir çeşidi- gibi bulaşıcı hastalıklardan ve zararlı yayınlardan korunması, onların spor, sanat ve araştırmaya yönlendirilmesi vurgulanacaktır)

İ. Akraba Evliliklerinin Sakıncaları

ÜNİTE 2: COĞRAFYA VE DÜNYAMIZ

A. Coğrafya

1. Coğrafyanın konusu, 2. Coğrafya öğrenmenin gerekliliği

B. Dünyamız

1. Dünyamızı tanıyalım (Dünyamızın Güneş sistemi içindeki yeri, Dünyamızın şekli, yüz ölçümü, ekseni, ekvator, kutup noktaları, yarım küreler, paralel ve meridyen daireleri)

2. Dünyanın hareketleri ve sonuçları

C. Dünyanın güneş çevresindeki hareketi ve sonuçları

3. Kıtalar

4. Okyanuslar

(Kıtalar ve okyanusların yeryüzündeki dağılışı üzerinde durulacak, konular öğretime yardımcı unsurlarla pekiştirilecektir)

5. Dünya üzerindeki herhangi bir yerin coğrafi konumunun belirlenmesi (enlem ve boylam)

a) Matematik konum ve sonuçları (Meridyenler arasındaki saat farkı, Türkiye'den örnekler verilerek açıklanacaktır)

b) Özel konum ve sonuçları (Türkiye örnek olarak alınacaktır)

C. İnsanlığı Tehdit Eden Bazı Önemli Olaylar

1. Dünyamızda bazı canlı türlerin yok olmasının doğal dengeye etkisi
2. Doğal kaynakların bilişsizce tüketilmesi (su, besin, enerji, madenler vb.)
3. Savaş, açlık ve israf
4. Nükleer, biyolojik ve kimyasal silahlar ile mayınların kullanımı
5. Başlıca bulaşıcı hastalıklar (AIDS "Edinilmiş Bağışıklık Yetersizliği Sendromu", Hepatit B)
6. Eğitimsiz nüfus ve işsizlik

Ç. 20. Yüzyılda Bilim ve Teknolojide Meydana Gelen bazı Gelişmeler ve Önemli Olaylar

1. Nükleer enerji,
2. İletişim teknolojileri,
3. Uzayın keşfi,
4. Ulaşım teknolojileri
5. Silahsızlanmaya gidilmesi
6. Doku ve organ nakli

ÜNİTE 3: TÜRKİYE TARİHİ

A. Türklerin Anadolu'ya Ana Yurt Edinmeleri

1. Anadolu'ya Türk akınları
2. Malazgirt Meydan Savaşı (Savaşın nedenleri ve sonuçları üzerinde durulacaktır)
3. Anadolu'da kurulan ilk Türk Devletleri (Danışmenliler, Saltuklular, Mengücekliler, Artuklular. Daha çok Türk tarihi yönünden taşıdıkları önem üzerinde durulacak ve Anadolu'nun Türkleşmesi için yaptıkları çalışmalar vurgulanacak)

B. Anadolu Selçuklu Devleti

1. Devletin kuruluşu ve yükselişi
2. Anadolu Selçukluları ve Haçlılar (Haçlı seferlerinin nedenleri ve sonuçları üzerinde durulacaktır)
3. Anadolu Selçuklu Devletinin dağılışı

C. Anadolu Türk Beylikleri (Osmanoğulları, Karamanoğulları, Germiyoğulları, Karesioğulları, Hamitoğulları, Hamitoğulları, Menteşeoğulları, Candaroğulları ve diğer beyliklerin kurdukları yer belirterek Türk tarihi açısından önemleri üzerinde durulacaktır. Okulun bulunduğu yerde ve komşu illerde kurulmuş olan beylikler daha detaylı ele alınacaktır)

Ç. Anadolu Selçuklu Devleti ve Beylikleri Döneminde Türk Denizciliği

D. Anadolu Selçuklu Devleti ve Beylikleri Döneminde Kültür ve Uygarlık:

1. Devlet yönetimi,
2. Din ve İnanış,
3. Sosyal ve ekonomik,
4. Yazı, dil ve edebiyat,
5. Bilim ve Sanat

ÜNİTE 4: MOĞOLLAR VE DİĞER TÜRK DEVLETLERİ

A. Moğollar

B. Altın-Orda Devleti

C. Timur Devleti

Ç. Babür Devleti

D. Akkoyunlular Devleti

E. Karakoyunlular Devleti

F. Kültür ve Uygarlık

1. Devlet Yönetimi
2. Din ve İnanış
3. Sosyal ve Ekonomik Yaşam
4. Yazı, Dil ve Edebiyat
5. Bilim ve Sanat

ÜNİTE 5: TÜRKİYEMİZ

A. Yurdumuzda Nüfus ve Yerleşme

1. Yurdumuzda Nüfus

- a) Genel nüfus sayımları ve yararları
- b) Yurdumuzda nüfusun genel dağılışı
- c) Kırsal yerleşmelerden kentlere göçün nedenleri ve sonuçları
- ç) Yurdumuzda nüfus artışının nedenleri ve sonuçları
- d) Yurdumuzda nüfus kaydının nedenleri ve sonuçları

2. Yurdumuzda Yerleşme

- a) Kırsal yerleşme;
 - 1) Köyler, 2) Köylerimizimizin başlıca sorunları (sağlık, eğitim, vb.)
- b. Kentsel yerleşmeler;
 - 1) Kentler, 2) Kentlerimizimizin başlıca sorunları

B. Yurdumuzda Ekonomik Hayat

1. Tarım
2. Hayvancılık
3. Su Ürünleri
4. Orman ürünleri
5. Madenler ve enerji kaynakları
6. Sanaayi
7. Ulaşım
8. İletişim
9. Ticaret
10. Turizm

C. Yurdumuzda Eğitim, Sanat ve Spor

1. Yurdumuzda Eğitim, 2. Yurdumuzda sanat, 3. Yurdumuzda spor

ÜNİTE 6: OSMANLI DEVLETİNİN KURULUŞU

A. Osmanlı Devletinin Kurulduğu Sırada Anadolu ve Balkanların Siyasal Durumu

B. Osmanlı Devletinin Kuruluşu

1. Kayıların Anadolu'ya gelişi ve Yerleşmesi
2. Osmanlı Devletinin kuruluşu;
 - a) Marmara Bölgesinde İlerleme/fetihler
 - b) Rumeli'ye Geçiş ve burada yerleşme.
3. Balkanlarda ilerleme
 - a) Edirne'nin fethi
 - b) Sırp Sındığı savaşı
 - c) I. Kosova Savaşı
 - ç) Niğbolu Savaşı

4. Anadolu'da Türk siyasal birliğinin kurulması
5. Ankara Savaşı ve Sonuçları
6. Balkanlarda ilerlemeye devam edilmesi
 - a) Edirne - Segedin Antlaşması
 - b) Varna Savaşı
 - c) II. Kosova savaşı

6.2. Sosyal Bilgiler Dersi 7. Sınıf Ünitelerinin Dağılımı

ÜNİTELER	AMAÇ SAYISI	ÖNGÖRÜLEN DERS SAATİ SAYISI	ORANI (%)
1. Türkiye'nin Coğrafi Bölgeleri	25	24	22
2. İstanbul'un Fethi ve Sonrası	11	18	18
3. Avrupa'da Yenilikler	5	9	8
4. 17. ve 18. yy'larda Osmanlı Devleti	8	12	11
5. 19. ve 20. yy'larda Osmanlı Devleti	10	12	11
6. Osmanlı Kültür ve Uygarlığı	4	9	8
7. Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası	25	24	22
TOPLAM	86	108	100

ÜNİTE 1: TÜRKİYE'NİN COĞRAFİ BÖLGELERİ

A-Coğrafi Bölge ve Bölüm

1. Bölge, bölüm ve yöre
2. Türkiye'de coğrafi bölgeleri oluşturan etmenler

B-Türkiye'nin Coğrafi Bölgeleri ve Bölümleri

1. Karadeniz Bölgesi;
 - a. Batı Karadeniz Bölümü, b. Orta Karadeniz Bölümü,
 - c. Doğu Karadeniz Bölümü

2.Marmara Bölgesi;

- a. Yıldız Bölümü, b. Ergene Bölümü,
c. Çatalca-Kocaeli Bölümü, ç. Güney Marmara Bölümü

3.Ege Bölgesi;

- a. Ege Bölümü, b. İç Anadolu Bölümü

4.Akdeniz Bölgesi;

- a. Antalya Bölümü, b. Adana Bölümü

5.Güneydoğu Anadolu Bölgesi;

- a. Orta Fırat Bölümü, b. Dicle Bölümü

6.Doğu Anadolu Bölgesi;

- a. Yukarı Fırat Bölümü, b. Erzurum-Kars Bölümü,
c. Yukarı Murat-Van Bölümü, ç. Hakkari Bölümü

7.İç Anadolu Bölgesi;

- a. Konya Bölümü, b. Yukarı Sakarya Bölümü,
c. Orta Kızılırmak Bölümü, ç. Yukarı Kızılırmak Bölümü.

C-Türkiye'nin Stratejik Durumu:

1. Türkiye'nin Jeopolitik yeri ve önemi, 2. İç tehdit,
3. Dış tehdit, 4. Yurt sevgisi

ÜNİTE 2 : İSTANBUL'UN FETHİ VE SONRASI

A-İstanbul'un Fethi, Nedenleri ve Sonuçları

B-Osmanlı Devletinin Batıdaki İlerlemeleri

- 1.Sırbistan, Mora yarımadası, Eflak ve Boğdan'ın alınması
2.Bosna Hersek ve Arnavutluk'un alınması
3.Osmanlı Macar İlişkileri (Belgrat'ın alınması, Mohaç Meydan Savaşı)
4.Osmanlı-Fransız ilişkileri (Kapütülasyonlar)

5.Osmanlı-Avusturya İlişkileri (1. Viyana Kuşatması, Alman Seferi, Zigetvar Seferi)

C-Osmanlı Devletinin Denizlerdeki İlerlemeleri

1.Karadeniz'in bir Türk gölü haline gelmesi (Amasya, Sinop, Trabzon, Kırım,Kili ve Akkerman'ın alınması)

2.Akdeniz'de Türk denizciliği (Ege adalarının alınması, Cezayir'in Osmanlı yönetimine geçmesi, Preveze deniz savaşı, Kıbrıs'ın alınması, İnebahtı deniz savaşı, Tunus'un alınması, Fas'ın Osmanlı himayesine girmesi)

3.Hint deniz seferlerinin nedenleri ve sonuçları

Ç-Osmanlı Devletinin Doğuda ve Güneydeki İlerlemeleri

1.Osmanlı-Akkoyunlu ilişkileri (Otlukbeli savaşı, nedenleri ve sonuçları)

2.Osmanlı-İran ilişkileri (Çaldıran savaşının ve Kanuni'nin İran seferlerinin neden ve sonuçları, 1577-1590 Osmanlı-İran savaşları)

3.Osmanlı-Memluk ilişkileri (Mericidabık ve Nidaniye Savaşlarının nedenleri ve sonuçları)

ÜNİTE 3 : AVRUPA'DA YENİLİKLER

A-Yeni buluşlar ve sonuçları (Barut, top, pusula, matbaa, kâğıt)

B-Keşifler ve Sonuçları (nedenleri Amerika'nın keşfi, Dünya'nın dolaşılması ve sonuçları)

C-Rönesans (nedenleri ve sonuçları)

Ç-Reform (nedenleri ve sonuçları)

D-Aydınlanma Çağı

E-Sanayi İnkılabı

ÜNİTE 4 : 17. VE 18. YÜZYILLARDA OSMANLI DEVLETİ

A-17. Yüzyılda Osmanlı Devleti

1.Siyasi durumu; a. Osmanlı Devleti'nin Doğu Siyaseti (Osmanlı İnan ilişkileri)
b.Osmanlı Devleti'nin Avrupa siyaseti (Osmanlı-Avusturya, Osmanlı-Lehistan, Osmanlı-Venedik ilişkilerinin nedenleri ve sonuçları)

2.İç İsyanlar (nedenleri ve sonuçları)

3.Yenilik Hareketleri (Yenilik hareketlerinin nedenleri, yapılan yenilikler ve yenilik hareketlerinin sonuçları)

B-18. Yüzyılda Osmanlı Devleti

1.Karlofça anlaşması sonrası gelişmeler; a. Osmanlı-Rus, Osmanlı-Venedik, Osmanlı-Avusturya İlişkileri (Pasarofça anlaşmasına kadar olayların nedenleri ve sonuçları üzerinde durulacaktır), b.Osmanlı-Rus ve Avusturya (Belgrat Anlaşması), Osmanlı-Rus ilişkileri (Küçük Kaynarca antlaşması), Osmanlı-Rus ve Avusturya İlişkileri (Ziştovi ve Yaş Antlaşmaları), Osmanlı-Fransız İlişkileri, Osmanlı-İnan İlişkileri)Olayların nedenleri ve sonuçları üzerinde durulacak antlaşmalarının önemi vurgulanacaktır).

2.Yerleşme hareketleri (Islahat hareketleri); a. Lâle Devri, b.Islahat hareketleri (I. Mahmut, III. Mustafa, I. Abdülhamit ve III. Selim dönemlerinde yapılan yenilikler)

ÜNİTE 5 : 19. VE 20 YÜZYILLARDA OSMANLI DEVLETİ

A-19. Yüzyıllarda Osmanlı Devleti

1.Fransız İhtilali ve Osmanlı Devletindeki siyasal gelişmeler

a.Fransız İhtilali ve Osmanlı Devletine etkileri (neden ve sonuçları üzerinde durulacaktır) b. Sırp ve Yunan isyanları (nedenleri ve sonuçları), c. Mısır ve Boğazlar sorunu (Mısır valisi Mehmet Ali Paşa'nın ayaklanması), ç.Kırım savaşı ve sonuçları, d. 1877-1878 Osmanlı-Rus savaşı nedenleri ve sonuçları

2.19. Yüzyılda yapılan yenilikler ve demokratikleşme çabaları;

a. II. Mahmut döneminde yapılan yenilikler,

b. Tanzimat ve ıslahat fermanları, c. I. ve II. Meşrutiyet.

B-20 Yüzyıl Başlarında Osmanlı Devleti ve Yıkılışı

1.Trablusgarp savaşı nedenleri ve sonuçları

2.Balkan savaşları, neden ve sonuçları

3.Birinci Dünya savaşı

a.Osmanlı Devleti'nin savaşa girmesi

b.Osmanlı Devleti'nin savaştığı cepheler

c.Savaşın sonuçları

ÜNİTE 6 : OSMANLI KÜLTÜR VE UYGARLIĞI

A-Devlet Yönetimi :

1. Merkez Yönetimi, 2.Taşra Yönetimi,

3.Toprak Yönetimi, 4.Maliye, 5.Ordu

B-Hukuk Sistemi İle Sosyal ve Ekonomik Yaşam

1.Hukuk Sistemi, 2.Sosyal Yaşam, 3. Ekonomik Yaşam

C-Eğitim, Öğretim, Bilim ve Sanat

1.Eğitim ve Öğretim, 2.Bilim, 3.Sanat

ÜNİTE 7 : YURDUMUZUN KOMŞULARI VE TÜRK DÜNYASI

A-Yurdumuzun Komşuları

1. Bulgaristan

2. Yunanistan

3. Suriye

4. Irak

5. İran

6. Azerbaycan

7. Ermenistan

8. Gürcistan

9. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

B- Türk Dünyası

1. Bağımsız Türk Cumhuriyeti (Türkiye, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ve Azerbaycan önceki konularda ele alındığından burada üzerinde durulmayacaktır)

a. Kazakistan b. Türkmenistan c. Özbekistan ç. Kırgızistan

2. Asya'da Türklerin yaşadığı başlıca diğer ülkeler ve yerler

a. Afganistan b. Tacikistan c. Doğu Türkistan-Uygur Özerk eyaleti

ç. Rusya Federasyonu'nun Asya kesimindeki özerk cumhuriyetler

3. Avrupa'da Türklerin yaşadığı diğer ülkeler ve bölgeler

a. Romanya b. Makedonya c. Arnavutluk ç. Bosna-Hersek

d. Yugoslavya Federal cumhuriyeti (Sırbistan-Karadağ)

e. Rusya Federasyonu'nun Avrupa kesimindeki özerk cumhuriyetler,

f. Moldova (Gagauz özerk cumhuriyeti), g. Ukrayna (Kırım tatarları),

h. Avrupa'da Türk topluluklarının yaşadığı diğer yerler.

(Ülkelerin coğrafi özellikleri kısaca açıklandıktan sonra Türkler'in bu ülkelerdeki nüfus varlığı belirtilecek, ülkelerin Türkiye ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkileri üzerinde durulacaktır)

4. Türkiye dışında yaşayan vatandaşlarımız

C- Ulusal ve Uluslararası Kuruluşlar

1. Ulusal Kuruluşlar

a. Yurtdışındaki sosyal yardım kurumları (Kızılay, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, Yeşilay, Türk Hava Kurumu, Milli Eğitim Vakfı)

b. Vatandaşların sosyal yardım kurumlarına katılması ve önemi

2. Uluslararası Kuruluşlar

a. Birleşmiş Milletler ve Yardımcı Organları (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO), Birleşmiş Milletler Çocuklar yardım Fonu (UNICEF), Dünya Sağlık Örgütü (WHO), Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Uluslararası Para Fonu (IMF), Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO)

b.Türkiye'nin üyesi olduğu uluslararası kuruluşlar (Birleşmiş Milletler (BM), Kuzey Atlantik Antlaşması Teşkilatı (NATO), Karadeniz Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD), Avrupa Konseyi, Türksoy, Avrupa Birliği (AB).

6.3. Sosyal Bilgiler Programının Uygulanmasıyla İlgili Açıklamalar

Bu dersin eğitim ve öğretiminde:

Öğrencilerin, Atatürk ilke ve inkılablarına bağlı, laik, demokratik ve çağdaş değerleri benimseyen ve koruyan bireyler olarak yetişmeleri sağlanır.

Öğrencilere, Atatürk'ün "Milli kültürümüzü çağdaş uygarlık seviyesinin üstüne çıkarma" ideali gerektiği bilinci kazandırılır.

Her fırsattan yararlanarak öğrencilere, Atatürk'ün "Yurtta sulh, cihanda sulh" ilkesinin ve devletin bağımsızlığının, yurt ve millet bütünlüğünün ancak güçlü olmakla sürdürülebileceği bilinci kazandırılır.

Toplumun bireyi olan öğrencilerin güven duygularını kuvvetlendirmek için Atatürk'ün "Türk, övün, çalış, güven!" ve "Ne mutlu Türk'üm diyene!" sözleri temel alınır.

Öğrencilerin: Türk milletine, Türk bayrağına, Türk ordusuna ve vatana hizmet eden kişilere karşı sevgi, saygı ve güven duyguları kuvvetlendirilir; milli birlik ve dayanışmanın anlam ve önemi kavratılır.

Konular tarih, coğrafya, vatandaşlık, ekonomi, psikoloji, sosyoloji, antropoloji, hukuk ve eğitim alanıyla ilişkili olmak üzere çok yönlü bir bütün olarak işlenir.

Konuların işlenişinde, programdaki sıraya uymak esas olmakla birlikte öğretmen, ünitelere çevre özelliklerini de dikkate alarak Türk milli eğitiminin genel amaç ve ilkelerine uygun yeni konular veya verilmiş olan konuların yerini değiştirebilir.

Öğrencilere, demokrasinin çağımızın en güzel yaşam tarzı olduğu kavratılır, demokrasimizin korunması ve geliştirilmesi gerektiği bilinci kazandırılır. Türkiye Cumhuriyeti'nin demokratik olduğu, cumhuriyetin demokrasi ile bütünleştiği belirtilir, vatan ve cumhuriyet sevgisinin telkin edilir.

Öğrencilere, çoğulcu demokratik rejimin, başka rejimlerden üstünlüğü, tarihten örnekler verilerek kavratılır. Demokratik bir toplum hayatının gerektirdiği duyuş, düşünüş ve davranışları kazanabilmelerini sağlamak için kol içi eğitici faaliyetlerden yararlanır. Özellikle, sınıf ve eğitici kol temsilcilerine aday olmada, çeşitli iş ve grup çalışmalarında öğrenciler cesaretlendirilir.

Öğrencilere, vatandaşlık hak ve görevleri ile sorumlulukları kavratılır, yasalara uyma alışkanlığı kazandırılır.

Öğrencilere, topluluk halinde yaşayan insanların sevgi, saygı ve anlayış duyguları içinde işbirliği yapmaları, birbirlerinin görüş ve düşüncelerine saygı göstermeleri ve başarılarını taktir etmeleri gerektiği benimsenir.

Milli bilince sahip, bilimsel düşünmeye açık, sorumluluk almaya istekli bireylerin yetiştirilmesi esas alınır.

Öğrencilere, insan ve toplum hayatının sürekli bir değişme gelişme içinde olduğu, insanların ihtiyaçlarının yaşadıkları zaman ve ortama göre farklılıklar ve gelişmeler gösterdiği belirtilir; teknolojinin getirdiği yeniliklerin, insanların yaşam tarzlarını etkilediği veya değiştirdiği, geçmişten ve günümüzden örneklerle açıklanır.

Toplum hayatının insan zekasının ve gücünün: insana daha rahat, daha mutlu bir yaşam sağlaması için kullanıldığı, elde edilen her başarının birbiri ardından gelen kuşakların çalışmalarının bir sonucu olduğu vurgulanır.

İlköğretim okulunun bitirecek öğrencilerden bazılarının bir mesleğe yönelecekleri göz önüne alınarak istihdam alanı çok olan meslekler hakkında bilgiler verilir, bu mesleklerle ilgili iş yerlerine ziyaretler yapılarak bunları tanımaları sağlanır. Bir meslek sahibi olmanın birey ve vatandaş olarak gerekliliği üzerinde durulur, iş sahibi olmayan bir kişinin toplum içinde yararlı bir birey olamayacağı, onlara her mesleğin kutsal olduğu ve hangi meslekten olursa olsun işinin gereğince yapan herkesin saygıdeğer bir insan olacağı benimsetilir.

Öğrenciler, Anadolu uygarlıklarına ait tarihi eserlerin ve anıtların tarihin bir belgesi olduğu kavratılır, bunları yıkılmaktan, bozulmaktan ve yabancı ellere geçmekten korumanın, bakım ve temizliklerine önem vermenin milli bir görev olduğu belirtilir.

Öğrencilere, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı, Kurtuluş Savaşındaki bir zaferin veya Türk inkılâplarıyla ilgili herhangi bir olayın yıl dönümünü, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılması, geçit töreni gibi fırsatlardan yararlanarak Sosyal Bilgiler konularına karşı öğrencilerin ilgisini uyandırır ve bu konuların canlandırılmasına çalışır. Ayrıca gazetelerde dergilerde çıkan seviyeye uygun yazı ve resimlerle öğrencilerin dikkatini çeker.

Öğretmen, tarihi bir olay, Kutuluş Savaşı veya Türk İnkılâplarının herhangi bir yönü üzerinde dururken, bu olayların çevredeki izlerini araştırır ve çocukların dikkatini bunlar üzerine çeker. Atatürk, hayatının herhangi bir safhasında okulun bulunduğu yerde bulunmuş, oradan geçmiş ve orada bir kongre toplamış, bir beyanname yayınlamış, bir nutuk söylemiş veya Türk İnkılâplarının önemli bir safhasını başlatmış ise okulun bulunduğu yerde onun adına bir anıt varsa bir binaya, bir caddeye, bir meydana adı verilmiş ise bunlar üzerinde durur.

Öğretmen, Osmanlı Devleti'nin son yıllarında ülkenin nasıl geri kaldığını, parçalanıp yok olma durumuna geldiğini ve bu şartlarda Atatürk'ün önderliğinde Türkiye Cumhuriyet'nin nasıl kurulduğunu, genişlettiğini öğrencilere kavratır, bu maksatla Atatürk ilke ve inkılâpları üzerinde önemle durur.

Konularda işlenişinde kavramlar, ilgili olduğu konu ile birlikte verilir.

Konularda olayların geçtiği yer, zaman, devlet ya da ilgili kişi (padişah, devlet adamı, bilim adamı, komutları vb.) adları belirtilir.

Tarihi olaylara yön veren kişilerin yerinde ve zamanında gösterdikleri ileri görüşlülük, yüksek kavrayış, cesaret, fedakarlık ve kahramanlıkları örnek olaylarla kavratılır.

Öğretmen, tarih konularını işlerken olayların seyrinden çok neden-sonuç ilişkisi üzerinde durur varsa günümüze etkilerinden söz eder, ayrıntı sayılabilecek tarih, yer ve kişi isimlerini ezberletmez.

Öğrencilere, yurdumuzun doğal kaynaklarının (tarım toprakları, madenler, enerji kaynakları, akarsular, göller, denizler, ormanlar, çayır, meralar vb.) tükenmez

olmadığını, bunlardan gelecek nesillerin de yararlanacağı, dolayısıyla bunların korunması ve verimli kullanılması gerektiği bilinci kazandırılır.

Türkiye'nin coğrafi bölgeleri işlenirken:

a. Karadeniz bölgesi konusunda, Atatürk'ün 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkışı ile Milli Mücademizin başlamış olduğu vurgulanır. Amasya Genelgesi'nin kapsam ve sonuçlarına değinilir. Kastamonu'dan bahsederken şapka ve dolayısıyla kılık kıyafet inkılâbından söz edilir.

b. Marmara bölgesi konusunda, Boğazların önemine ve Lozan Antlaşmasının bu konudaki sonuçları ile daha sonra boğazlara yeni bir statü getiren Montrü Sözleşmesine de yer verilir.

c. Ege Bölgesi işlenirken, Milli Mücadele yıllarında bu bölgede yapılan savaşlar ve sonuçlarından bahsedilir.

d. Akdeniz bölgesi konusunda, Atatürk'ün Hatay'ın anavatana katılmasına verdiği önemden söz edilir.

e. Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri konularında, Erzurum Kongresi ile bu kongrede alınan kararların önem ve sonuçlarına yer verilir, ayrıca bölgeler incelenirken bu bölge halkının, Milli Mücadele sırasındaki kahramanlıkları (Gazi Antep, Şanlı Urfa ve Kahraman Maraş örnekleriyle açıklanır).

Yurdumuzun jeopolitik konumunun önemi ve bunun doğurduğu sonuçlar üzerinde özellikle durulur.

Türkiye'de nüfus konusu işlenirken, Atatürk'ün eğitime ve öğretime verdiği önem, yeni Türk alfabesinin kabul edilmesi ve okuma yazma seferberliği üzerinde önemle durulur.

Türkiye ekonomisi konusu işlenirken: Lozan Barış Antlaşması ile kapitülasyonların kaldırılması ve bunun ekonomik yönden sonuçları açıklanır.

Konuların işlenişinde, yalnız ders kitapları ile yetinilmez, öğrencilerin seviyesine uygun çeşitli kaynaklardan da yararlanır. Böylece öğrencinin araştırma yapması ve bunu alışkanlık haline getirmesi sağlanır.

Konuların işlenişinde, yalnız anlatım ve soru-cevap teknikleriyle yetinilmeyip, konuların özelliğine göre münazara, örnek olay incelemesi, problem çözme gibi öğrenciyi aktif kılan, onu araştırmaya ve incelemeye sevk eden tekniklere de başvurulur.

Öğretmenin çalışma ortamları -yalnız derslikler değil- aile, okul, çeşitli topluluklar, kitaplıklar, müzeler, sergiler vb. Yerleri de kapsar. Öğrencilere bu yerlerde incelemeler, gezi, gözlem ve ilgili kişilere görüşmelerde yaptırılır.

Öğretmenin belirleyeceği bazı ünitelerde küme çalışması yöntemi uygulanır. Bu sürede öğrencilerin: çeşitli kaynaklardan bilgi elde etme ve bilgilerini başkalarına sunma yolları, yardımlaşma, işbirliği yapma, birlikte çalışma, eleştirel düşünme, başkalarının görüşlerine saygı duyma, gruba katılma, grubu yönetme, kendine güvenme, sorumluluk alma, topluluk karşısında konuşabilme, vb. Becerileri geliştirir.

Konulardaki önemli tarihi olaylar öğrencilerle birlikte tarih şeridinde işlenerek onlarda zaman kavramı geliştirir.

Tarihi tablolar, resimler, kartpostallar, incelenip bunlarla konular somutlaştırılır. Resimler, ünite köşelerinde veya okulun çeşitli yerlerinde sergilenir ve gelecek yıllarda da kullanılabilir albüm haline getirilir.

Programda araç listesinde belirtilen harita, yerküre, video kaset, film, film şeridi, slaytlar vb. Eğitim araçları donatım merkez müdürlükleri ile Film-Radyo ve Televizyonla Eğitim Başkanlığı'ndan sağlanarak işleniş sırasında yeri geldikçe etkili bir şekilde kullanılır.

Konuların işlenişinde “yakından uzağa, somuttan soyuta, basitten karmaşığa” ilkesine uyulur.

Konuların özelliklerine göre ilgili haritalar ve atlaslar üzerinde gerekli çalışmalar yapılır. Ayrıca gerekli bilgiler, dilsiz haritalar üzerinde işlenir.

Ders kitaplarında yer alan istatistikli bilgiler ile bunlara dayalı olarak hazırlanan harita, grafik, şemaların, en son verileri içermesine dikkat edilir ve çalışmalar buna göre yapılır.

Öğretmen, ders kitabında yer alan milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerler bakımından besleyici: demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı olan görev ve sorumluluklarını yerine getirmede yol gösterici ve bu değerlerle ilgili ders konularını sevdirici okuma parçalarından derslerin işlenişi sırasında araç olarak yararlanır.

Öğretmen, geçmiş uygarlıkları anlatıp tarihi kalıntılar üzerinde dururken öğrencilere, o devirden kalan yurda ve insanlığa hizmet etmiş orada doğmuş ve orada yaşamış Türk büyüklerinin müzelerde korunan yazılı ve yazısız eserleriyle araç-gereçleri incelettirilir.

Öğrencilerin davranışlarındaki gelişmeler ve edindikleri alışkanlıklar gözlenir, kazandıkları bilgiler, çeşitli teknikler ve ölçme araçları ile ölçülüp değerlendirilir.

BÖLÜM II

1. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNİN İLKELERİ

Dünyada şimdiye kadar sosyal bilimlerin nasıl öğretilmesi konusunda çeşitli görüşler ileri sürülmüş ve tartışmalar olagelmıştır. İleri sürülen bu görüşleri iki ana noktada toplamak mümkündür. Bunlardan birincisi: Öğrenmenin, öğretmenin kontrolünde ve hakimiyetinde yani öğretmen merkezli olmasını savunan görüş. İkincisi ise: Öğrenmenin öğretmen merkezli değil öğrenci merkezli olması gerektiğini ileri süren görüştür. Birinci görüşte olanlara göre öğrenme: öğretmenin kontrolünde olacak ve yönetilecektir. Öğretmenin görevi, öğretecek konuya karar verip, bu bilgileri kendince karar verilecek en iyi yolla düzenlemesidir. Etkinliğin esas şekli öğretmenin konuyu anlatmasıdır. Öğrenci de, öğretmenden ve diğer kaynaklardan aktarılan bilgiyi almalıdır. Tamalde öğrenci pasif durumdadır. İkinci görüşte olanlar ise: sosyal bilgiler öğretmenin öğrencilere doğrudan açıklama yapmasından çok onlara kılavuzluk yapması gerektiğini savunmaktadır. Bunlara göre: her zaman değilse bile umumiyetle öğretme/öğrenme işi öğrencilerin ilgi, yetenek ve dileklerini dikkate alarak düzenlemelidir. Öğretmenin bu etkinlikteki rolü, rehberlik ve danışmanlıktır. Öğrencinin de problemi çözmesi veya bilgiyi keşfetmesi beklenir. Böylece öğrenci aktif durumda olacaktır (Köstüklü, 1998. s: 33-34).

Eğitim öğretim ilkeleri, insanoğlunun eğitimtarihi boyunca iyi vatandaş, mutlu ve başarılı insanlar, toplumlar oluşturabilme çabaları sonucunda kazandığı tecrübelerin bir özü ve özetidir (Büyükkaragöz ve Çivi. 1996. s:47)

Sosyal Bilgiler dersi öğretiminde: öğrenciye yol gösterme, aktif katılım, motivasyon, açıklık, bireysel ayrılıklar, pekiştirme, sonuçların bilgisi ve düzeltme işlemleri, bilenlerden bilmeyene, tekrar, yakın çevreden yararlanma, model alma gibi ilkelere yararlanılabilir.

1.1 Aktif Katılım

Öğrencilerin bir derse karşı tutumu o dersteki başarıyı etkileyebileceği gibi, o dersle ilgili yaşantılarda tutumun gücünü yada yönünü de etkileyeceklerdir (Safran, 1993. s:4). Öğrenme alanında yapılan çalışmalar ve bunlara dayalı olarak geliştirilen kurumlar öğrenmenin bireysel bir etkinlik olduğunu ortaya koymaktadır. Hiç kimse başkası için öğrenmeyi gerçekleştiremez. Bu nedenle, öğrenmenin başlangıcından sonuna kadar, öğrenen, kendi öğrenmesinden sorumluluk taşımak ve öğrenme sürecine aktif olarak katılmak durumundadır (Fidan, 1985. s:122).

Yapılan araştırmalar, aktif katılıma dayanan eğitim-öğretim etkinliklerinin öğrencilerdeki öğrenme/hatırlama oranının %80'lere çıkardığını göstermektedir. Bu nedenle öğrencileri derse istekli hale getirip, dersleri verimli kılmak, aktif katılımı sağlamakla gerçekleştirilebilir (Okur, 2000. s:10)

1.2. Öğrenciye Yol Gösterme

Bir eğitim sisteminin en önemli unsuru öğretmendir. Öğrenmenin oluşacağı çevrenin hazırlayıcısı ve düzenleyicisi olan öğretmen, öğrencilerinin ilgilerini ve bilgilerini muhafaza etmek ve bunları geliştirmek için ders başlamadan; konunun amacını, konular arasındaki bağlantıyı, hangi konulardan nasıl yararlanılacağını bildiren ipuçları vermelidir (Fidan, 1985. s:122). Ders konuları ile ilgili olarak gösterilecek grafikler, şemalar, haritalar, modeller öğretilecek konuya dikkati sağlar; olay, olgu, cisim ve soyut kavramların anlaşılmasını kolaylaştırır. Filmler, diyalog ve resimler ise öğrenme yaşantılarını zenginleştirerek kavramayı kolaylaştırır. Öğretme öğrenme sürecinde yazma, konuşma, tartışma gibi çeşitli etkinliklerin oluşturulmasına olanak sağlar (Sönmez. 1986. s:34). Böylece öğrenci, bilgi kaybını en aza indirerek öğrenir ve sonraki öğretmenlere hazır hale gelir.

Öğretmenlerin öğrencilerini tanıması, kişilik özellikleri hakkında bilgi sahibi olması, her öğrenci için uygun pekiştiricilerin verilmesine imkan sağlar. Her insan bilgi öğrenciler de takdir edilmekten hoşlanır. Aynı takdir bütün öğrenciler için eşit derecede olmayabilir. Pekiştiriciler; aferin, teşekkür, not verme şeklinde olabilir (Okur. 2000. s:8)

1.3. Açıklık

Öğretim esnasında öğrencinin mümkün olduğu kadar fazla duyu organına hitap edilerek öğretim kolaylaştırılmalıdır. Yani öğretimde, öğrencinin ne kadar fazla duyu organı uyanılırsa, öğretilenler o ölçüde açık ve kolay anlaşılakta ve öğrenme o ölçüde kalıcı olmaktadır.

Öğretilecek konunun açık ve anlaşılır olması ve öğrencinin eşya ve varlıklarla doğrudan karşı karşıya gelmesi öğrenmenin temel ilkelerindedir. Bu bakımdan açıklık ilkesinin iki anlamı bulunmaktadır: Derste konuşulan bütün terim ve kelimeler, öğrenciler tarafından anlaşılacak şekilde açık almalıdır. Bunun için öğretmen, öğrencilerin anlayabileceği kelimeler kullanılmalı: gerektiğinde kelime ve terimlerin açıklanması sağlanmalıdır.

Öğretmen öğrencileri eşya kendisi ile karşı karşıya getirerek veya değişik yollar izleyerek tüm duyularını kullanmalarını sağlamalıdır. Bunun için öğretmen, dersin konusunu gözden geçirmeli, konuyla ilgili araç gereç ve varlıkları tespit etmelidir. Bunların nereden ve nasıl temin edileceğini araştırmalı, derste bulundurulması için gerekli tedbirleri almalı, öğrencilerin gözlem, inceleme ve araştırma yapmalarını sağlamalı, onları harita, resim, şekil, grafik, şema, model ve numunelerden yararlandırmalıdır. Bu ikle, bu yönüyle somuttan soyuta ilkesine benzemektedir. (Büyükkaragöz ve Çivi, 1996. s:55)

1.4. Motivasyon

Eğitim programları, yalnızca okulda düzenli çalışmayı değil, aynı zamanda toplumda da yaşama ve öğrenme şartlarını geliştirmeyi amaç edinir (Kılıç, 1994. s:2). Her öğrenci öğretme/öğrenme sürecine istekli katılmak, öğrenmenin gerektirdiği ilkelere uymak, öğrenmesinden sorumluluk taşımak ve çalışmak zorundadır. Bu nedenle öğrenme için gerekli güdülenmeyi sağlamak okulun ve öğretmenin öncelik taşıyan görevlerinden biridir (Fidan, 1985. s:118-128). Motivasyon, okuldaki öğrenci davranışlarının yönünü, şiddetini, kararlılığını belirleyen en önemli güç kaynaklarından biridir. Öğrenme esnasında ortaya çıkan disiplin olaylarının önemli bir kısmının bazı

derslere ve okula karşı geliştirdikleri olumsuz tutumları ve öğrenme çalışmalarından zevk almamaları, onların başka faaliyetlere yönelmelerine neden olur (Okur, 2000. s:10)

1.5. Bireysel Ayrılıklar

Çocuk doğuştan getirdiği kalıtsal özellikleri ve çevresi ile etkileşim içinde gelişir. Her insanın nasıl vücut yapısı birbirinden farklıysa, doğuştan getirdiği öğrenme potansiyeli de farklıdır. Eğitim yoluyla çocuğun sahip olduğu potansiyel geliştirilebilir. Öğrenciler, aynı yaşta, aynı sınıfta olmalarına karşın öğrenmeye ilgileri ve hazır bulunuşlukları açısından birbirlerinden ayrılırlar (Ülgün, 1995. s:193)

Öğrenciler arasında ilgi, değer ve tutum gibi duyuşsal özellikler açısından farklılıklar vardır. Bazı öğrenciler matematikten, bazıları Türkçeden, bazıları spordan zevk alabilir. İşte öğrenciler arasındaki katılım ve öğrenme ürünü bu davranış farklılıkları, bireysel ayrılıklar olarak adlandırılır (Erden, 1996. s:70). Öğrencilerin ulaşacakları hedefleri aynı olsa da; onların farklılıkları, farklı öğrenme faaliyetlerini ve farklı öğrenme malzemelerini gerektirebilir (Okur, 2000. s:11).

1.6. Pekiştirme

Öğretim hizmetinin niteliğinin artırılmasında pekiştirme önemli rol oynamaktadır. Pekiştirme, davranışların tekrar sıklığını arttıran uyarıcıların verilmesi işlemidir. Öğretimde çeşitli pekiştiriciler kullanılarak öğrenci davranışları şekillendirilmeye çalışılır. Öğrencinin gösterdiği davranıştan sonra öğretmenin “afetin”, “çok güzel”, “tamam” ifadelerini kullanması, dikkatini öğrenciye vermesi, gülümsemesi, sınıfın onayını alması pekiştirme örneklerinden bazılarıdır (Fidan, 1995. s:157)

Bir öğrenci için pekiştirici olan bir şey başka bir öğrenci için aynı etkiyi göstermeyebilir. Pekiştirmelerin öğrenciler tarafından farklı şekillerde algılanmakta olabileceği ve sınırlı bir takım pekiştirme çeşit ve miktarıyla çalışmakta olan bir

öğretmenin sınıfındaki bazı öğrencileri yeterince pekiştirmeme durumuna düşebileceği unutulmamalıdır (Bloom, 1995. s:143).

1.7. Bilinenlerden Bilinmeyene

Çocuk, yeni öğreneceği şeyleri daha önce öğrendikleri ile ilişki kurarak, birbiriyle bağlayarak öğrenir, fazla kuramsal açıklamalardan hoşlanmaz. Bu nedenle, öğrenilecek şeyler bilinenlerden bilinmeyenlere doğru düzenli bir sıra izleyerek, basamak basamak öğretilmelidir (Okur, 2000. s:11).

1.8. Tekrar

Öğretimde tekrar, yoğun ve aralıklı olmak üzere iki şekilde yapılabilir. Bilginin arka arkaya tekrarlanması yoğun, kazandıran bilginin aralıklarla tekrarlanması aralıklı tekrar olarak adlandırılır. Yoğun tekrar Bilginin öğrenilmesini sağlar. Aralıklı tekrar ise, öğrenilen bilginin kalıcılığını sağlar. Bazı durumları aralıklı tekrar programının bir gereği olarak ortaya çıkar. Ancak bazı olgular bir kere görülür ve bir daha hiçbir konuda öğrencinin karşısına çıkmaz. Her dersin başında bir önceki konunun hatırlatması ve dersin sonunda işlenen konunun özetlenmesi, bilginin tekrarını sağlar (Erden, 1996. s:75).

1.9. Yakın Çevreden Yararlanma

Çocuk ilgisinin yakından uzağa doğru olduğu konusunda yaygın bir konu vardır. Öğretimin verimli olabilmesi için öğrencilerin tanıdığı, daha kolay öğrenebileceği ve öğrenmesi gerektiği çevre şartlarının göz önünde bulundurulması gerekir. Öğretimde en yakın çevreden başlanıp aşamalı bir sıra takip edilerek insan ve toplum ilişkilerine ulaşılır (Binbaşıoğlu, 1986. s:23; Okur, 2000. s:12).

1.10. Model Alma

Eğitim kişinin zihni, bedeni, duygusal, toplumsal yeteneklerinin, davranışlarının istenilen doğrultuda değiştirilmesi ya da ona bir takım amaçlarla d6n6k yeni yetenekler, davranışlar, bilgiler kazandırılması yolundaki çalışmalardır (Aky6z, 1994. s:2). 6đretmenlerin, 6đrencileri eğitimden beklenen davranışlar doğrultusunda Őekillendirebilmeleri, 6đrencilerine model olabilmeleriyle yakından ilişkilidir. 6rneğin: 6đretmen 6đrencilerinde demokratik davranışlar geliştirmek istiyorsa, kendisinin de sınıf içinde demokratik davranışlar sergilemesi: çocukların nazik olmasını istiyorsa kendisinin de onlara karşı nazik davranması gerekir.

Çocuk, pek çok toplumsal davranışı yakın çevresindeki kişilerin davranışlarını g6zleyerek ve bu davranışları model olarak 6đrenir. Çocuklar genellikle sevdikleri ve otorite olarak g6rd6kleri kişileri model alma eğilimindedirler (Erden, 1996. s:7; Barth ve Demirtaş, 1996. s:313).

2. SOSYAL BİLGİLER 6đRETİMİNİN STRATEJİLERİ

6đrenmenin oluşumu ya da bilginin kazanılması sırasında her 6đrencinin kullanıldığı belli stratejiler vardır. Araştırmalar sonucu elde edilen bulgular, 6đrenciler tarafından geliştirilen 6zel stratejilerin başarı ile ilişkisinin, d6ř6nme, d6nlenme gibi genel stratejilere oranla daha etkili olduğunu ortaya koymuştur (Wittrock, 1986. s:3; Aktaran: Erden, 1996. s:81). Bu anlamda başarılı 6đrencilerin kullandığı bilişsel stratejilerin tespit edilerek, diğer 6đrencilerinde kullanımına sunulması 6đrenmede 6nemli yararlar sağlanabileceği d6ř6n6lebilir.

Bireyin yeni bir bilgiyi kazanabilmesi, diğer bir deyişe uzun s6relihafızaya kodlanması için balli bir çaba g6stermesi gerekmektedir. Çevredi, yeni bir davranış 6đrenmeye çalışan kişiler izlendiğinde, her birinin farklı y6ntemler kullandığı g6r6l6r. Bir kısmı okuduğunu tekrarlar, bir kısmı not alır, bazıları ise okuduğunun altını çizer. Anlaşılan, her birey yeni bir bilgiyi 6đrenirken farklı stratejiler seçer. Kişi bunları

genelde okul içi ve okul dışı hayatında deneme yanılma yoluyla ya da yakın çevresindeki kişilerin tavsiyeleri ile öğrenmektedir.

Bilgiyi işleme kuramına göre, öğrenmenin gerçekleşmesi için;

1. Öğrencinin aktif olarak duyu organlarına gelen uyarıcılara dikkat etmesi.
2. Yeni gelen bilgileri seçerek kısa süreli hafızaya geçirmesi.
3. Kısa süreli hafızaya giren bilgiler arasında ilişki kurarak düzenlemesi.
4. Kısa süreli hafızadaki bilgiler ile uzun süreli hafızadaki bilgiler arasında ilişki kurarak yeni bilgilere eskileri bütünleştirmesi gerekir (Aktaran: Erden, 1996. s:78)

Öğrenme stratejileri, bireyin öğrenme sırasında duyularına gelen uyarıcıları kısa ve uzun süreli hafızaya işlenmesini sağlayan teknikleri içerir. Öğrenmeyi sağlayan bu stratejiler, aynı zamanda öğrencinin motivasyonunu ve yeni öğrenilen davranışların kalıcı olmasını sağlar (Wittrock, 1986. s:302; Aktaran: Erden, 1996. s:78).

Öğretmenin temel görevi öğrenci için etkili ve verimli öğrenme koşullarını hazırlamaktır. Bu nedenle öğretmenin neyi, nasıl öğreteceğinin yanı sıra öğrencilerin algılama mekanizmaları ile öğrenmenin, öğrencilerin düşünme, algılama ve düşünme yollarını en iyi şekilde analiz etmesi gerekir. Aksi halde öğretmenle öğrencinin niyeti arasında önemli farklar oluşabilir. Bundan dolayı öğrenme aksayabilir (Pehlivan, 1996. s:38).

Birey yeni bir bilgiyi öğrenirken, farklı öğrenme stratejileri kullanabilir. Eğitimciler öğrenme stratejilerini farklı biçimlerde sınıflandırmışlardır. Bunlar: tekrar, adlandırma, organize etme ve dikkati yoğunlaştırma şeklinde belirlenir.

2.1. Tekrar

Yeni gelen bilgilerin tekrarlanarak kısa süreli hafızada tutulmasını veya uzun süreli hafızaya kodlanmasını sağlayan öğrenme stratejileridir. Bu strateji genellikle, telefon numarası gibi basit bilgilerin hatırlanmasını kolaylaştırırken bazı durumlarda karmaşık bilgileri öğrenilmesinde de yardımcı olur. Yeni bilgilerin tekrarlanabilmesi, not alma yönteminin uygulanmasıyla mümkün olabilmektedir. Not alma, bir konuyla

ilgili bilgilerin özetlenerek ilerde kullanmak amacıyla belli bir yere yazılması ve yazının muhafaza edilmesi işlemidir. Not alma sırasında dikkatin toplanması, konunun ve ortamın tanınması, etkililiğin sağlanması, bilgilerin sıraya konması önem taşımaktadır (Uluğ, 1996. s:56-62: Erden, 1993. s:65: Okur, 2000. s:16)

2.2. Anlamlandırma

Yeni bilgilerin, önceki bilgilerle bütünleştirmeleri esasına dayanır. Bu strateji ile öğrenci, yeni gelen bilgiyi eski bilgileri ile karşılaştırıp \var olan şemasına uydurmaya çalışır. Anlamlandırma stratejisi ile yeni bilgiler olduğugibi değil, öğrenci tarafından değişikliğe uğratarak uzun süreli hafızaya kodlanır. Yeni gelen bilgiler, eskileri ile bütünleştiği için anlamlı öğrenmeye neden olur. Öğrencinin yeni öğrendiği konuyu kendi cümleleri ile ifade etmesi gibi (Kılıç, 1994. s:8: Okur, 2000. s:16).

2.3. Organize Etme

Organize etme stratejisi, öğrenilen yeni bilgilerin bir araya getirilerek mevcut bilgilere göre yeniden düzenlenmesi esasına dayanır. Bu nedenle, genellikle, organize etme stratejisi ile anlamlandırma stratejisi aynı anda kullanılır. Bir metnin ana düşüncesinin, yardımcı düşüncesinin bulunması, bilgilerin sınıflandırılması, grafiklerle gösterilmesi bu strateji içinde yer alır. Adı geçen stratejiyi etkili bir biçimde kullanan öğrenciler, sayfalar tutan bir metni basit bir şema ya da tablo ile özetleyebilir. Böylece öğrencilerin, ders çalışmaya ayıracakları zaman kısalabilir (Erden, 1993. s:75. Kılıç, 1994).

2.4. Dikkati Yoğunlaştırma

Zihnin belli bir konu üzerinde yoğunlaştırılmasına dikkat adı verilmektedir. Aynı zamanda bir şeyi öğrenmek için gösterilen zihinsel çaba olarak da tanımlanabilir. Bir öğrencinin dikkatini konu üzerinde toplamadan çalışması boşuna zaman kaybıdır.

Çünkü dikkat olmadığı sürece öğrenme gerçekleşemez. Çalışmanın dikkatsiz olması, öğrencide isteksizlik, ilgisizlik, bıkkınlık ve hoşnutsuzluk duygularına neden olabilir (Ertürk, 1976).

Dikkati toplayamamanın iki temel nedeni olabilmektedir. Birincisi: bu alışkanlığın kazanılmış olması, ikincisi ise: konu dışındaki bir problemin zihni rahatsız etmesidir. Bu durumda zihni rahatsız eden problemin ortadan kaldırılması yoluna gidilmelidir. (Okur, 2000. s:17). Dikkati toplama bir amacın belirlenmesi, çalışma için karar verme, konuya ilgi duyma, fiziksel çevrenin düzenlenmesi, sistemli çalışmayı bilme, çalışmada hedef belirleme, kendine güvenme gibi değişik teknikleri içiçe uygulayabilmek için gerekir (Koç ve İskender, 1993. s:23).

2.5. Diğer Stratejiler

Açıklanan stratejiler dışında özetleme, konunun ana hatlarını çıkarma, aşamalı sıra oluşturma, altını çizme, kopya etme, kendini sorgulamayı uyumlama, meydan okuma, açıklama, kaynaştırma, model alma, pekiştirme, ödüllendirme, kendini yönlendirme, kendini önemseme ve kendini yüceltme gibi öğrenme stratejileri bulunmaktadır. (Weinstain ve Mayer, 1986: Aktaran: Şahin,1994. s:43: Barth ve Demirtaş, 1996. s:3-7).

3. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM METOTLARI VE ETKİNLİKLER

Metot bir sorunu çözmek, bir konuyu öğrenmek ya da öğretmek gibi anaçlara ulaşmak için bilinçli olarak seçilen ve izlenen düzenli yoldur (Oğuzkan, 1985. s:166). Diğer bir tanımla yöntem, eğitimin hedeflerine ulaşmak için kullanılacak tekniklerin, işlenecek konunun, araç, gereç ve kaynakların bütünlük oluşturacak biçimde örgütlenerek hizmete sunulan öğretme yoludur (Bilen, 1993). Kavram olarak veya eğitim bilimi içinde kazandığı anlama baktığımızda, metot dendiği vakit: \genel olarak: herhangi bir varlığın veya olayın mahiyetini tanımak için yapılması gereken türlü

etkinliklerden en az zaman ve enerji sarfiyle azami randıman alınmasına yardım ettiği tecrübe ile anlaşılmış bulunan doğru hareket tarzları anlaşılmaktadır (Aktaran: Köstüklü, 1998. s:33). Bir öğretmen; öğrencilerin ve öğretim ortamının özelliklerini, ders araç ve gereçleri ile bütün öğrenme durumları göz önünde tutularak belirlenen ve izlenen yolları, yani öğretim metotları bilirse daha iyi öğretebilir. Bir öğretmenin metodu bilmesi yeterli değildir. Bu metodu nasıl uygulayacağını ve yapacağı etkinlikleri hangi sıra ile uygulaması gerektiğini bilmesi icap eder. Sosyal Bilgiler öğretiminde metot, etkinlik ve strateji kavramları birbiriyle ilişkili olmakla birlikte farklı kavramlardır (Köstüklü, 1998. s:33).

Eğitim hedeflerinin gerçekleşmesi uygun yönetim seçilmesiyle sağlanabilir. Bu nedenle her ders için tek bir yöntem değil, çok farklı yöntemlerin kullanılması söz konusu olmaktadır (Demirel, 1994. s:45). Yöntem seçiminde öğretmenin özellikleri, öğrencileri, ulaşılmak istenen hedefler ve grubun büyüklüğü dikkate alınmak durumundadır (Erden, 1996. s:98).

3.1. Düzanlatım Yöntemi

Öğretimde yaygınca kullanılan metotlardan birisidir. Özellikle tarih öğretiminde öğretmenler bu metodu sıkça kullanırlar. Bu metotta esas olan: öğretmenin anlatması , öğrencinin dinlemesidir (Köstüklü, 1998. s:33). Anlatım yöntemi, öğrenciden etkin katılım istenmeksizin. Bilginin tümüyle anlatıma dayalı olarak sunulması (Ergin, 1995. s:97) öğretmenin konuyu bir sıra ve dizene göre, karşısındaki öğrencilere anlatması, açıklamasıdır. Bu yöntem, sınıf içi çalışmalarda öğretmenin daha etkin olmasına zorunlu kılar (Binbaşıoğlu. 1986. s:106).

Geleneksel bir yöntem olarak takdir, öğretmeni, genellikle, bilgi kaynağı olarak görmektedir. Öğretmen belirli konulara sahip olduğu bilgileri öğrencilere aktaran, öğrenciler ise edilgin olarak dinleyenler durumundadır (Hızal, 1982. s:58). İlköğretim çağında, gezi gözlem, inceleme çalışmalarından sonra yapılan faaliyetler üzerinde konuşularak, takdir yönetiminin bir çeşitlilik ve zenginlik olarak kullanılmasının sağlanması sözü edilen yöntemin etkili olarak kullanılmasına imkan hazırlayabilir.

Konuların sunulması, konular arasında bağlantı kurulması, özetlenerek öğrencilerin hatırlanmasının sağlanması, ipuçlarıyla sonucun bulunmasına yardımcı olunması, mevzuya canlılık katılması (Oran, 1957. s:63) anlatım yönteminin etkili olarak kullanılmasıyla mümkündür.

3.2. Soru Cevap Yöntemi

Öğrencini ders dışı çalışmalarda öğrendikleri arasında ilişki kurmasını amaçlayan, çoğunlukla öğrenci anlatımını esas alan bir yöntemdir (Yaralıoğlu, 1993. s:64). Derse giriş yapılırken, konu özetlenirken, konular arası bağlantı kurulurken kullanılabilir (Demirel, 1996. s:99). Bu yöntemde iyi bir öğretmen neyi, ne zaman, nasıl soracağını bilmeli: sorularla hatırlama ve bilgi vermelerinden ziyade düşünceleri de sağlanmalıdır (Küçükahmet, 1995. s:44).

Çeşitli sebeplerle çok kullanılan takdir ve soru cevap, hep öğretmenin konuştuğu ve sorular sorduğu yöntemler/teknikler olarak değil sık sık öğrencilerin de konuştuğu ve sorular sorduğu yöntemler/teknikler olarak kullanılmalıdır (alperen, 1991. s:87). Doğru cevaplar anında pekiştirilmeli, yanlış cevaplar doğrusu tekrar ettirilerek düzeltilmelidir (Demirel, 1994. s:59).

3.3. Gösteri (Demostrasyon) Yöntemi

Gösteri, kodel alma u-yoluyla öğrenmeye dayalı bir öğretim yöntemidir. Bu yöntemde öğretilecek bilgi ve becerilere sahip bir uzman ya da öğretmen, öğrencilere etkinliğin adım adım nasıl yapılacağını en doğru biçimde gösterir. Bu teknik özellikle psiko-motor becerilerin kalabalık gruplara öğretiminde kullanılır.

Gösteri tamamen gerçek koşullar altında, gerçek araçlar kullanılarak yapılabileceği gibi, modeller kullanılarak da yapılabilir (Erden, 1996. s:110). Bunlardan başka gösteri resim, slayt, film şeridi, hareketli filmler, basit çizimler ya da semboller kullanılarak da yapılabilir. Yapılan hazırlıkta bu araçlardan hangilerine ihtiyaç duyulduğu kararlaştırılmalıdır (Demirel, 1994. s:57). Gösteri yöntemi küçük gruplarda

kullanıldığı zaman, kazandırılmak istenen davranışın önce öğretmen tarafından gösterilmesi, sonra öğrencilere yaptırılması uygundur (Erden, 1996. s:110). Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde olayların geçtiği yerler haritadan öğrencilere gösterilip, dilsiz haritalarda öğrencilerin ilgili yerleri işaretleyip göstermesi sağlanabilir.

3.4. Problem Çözme Yöntemi

Bireyi fiziksel ya da düşünsel yönden rahatsız eden, kararsızlık ve birden çok çözüm yolu olasılığı görülen her durum bir problemdir. (Karasar, 1994. s:54). Problemin çözme yönteminde problemi ortaya koymak ya da öğrencilerin problemi sezmelerine imkan vermek bir bakıma öğretmenin görevidir. İlgi uyandırarak, düşünceyi belli bir problem / problemler üzerinde yoğunlaştırabilecek çeşitli araçlar bulunabilir. Gösterim panoları, film gösterilmesi veya öğretmen tarafından başlatılan planlı bir sınıf tartışması problem tesbiti için önemli fırsatlar sağlayabilir. (Oran, 1957 s:71).

Problem çözme yönteminin amacı öğrencilerde bilimsel düşünme ve problem çözme becerisi geliştirmektir. Problem çözme yöntemi, problem çözme sürecinde gerçekleştirilen basamaklara uygun olarak yapılır (Erden, 1996. s:111). Problemin sezilmesi, tanımlanması, çözümünün tahmin edilmesi, problemin çözülmesi için verilerin toplanması, değerlendirmenin yapılması -denencelerin test edilmesi- raporlaştırma problem çözmenin basamakları olarak kabul edilmektedir (Karasar, 1994. s:2).

3.5. Tartışma Yöntemi

Tartışma, herhangi bir konunun, iki ya da daha çok kişi tarafından, karşılıklı konuşarak, birbirlerini dinleyerek ve eleştirerek incelenmesine yönelik bir yöntemdir. Öğrencinin konuyu çözümlenme, kavrama, yorumlama yeteneğini, ilgisini artırır ve öğrenciye bildiğini ortaya koyma fırsatı verir (Binbaşıoğlu, 1986. s:112). Tarihi yerlerin

gezilip incelenmesi sırasında öğrencilerin dikkatlerinin detaylar üzerinde yoğunlaştırılıp iyi birer gözlemci olabilmelerinin sağlanması için öğretmenin dikkat çekici sorular sorması, öğrencileri yönlendirebilmesi önemlidir. Sınıfta, yapılan gezi ile ilgili tartışma yapılması, öğrencilerin zihinsel güçlerin hızla gelişmesine imkan sağlar.

3.6. Dramatizasyon Yöntemi

Bunlar istenildiği anda yaşanılmayacak olayların, öğrencilerin kendileri tarafından yaşanarak temsil edilmesiyle edinilir. Dramatik etkinliklere yaşantı edinmede, mimikler, jestler, vücut hareketleri ve sesler iletişim aracı olarak kullanılır (Çilenti, 1988. s:65).

Bir okul ya da sınıf tarafından belli bir oyunun sahneye konulması bu tür yaşantılara örnektir. Böyle bir etkinlikte oyuncu olarak görev alanlar izleyenlere oranla daha somut yaşantılar edinirler. Cumhurbaşkanı'nın ya da TBMM Başkanı'nın nasıl seçildiği anlatıldıktan sonra sınıf içerisinde temsili bir seçimin yapılması da bir dramatizasyon etkinliğidir.

Dramatizasyonlar öğrencilerin zaman ve mekan yönünden ulaşamayacakları olayları incelemelerini, yaratıcılıklarını sergilemelerini; düşünme, algılama, yorumlama, dinleme, konuşma gibi iletişim yetenekleri geliştirmelerini sağlar. Dramatizasyonlar iletişime girme endişesinde olan öğrencilerin de bu endişelerini gidermede, onların hem kendilerine hem topluma kazandırmada yardımcı olur (Ergin, 1995. s:101).

3.7. Gözlem Gezisi Yönetimi

Eğitsel amaçları gerçekleştirmek için okul tarafından organize edilen gaziye ilişkin faaliyetlerin tümü gözlem gezisi kapsamı içindedir. Bu yöntemle öğrencilere gerçek dünyayı görme imkanı sağlanmaktadır (Küçükahmet, 1995. s:51).

Gezi, öğrenci ailelerden ve okul yönetiminden izin almayı, gezi yapılacak yerdeki yetkililerle görüşmeyi, güvenlik önlemleri almayı gerektirdiği için, öğretmenler için zor olmakla birlikte, olgu ve olayların buldukları yerde olduğu gibi

incelenmesine fırsat veren ve öğrencilerin hemen tüm organlarını işe koşup keşfederek öğrenmesine imkan veren bir yöntemdir (Engin, 1995. s:103).

Gezi; genellikle yeni bir ünitenin başında öğrencileri öğrenmeye karşı güdülemek, araştırma ve inceleme yapmaya yönlendirmek, işlenecek konuyla ilgili birinci elden bilgi toplamak amacıyla yapılır. Bunun yanı sıra problem çözme, tartışma, dramatizasyon yöntemlerine temel oluşturmak için de geçilerden yararlanılabilir (Erden, 1996. s:164).

Gözlem Gezisi eğitim açısından önemli tarihi yerlere yapılabileceği gibi, müze, kütüphane, kamu kuruluşları, göl, ormanlık, dağlık gibi öğrencilerin hayatını ilgilendiren ya da ilgilendirecek olan yerlere de yapılabilir.

Gözlem gezisi, yöntem olarak ele alındığında, basit bir ziyaretten ibaret değildir. Burada edinilecek tecrübenin öğrenci açısından yararlı ve değerli olması için, en önemli husus, öğretmenin hazırlığı ve ön incelemesidir. Gezi öncesi öğrencilere, gezinin amacı, gezi yerine nasıl gidileceği, nelerin gözleneceği bildirilmelidir. Gezi sonrasında tartışma, kompozisyon yazdırma, model çizdirme gibi etkinliklere yöntemin gereği yerine getirilmelidir (Küçükahmet, 1995. s:52). Araştırmacılar, bu yöntemin öğrencilerin yeni bilgiler kazanması ve bilgilerin kalıcı sağlanması üzerinde olumlu etkileri olduğunu göstermektedir. (Erden, 1996. s:164).

3.8. Örnek Olay İncelemesi Yöntemi

Sosyal ilişkilerle ilgili bir durumu, problem olayı incelemek, olayın nedenlerini ortaya çıkararak çözüm yolları önermek istendiğinde, olayı kişiselleştirmeden, problemin merkeze alınarak tartışılması amacıyla uygulanır (Bilen, 1996. S:133).

Örnek olay incelemesi, öğrencilerin sorunlu bir olaya aktif olarak katılmalarını gerektirir. Sorunlu olay gerçek ya da hayali olabilir. Olayı anlatan ve gerekli verileri kapsayan bir rapor üzerinde çalışan öğrenciler, olayı öğrenir, verileri analiz eder, sorunu değerlendirirler. Tartışarak olayın nedenlerine ya da çözümüne ilişkin öneriler getirirler.

Özellikle de sosyal bilimlerde bir çok konu örnek olay biçimindedir. Öğrenciler tartışarak öğrenme olanağına kavuştukları için konular onlara

ilgi çekici gelebilir (Küçükahmet, 1995. s:56). Bu yöntem, öğrencinin karar verme, seçme ve sonuca ulaşma ile ilgili yaşantı geçirmesine fırsat verir (Bilen, 1996. s:134).

3.9. Grup Çalışmaları

Öğrenme ve hatırlatma üzerine yapılan araştırmalar, fertlerin; duyduğunun %10'unu, gördüğünün %15'ini, görüp duyduğunun %20'sini, tartıştığının %40'ını, kendi katılım ve denetiminin %80'ini, başkalarına öğrettiğinin ise %90'ını hatırladığını ve öğrendiğini ortaya koymuştur. Bir başka ifade ile öğretimde; duyarak, görerek, yaparak ve yaptırarak edinilen bilgilerin daha kalıcı olduğu ortaya çıkmıştır. Bu yüzden öğretimde öğrencinin katılımını sağlayan öğrenci etkinlikleri her zaman başarılı bir öğretmenin uyguladığı metotlar arasında yer almıştır. İşte bu etkinliklerden biriside grup çalışmalarıdır. Grup çalışmasının diğer öğretim metotlarına göre bazı avantajları vardır. Bu avantajların en önemlisi: öğrencilerin serbestçe kendi aralarında konuşup tartışma ve bildiklerini birbirine öğretme imkanı bulmalarıdır. Böyle bir ortamda edinilen bilgilerin %90'ı ileride hatırlanabilecektir. Bununla birlikte grup çalışmalarında bazı öğretim sorunları çıkabilir. Bu sorunları en önemlisi birkaç öğrenci aktif çalışırken, diğerlerinin pasif kalmaları ihtimalidir. Ayrıca öğrencilerin hepsi iyi çalışmayıp bu işten zevk almayabilir ve böyle bir etkinliği dersi kaynakmak için bir fırsat olarak görenler olabilir (Köstüklü, 1998. s:43).

3.10. Benzetişim (Simülasyon)

Etkili tarih öğretim metotlarından biriside benzetişim (simülasyon) dir. Uzmanlar benzetişimi: “gerçekten süzölmüş ve çalışma ve analiz amaçlarıyla basite indirgenmiş bir fiziksel ya da sosyal sürecin çalışan modeli” olarak tanımlamaktadır. Benzetişim, formail öğretimden daha etkili bir yaparak öğrenme faaliyetidir. Bir tarih nesnesinin bulunduğu yer, tabii şartları ihtiva etmediğinden bunların yeniden inşa edilmesi kaçınılmazdır. Bununla birlikte benzetişim, geçmişin ne? Ve nasıl? Olduğunu anlayabilmek ve açıklayabilmek için, bir tarihçi veya bir tarihi şahsiyetin bakış

açısından öğrencilere geçmiş anlamaları ve geçmişin ne olduğuna karar verme yeteneğini geliştirmeye katkı sağlar (Köstüklü, 1998. s:43).

4. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNİN ARAÇ VE METARYALLERİ

Öğretmenin eğitim teknolojisi yönünden en önemli görevlerinden biri, öğrencilerine, öğreteceği konuyla ilgili hedef davranışları kazandıracak yaşantıları sağlamaktır. Bunun için her hedef davranışa göre önceden hazırlanmış olduğu eğitim durumlarını, gerekli araç ve yöntemleri kullanarak gerçekleştirmesi gerekir. Bu işin en önemli yönü, öğretmenin öğrencilerin özelliklerine, dersin hedeflerine ve konusuna uygun eğitim araç ve yöntemlerini sağlayabilmesidir (Çilenti, 1988. s.124).

Öğrencinin içinde yaşadığı ve çalıştığı çevrenin, onun bütün davranışlarını etkilediği bilimsel bir gerçek olarak kabul edilmektedir. Öğrenme-öğretme işinin meydana gelmesi için fiziki, sosyal ve psikolojik bir çevrenin bulunması gereklidir. Bina, tesis, donatım, model, renk, sıcaklık, araç, gereç ve çeşitli eşyalardan meydana gelen çevre insanları şekillendirmektedir (Küçükahmet, 1996. s:14).

4.1. Ders Kitapları

Yalnızca sosyal bilgiler dersleri için değil, hemen her ders için ders kitapları öğretimde vazgeçilmez unsurdur. Ancak böyle olmakla birlikte, ders kitaplarının ne derece eğitim biliminin gerektirdiği uygun öğretim metotları doğrultusunda hazırladığı konusu her zaman tartışıla gelmiştir (Köstüklü, 1998. s:106).

Atatürk, 1928 sonrası tarih programları ve ders kitapları sorunu üzerine özellikle eğilmiştir. Mecburi eğitim süresinin kısa olması, harf devriminden dolayı kaynak sınırlılığı, çocukların o gün için çok yüklü bir tarih programıyla ders kitapları ile karşılaşmasına yol açmıştır. Bugün, zorunlu eğitim süresinin 8 yıla çıkarılması ile bu problem kısmen aşılmıştır (Ata, 2000. s:86).

Ders kitaplarının tek tip ve her öğrencinin elinde bulunması sağlandığı sürece, öğrenci derse ve ilgili konuya hazırlıklı gelme imkanına sahip olur. Bu durum hem öğretmen hem de öğrenci için öğretimi daha kolay hale getirir.

4.2. Tarihi Romanlar

Türkiye'deki tarih ders programları dikkatle incelendiğinde belki de Alman pedagogların daha sonra John Dewey'nin etkisiyle Tarih-Coğrafya korelasyonu vurgulanmış, ve gündemde tutulmuştur. Tarih-Edebiyat korelasyonu ise tarih ders kitaplarına ünite sonlarına “tarih okuma parçaları” ekleme dışında pek dikkat çekmemiştir.

Pedagoji tarihine bakıldığında, 19. Yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başında Daniel Defoe tarafından yazılmış Robinson Kruze (1719) romanı etrafında bir eğitim bilim tartışması ile karşılaşmaktayız. Örneğin, Rousseau Emile (1762) adlı kitabında La Fontaine'nin Falb'lerinin çocuk için uygun olmadığını düşünürken, Robinson Kruze'yi çocuklara okutmanın önemini vurgulamaktaydı. Benzer şekilde Alman Pedagog Herbart da aynı tavrı sergiledi.

Ünlü Amerikalı eğitimci John Dewey, Herbart ve Rousseau'dan çok farklı olarak, çocuğu tarihe ilişkin edebiyatyerine doğrudan tarihi eserlerle karşılaştırmanın önemini vurgular. Dewey'e göre, Herbart Okulu, İlköğretim programlarında tarih dersinin zenginleştirilmesi konusunda pek çok yardımı olmakla birlikte beraber, Tarih ve Edebiyat arasındaki ilişkiyi abartırlar.

Bizde, Ferhan Oğuzkan, özellikle erkek çocukların, 13-14 yaşlarında bu tarihi romanları zevkle ve heyecanla okuduğu yazmaktadır. Ferhan Oğuzkan, Amet Refik'in Reşat Ekrem Koçu'nun, Murat Sertoğlu'nun, F. Fazıl Tülbentçi'nin eserlerinin çocuklar düzeyinde sadeleştirildiğinde faydalı olacağını düşünmektedir. Aslında, Oğuzkan bu görüşü ile John Dewey ile aynı görüştedir.

Eğitim sistemimizde genellikle öğretmen, öğrenciden ödev olarak bir dönemde her hangi bir romanı okuması ve özetlemesini istemektedir. Derslerde, tarih romanı okuma isteği öğretmen tarafından oluşturulabilir. Okulun kütüphanesinde de bu tür

romanlar olmalıdır. Tarihi romanlar, tarih ders kitaplarının bir parçası olarak sınıf ortamına getirilmelidir. Zaten, hemen hemen bütün dünya da ders kitaplarının ansiklopedik yapısından kaynaklanan sınırlılıkları, tarihi roman gibi yardımcı araçların sınıf içi etkinliklerde kullanılmasını gerekli kılmıştır (Ata, 2000. s:163).

4.3. Yazı Tahtası

Her eğitim kurumunda bulunan yazı tahtaları rekn ve yapı yönünden değişik biçimlerde olmaktadır. Ancak önemli olan yazı tahtasının şekil ve yapısı değil, temel bir eğitim aracı olarak nasıl görüldüğü ve nasıl kullanıldığıdır. Günümüzde kullanılmakta olan beyaz tahtalar öğretmen ve öğrenciyi tebeşir tozundan kurtarmıştır. Ayrıca bularadan manyetik olanları değişik öğretim teknik ve yöntemlerinin uygulanmasına olanak vermektedir.

Yeni sözcükleri tanıtmak, konuları ana hatlarıyla özet olarak verme, bilgi gruplarını ve bu gruplar arasındaki ilişkileri gösterme, bir sürecin aşamalarını mantıklı bir sıra içinde sunma, araçların çalışma ilkelerini açıklama, önceki eğitim yardımcılarını detekleme, grafik, tablo ve şema açıklama amacıyla yazı tahtası kullanılabilir (Ergin, 1995. s:106).

Yazı tahtasının yanı sıra pazen ve bülten tahtaları da araç olarak kullanılmaktadır. Figürlerin gösterilmesi, duyuruların asılması, duvar gazetesinin teşhir edilmesi, etkinliklerin gösterime sunulması için yarar sağlamaktadır (Demirel, 1994. s:82)

4.4. Fotoğraflar ve Resimler

Sosyal Bilgiler tarih eğitiminde kullanılan malzemeler arasında resim ve fotoğrafların önemli bir yeri vardır. Tarihe işlenen döneme ait resim veya fotoğraflar o dönem hakkında sözlere anlatılması güç olan pek çok mesajı kolaylıkla verebilir. Bu yüzden bir tarihçi veya tarih öğretmeni derste konuyla ilgili resim ve fotoğrafları aşırıya kaçmamak kaydıyla yeterince kullanabilirler. Ders kitaplarında konuyla ilgili bazı resim

ve fotoğraflar bulunsa da öğretmen kitap haricinde resim ve fotoğraflarla dersi zenginleştirebilir. Bu tür resimleri, eski kitaplar haricinde resim ve fotoğraflarla dersi zenginleştirebilir. Bu tür resimleri, eski kitaplardan, seyahat acentalarının reklam broşürlerinden, gazetelerden ve diğer kaynaklardan bulmak mümkündür. Bir öğretim malzemesi olarak resim ve fotoğraflar kullanılırken dikkat edilecek en önemli husus, o fotoğraf ve resimlerin nasıl yorumlanabileceğinin öğretilmesidir (Köstüklü, 1998. s:114).

4.5. Haritalar, Grafikler ve Zaman Şeritleri

Haritalar Sosyal Bilgiler dersinin vazgeçilmez araçlarıdır. Haritalar öğrencilere kendi buldukları yerin, bölgelerin ve ülkelerin konumu hakkında bilgi verir, coğrafi yapılar ve yerleri hakkında bilgi edinmelerini sağlar.

Haritalar coğrafya bilgilerinin yanı sıra, tarihle ilgili olguların öğretilmesinde de etkili biçimde kullanılabilir. Öğrencilerin belli bir tarihi olayın nerede meydana geldiğini ve geçmişte ülkelerin sahip oldukları sınırları bilmesini, olaylara anlam vermesini, tarih bilgileri ile coğrafya bilgilerini birleştirmesini sağlar (Erden, 1996. s:193).

Grafikler ise değişik tipteki verileri göstermek için sosyal bilimlerde ve diğer bilimlerde yaygın bir kullanım alanına sahiptir. Çünkü içeriğinde kullanılan kelime sayısı çok az olduğundan ve daha ziyade göze hitap ettiğinden farklı dillerde konuşan ve farklı kültürlerle sahip insanlar tarafından kolaylıkla anlaşılabilir ve hepsinden önemlisi bilgileri net olarak aktarır (Köstüklü, 1998. s:116).

Öğrencilere, zaman kavramını kazandırmak ve muhtelif olaylar arasında zaman ilişkilerini göstermek için zaman şeritlerinden yararlanır. Bu araç çok basit, pahalı olmayan ve her şeyden önemlisi başarılı tarih öğretmenleri tarafından hemen her derste kullanılacak bir araçtır. Zaman şeridi sadece üzerinde birkaç yılı gösteren bir çizgisel ve üzerindeki rakam ve yazılardan ibarettir. Ölçekli olarak çizilir ve olaylar yaşandığı yıllara veya olaylara göre üzerinde işaretlenir. Zaman şeridi çağları aşan bir tarih diliminden ziyade daha dar zamanlı olaylar için kullanılır (Köstüklü, 1998. s:118).

4.6. Üç Boyutlu Metaryaller

Özel kurum veya kişilerde bulunmakla birlikte daha ziyade müzelerde rastladığımız pek çok malzeme de tarih öğretiminde kullanılabilen ve oldukça faydalı olan malzemelerdir. Bunlar: madeni paralar, etnografik eşyalar ve insanın önceki, zamanlarda kullandığı diğer eşyalar olabilir (Köstüklü, 1998. s:123).

4.7. Tepegöz

Tepegöz projeksiyon makinası günümüzün en önemli görsel araçlarından biridir. Şeffaf metaryallerden ışığı geçirerek ekrana yansıtması bu aracın ayırt edici özelliğidir. Öğrenciler şeffaf bir malzeme üzerindeki yazıları, resimleri, grafikleri şekilleri ekranda istenilen büyüklükte ve renkli olarak izleme imkanına sahip olurlar.

Tepegöz projeksiyon makinası rahatlıkla yazı tahtası olarak kullanılabilir. Öğretmen bu araçta önceden hazırladığı şeffafları kullanabildiği gibi, boş bir şeffafın üzerine yazarak dersini de anlatabilir. Bu nedenle “ışıklı yazı tahtası” olarak da tanımlanmaktadır.

Bu aracın en önemli iki özelliğinden biri, normal ışıkta kullanılabilmesi, kullanırken sınıfın karartılmasını gerektirmemesi, diğeri bu aracı kullanırken öğretmenin yüzünün sınıfa dönük olmasıdır. Bu iki özelliğinden dolayı onu kullanan öğretmen sınıfını gözü ile kontrol edebilme olanağına sahiptir (Küçükahmet, 1995. s:97).

4.8. TV – Video

TV ve Video, Sosyal Bilimler ve Tarih öğretiminde ve okullardaki diğer derslerin öğretiminde oldukça faydalı araçlardır. Bunlara pek çok sosyal ve tarihi olaylar yeniden eğitim ortamına getirilip sunulabilir. Televizyonda gösterilen herhangi bir tarihi dizi veya sosyal olay öğrenciye gösterilebilir. Video ise, daha önceden kaydedilmiş olduğu ve istenildiği anda seyredilme imkanı verdiği için daha

kullanılıdır. Seyretme sırasında da yeri geldiği vakit durdurup, öğrencilerle tartışılıp tekrar seyretme imkanı verir. Öğrenme konusunda yapılan araştırmalar, insanın öğrendiklerinin %942ü nün görme ve işitme duyularıyla gerçekleştiğini ortaya koyduğundan bu tür araçlar, hem göze hem de kulağa hitap ettiği için diğer araçlara göre öğrenmeyi arttıran özellik taşımaktadır (Köstüklü, 1998. s:125).

Video filmleri öğrenciyi güdülemek, bilgilendirmek, araştırmaya teşvik etmek ve tartışma başlatmak amacıyla kullanılabilir. Öğrenciler televizyon ve video sayesinde hiç göremeyecekleri yerleri, insanları, canlıları ve varlıkları doğal ortamlarında görebilirler. Özel ve devlete ait televizyonlarla diğer basın ve yayın kuruluşları tarafından hazırlanmış ve piyasada satılan Kurtuluş Savaşı, Atatürk ve diğer Türk büyükleriyle ilgili video kasetleri bulunmaktadır (Erden, 1996. s:200).

4.9. Radyo – Kasetçalar

Daha önceden programı belli ve bu programlar işlenecek dersin hedeflerine uygun is Radyo da bir tarih öğretim aracı olarak kullanılabilir. Özellikle, pahalı ve temini zor olmadığından TV-Video gibi göze ve kulağa hitap eden araçların bulunmadığı ortamda radyodan istifade edilebilir.

Kasetçalar ya da teyp, konuşmaların önceden hazırlanıp istenildiği anda dinlenmesi imkanı tanıdığı için eğitim ortamında radyodan daha kullanılıdır. Dersle ilgili önceden hazırlanmış kasetler sınıfta dinleneceği gibi, öğrencilerin konuşmaları önceden kasete alınıp değerlendirme içinde kullanılabilir. Kasetler silinebilir veya daha sonra kullanmak üzere muhafaza edilebilir (Köstüklü, 1998. s:125).

4.10. Slayt Makinası

Slaytların ekrana yansıtılmasına yarayan araca slayt projectörü denir (Demirel, 1994. s:84). 35 mm'lik kameralarla çekilmiş renkli ya da renksiz filmlerin pozitif olarak banyo edilmiş ve kesilerek 5x5 cd'lik mukavva ya da plastik çerçevelere yerleştirilmiş olanlarına slayt (dia) denilmektedir (Ergin, 1995. s:117).

Geliştirilmiş slayt projeksiyon makinesinde slaytların uzaktan uzaktan kontrol ile değiştirilmesi mümkündür. Bu tür bir slayt projeksiyon makinesini kullanan öğretmen aynı zamanda dolaşma imkanını da bulabilmektedir. Yeni modellerde otomatik netlik ayarı da yapılabilmektedir. Bu durum öğretmenin aracı kullanırken zaman kaybını önlemektedir.

Aracın kullanılması sırasında sınıfın karartılması, öğrencilerin not tutmasına engel olmaktadır. Gösterinin başında açıklama yapılması, gösterinin hemen ardından ışıklandırılması, konuyla ilgili özetin öğrenciye verilmesi ve tartışma yapılması uygundur.

Ses bantlarını da sınıfa getiren öğretmen, aynı zamanda her iki aracı geliştirerek hem görsel hem de işitsel sunuda bulunma imkanını elde etmiş olur (Küçükahmet, 1995. s:99).

4.11. Episkop

Episkop veya opak projeksiyon adı verilen araç, kitap, fotoğraf, resim, kart, şema, harita vb. Çeşitli kağıtlar üzerindeki görüntülerin sınıfta incelenmesi için, yazı tahtasına çizilmesine gerek kalmadan, ışığın yansımından yararlanılarak perdede büyütülmesini sağlar. Bazı durumlarda, tahtaya şekil çizimi veya yazı yazımı zor olmakla veya vakit almaktadır. Bu sebeple hemen anında istenilen şeklin sınıf ortamında incelenmesi episkopla mümkün olabilmektedir (Büyükkaragöz ve Çivi, 1996. s:285).

4.12. Bilgisayar

Çağımızın en büyük buluşlarından belki de en önemlisi olan bilgisayar her alanda olduğu gibi eğitim ve öğretim alanında da çok kısa zamanda yerini almıştır. Bilgisayarların hayatın her alanına girmeye başladığı günümüzde, eğitim-öğretim aracı olarak gerekliliği, kitapların gerekliliği kadar tartışma götürmeyen bir gerçektir. Bilgisayarların sürekli gelişen bir teknoloji oluşu, eğitim için hazırlanacak özel

programlara ihtiyaç duyusu ve eğitimcilerin bilgisayar ve bilgisayar dilini tanımaları için ayrı bir eğitim görmeleri gibi sebeplerden dolayı, henüz günümüzde diğer öğretim araçları kadar yaygın kullanıldığı söylenemez (Köstüklü, 1998. s:125-127). Ancak insan hayatını neredeyse tamamen içine almaya başlayan gelişen teknoloji ve bilgisayar dünyası, eğitim öğretim alanında da çok yakın zamanda vazgeçilemeyen bir araç olma yolunda hızla ilerlemektedir. Günümüzde toplumun her kesiminde olmasa dahi büyük bir kesiminde hem öğretmenlerin hem de öğrenciler değişik amaçlarla bilgisayarı yaygın bir biçimde kullanmaktadırlar.

4.13. Data Show

Bilgisayar ile yansı aracı olarak kullandığımız tepegözün birleşmiş şeklidir. Data show aracılığı ile daha önce değişik bilgisayar programlarında hazırlanmış olan ders konuları, resimler, haritalar, şekiller, grafikler vb. Bilgisayar ekranında görüldüğü şekli ile perdeye yansıtılmaktadır. Henüz imkanlar dahilinde kullanılması çok yaygın değilse de bilgisayarın yaygınlaşması ile data show da sık kullanılan bir öğretim aracı olacağı kesindir.

4.14. Nokta Gösterici (Lazer Pointer)

Yukarıda konu edilen araçlardan elde edilen görüntüler üzerinde işaret edilecek kısımların gösterilmesinde faydalanmaktadır. Öğretmen sınıfın neresinde olursa olsun herhangi bir çubuğa gerek duymaksızın bulunduğu yerden nokta gösterici yardımı ile ilgili kısmı rahatlıkla işaret edebilmektedir. Buda öğretmene rahatlık sağladığı gibi öğrencinin daha kolay ilgisini çekmeyi sağlamaktadır.

4.15. İnternet

Özellikle son bir kaç yıldır hayatımıza damgasını vuran internet, kullanılmaya başladığı andan itibaren eğitim öğretim alanında da kendisi göstermiştir. Gerek

öğretmenlerin gerekse öğrencilerin bireysel çalışmalarında sıkça başvurulmaya başlanan bir araç olmuştur. Özellikle araştırmaya yönelik çalışmalarda kullanım alanının çok geniş olması interneti vazgeçilmez bir araç haline getirmiştir. Ancak kullanımı için bilgisayar ve telefon bağlantısı gerektirmesi özellikle okullarda kullanımı zorlaştırmaktadır. İnternet şu anda dah çok bireylerin kendi imkanları ile kullanabildikleri bir araçtır. Ancak hızlı yayılan bilgisayar teknolojisinin getirdiği rahatlık ve sınırsız bilgi internetin yakın gelecekte sıkça kullanılacağını göstermektedir.

5. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE DEĞERLENDİRME

Öğretim sürecinin son basamağı değerlendirmedir. Değerlendirme öğretim sürecinin diğer basamakları olan, amaçlar, muhteva, yöntem, süre ve araç gereçler kadar önemli bir diğer unsurdur. Öğretmen öğretim konusundaki kararlarını ölçme ve değerlendirme faaliyeti sayesinde amaçları ve hedef davranışları yeniden gözden geçirir, bunları öğrencilerin özelliklerine uygun hale getirir. Ölçme ve değerlendirme süreci sayesinde öğrencilere doğru ve etkili geri bildirimler verebilir; öğretim metotumuzdan, öğrenme ortamından, dersin içeriğinden ve diğer faktörlerden kaynaklanan öğrenmeleri olumsuz etkileyen değişkenleri tespit edebilir bunları düzeltebilir. Bu yüzden ölçme ve değerlendirme eğitim-öğretimin ayrılmaz bir parçasıdır. Ölçme ve değerlendirme eğitim sürecinde bir amaç değil bir araç olup, bu etkinlikle; öğrenci ve program değerlendirilir (Köstüklü, 1998. s:239).

Ölçme ve değerlendirme süreci yalnız öğrenciye not vermek için değil aynı zamanda öğretmenin etkinliği değerlendirmek, öğrenme ile ilgili problemlerin tanınmasında ve öğrencilere kazandıkları yeterliliklerin düzeyi hakkında bilgi verilmesinde kullanılır. Değerlendirme süreci dersin etkinliği ve verimini gözden geçirirken dikkate alınacak önemli bir aşamadır (Doğan, 1982. s:22).

Değerlendirmede çeşitli test ve soru türleri kullanmak gerekmektedir. Sorular öğrencilerin; bilgi, kavrama, analiz, sentez ve değerlendirme durumlarını ölçmek amacıyla sorulur. Soru sorarken öğrencilerin yaş, eğitim düzeyi ve diğer sınırlılıkları göz önüne alınarak hedef davranışları ölçmeye yönelik en uygun araç seçilmelidir.

Sosyal Bilgiler dersinde sıkça kullanılan ölçme araçları ve teknikleri şunlardır:

Test Soruları (Doğru – Yanlış, Eşleştirme, Çoktan Seçmeli)

Yazılı Yoklama (Kısa Cevaplı, Uzun Cevaplı, Rapor Hazırlama)

Sözlü Yoklama

Öğrencilerin sadece bilgi düzeylerini ölçmeye yönelik yapılan değerlendirmeler doğru değildir. Kuru bilgi yığınından öte öğrenciyi, konuyu anlama ve konuyla alakalı olacak analiz, sentez ve değerlendirme yapabilecek seviyeye getirmek etkili ve faydalı olacaktır. Öğretmenin bu ölçme araçlarını teyir edip uygulamak en önemli görevidir.

BÖLÜM-III

BULGULAR VE YORUMLAR

1. BULGULAR

1. Örnekleme Ait Bulgular

Tablo 1: Örnekleme Oluşturan Bireylerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımları

		N	%	Geçerli%
Valid	kadin	21	43,8	43,8
	erkek	27	56,3	56,3
	Toplam	48	100,0	100,0

Örnekleme oluşturan öğretmenlerin 21'i kadın (%43,8) ve 27'si erkek (56,8) olmak üzere toplam 48 öğretmenden oluşmaktadır.

Tablo 2: Örnekleme Oluşturan Bireylerin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımları

		N	%	Geçerli %
Valid	Eğitim Enstitüsü	4	8,3	8,3
	3 yıllık Yüksek Okul	4	8,3	8,3
	Lisans	38	79,2	79,2
	Y.Lisans	2	4,2	4,2
	Toplam	48	100,0	100,0

Araştırmaya dahil edilen öğretmenlerin eğitim durumları incelendiğinde; Eğitim Enstitüsü mezunu olan öğretmenler 4 (%8,3), üç yıllık okuldan mezun olan öğretmenler 4 (%8,3), Lisans mezunu olan öğretmenler 38 (%79,2) ve Yüksek Lisans mezunu olan öğretmenler 2 (%4,2) şeklinde bir dağılım göstermektedir.

Tablo 3: Örnekleme Oluşturan Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitime Katılıp Katılmama Durumuna Göre Dağılımları

Sosyal Bilgiler Öğretimi ile ilgili hizmet içi kurslara katılma durumu

		N	%	Geçerli %
Valid	Hiç Katılmadım	29	60,4	60,4
	Bir kez katıldım	13	27,1	27,1
	iki kez katıldım	4	8,3	8,3
	üç kez katıldım	2	4,2	4,2
	Toplam	48	100,0	100,0

Araştırmaya Dahil Edilen Öğretmenlerden 29'u (% 60,4) Sosyal Bilgiler öğretimi ile ilgili hizmet içi eğitime hiç katılmadıklarını, 13'ü (%27,1) bir kez katıldıklarını, 4'ü (%8,3) iki kez katıldıklarını ve 2' si (%4,2) üç kez katıldıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 4: Örnekleme Oluşturan Öğretmenlerin Sosyal bilgiler Dersini Okutma Sürelerine Göre Dağılımları

Dersi okutma süresi

		N	%	Geçerli %
Valid	İlk yıl	6	12,5	12,5
	1-5 yıl	19	39,6	39,6
	6-10 yıll	11	22,9	22,9
	11-15 yıl	6	12,5	12,5
	16 yıldan fazla	6	12,5	12,5
	Toplam	48	100,0	100,0

Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersini okutma süreleri tablo 4' de incelendiğinde; 6'sının (%12,5) ilk yılı olduğu, 19'unun (%39,6) 1-5 yıldır okuttuğu, 11'nin (%22,9) 6-10 yıldır okuttuğu, 6'sının (%12,5) 11-15 yıldır okuttuğu ve 6'sının (%12,5) 16 yıldan fazla yıldır okuttuğu görülmektedir.

Tablo 5: Örnekleme Oluşturan Öğretmenlerin Haftalık Ders Saatlerine Göre Dağılımları

		Haftalık Ders saatiniz		
		N	%	Geçerli %
Valid	15-20 saat	15	31,3	31,3
	21-25 saat	12	25,0	25,0
	26-30 saat	20	41,7	41,7
	31 +	1	2,1	2,1
	Toplam	48	100,0	100,0

Araştırmaya dahil edilen öğretmenlerden 15'i (%31,3) 15-20 saat arasında derse girdiği, 12'sinin (%25,0) 21-25 saat arasında derse girdiği, 20'sini (%4,7) 26-30 saat arası derse girdiği ve 1 (%2,1) kişinin 31 saat üzeri derse girdiği bulunmuştur.

Tablo 6: Örnekleme Oluşturan Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitime İhtiyaç Duyup Duymadıklarına Göre Dağılımları

Hizmet içi eğitim kursuna katılma ihtiyacı duyuyor musunuz?

		N	%	Geçerli %
Valid	evet	30	62,5	62,5
	hayir	18	37,5	37,5
	Total	48	100,0	100,0

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinden 30'u (%62,5) hizmet içi eğitime ihtiyaç duyduklarını ve 18'i (%37,5) hizmet içi eğitime ihtiyaç duymadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 7: Örneklemi Oluşturan Öğretmenlerin Sosyal Bilgilerle İlgili Yayınları İzleme Durumlarına Göre Dağılımları

Sosyal Bilgiler ders konularıyla ilgili yayınları ne kadar izleyebiliyor sunuz?

		N	%	Geçerli %
Valid	hiç	7	14,6	14,6
	az	24	50,0	50,0
	oldukça	17	35,4	35,4
	Total	48	100,0	100,0

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin alanları ile ilgili yayınları izleme durumları tablo 7’de incelenmiştir. Buna göre öğretmenlerden 7’si (%14,6) alanları ile ilgili yayınları hiç izlemediklerini, 24’ü (%50,0) az izlediklerini ve 17’si (%35,4) oldukça izlediklerini belirtmişlerdir.

Tablo 8: Örneklemi Oluşturan Öğretmenlerin Sosyal bilgiler Dersi ile İlgili Okullarda Yeterli Araç – Gereç Olup Olmadığına İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımları

Okulunuzda Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili yeterli araç-gereç var mı?

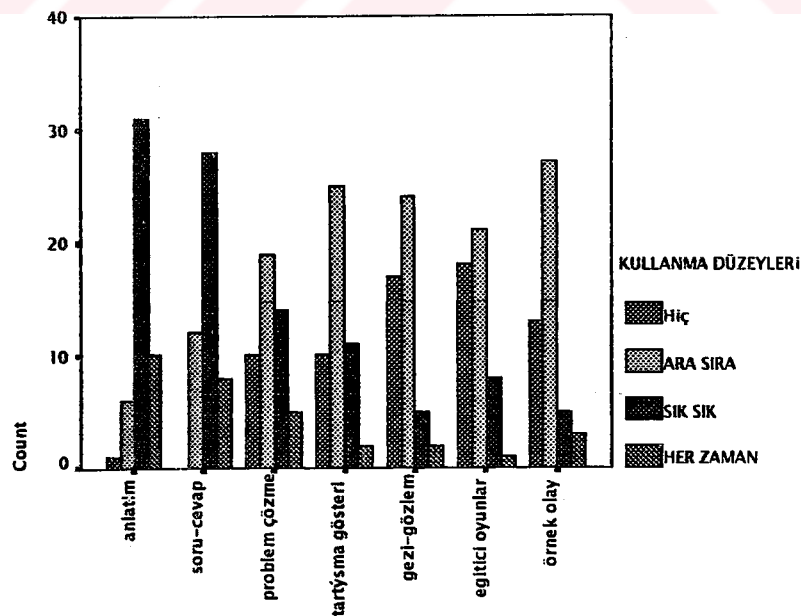
		N	%	Geçerli %
Valid	hiç	1	2,1	2,1
	az	35	72,9	72,9
	oldukça	12	25,0	25,0
	Total	48	100,0	100,0

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %2,1’i okullarda Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili hiç araç olmadığını, %72,92 u az olduğunu ve 25,0 ‘i oldukça fazla olduğunu belirtmişlerdir.

2. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler öğretiminde kullandıkları öğretim yöntemlerine ilişkin bulgular.

Tablo 9: Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullandıkları Öğretim Yöntemlerini Kullanma Düzeylerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımlar

			KULLANMA DÜZEYİ				Total
			Hiç	ARA SIRA	SIK-SIK	HER ZAMAN	
METOT	anlatım	N	1	6	31	10	48
		%	2,1%	12,5%	64,6%	20,8%	100,0%
	soru-cevap	N		12	28	8	48
		%		25,0%	58,3%	16,7%	100,0%
	problem çözme	N	10	19	14	5	48
		%	20,8%	39,6%	29,2%	10,4%	100,0%
	tartışma gösteri	N	10	25	11	2	48
		%	20,8%	52,1%	22,9%	4,2%	100,0%
	gezi-gözlem	N	17	24	5	2	48
		%	35,4%	50,0%	10,4%	4,2%	100,0%
	egitici oyunlar	N	18	21	8	1	48
		%	37,5%	43,8%	16,7%	2,1%	100,0%
	örnek olay	N	13	27	5	3	48
		%	27,1%	56,3%	10,4%	6,3%	100,0%

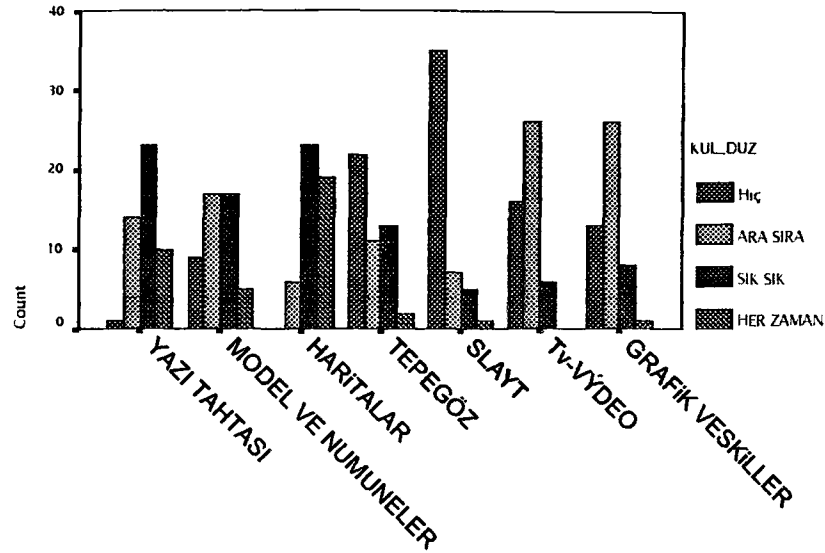
Şekil.1. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullandıkları Öğretim Yöntemlerini Kullanma Düzeylerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımlar

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğrenme ve öğretme sürecinde kullandıkları öğretim yöntemleri incelendiğinde; öğretmenlerin anlatım yöntemin en fazla kullandıkları %64.6 daha % 58.3 ile soru cevap yöntemini kullandıklarını belirtmişlerdir. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin alanda çok fazla kullanacakları ve işlevsel olabilecek yöntemleri çok veya hiç kullanmamaları dikkat çekicidir. Bu duruma ilişkin görüşler tartışma ve sonuç bölümünde verilmiştir.

3. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Materyalleri Kullanma Düzeylerine İlişkin bulgular.

Tablo 10: Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Materyalleri Kullanma Düzeylerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımlar

			KULLANMA DÜZEYLERİ				Total
			Hiç	ARA SIRA	SIK SIK	HER ZAMAN	
MATERİYA	YAZI TAHTASI	N	1	14	23	10	48
		%	2,1%	29,2%	47,9%	20,8%	100,0%
	ODEL VE NUMUNELE	N	9	17	17	5	48
		%	18,8%	35,4%	35,4%	10,4%	100,0%
	HARİTALAR	N		6	23	19	48
		%		12,5%	47,9%	39,6%	100,0%
	TEPEGÖZ	N	22	11	13	2	48
		%	45,8%	22,9%	27,1%	4,2%	100,0%
	SLAYT	N	35	7	5	1	48
		%	72,9%	14,6%	10,4%	2,1%	100,0%
	Tv - VIDEO	N	16	26	6		48
		%	33,3%	54,2%	12,5%		100,0%
	GRAFİK VE SKİLLER	N	13	26	8	1	48
		%	27,1%	54,2%	16,7%	2,1%	100,0%

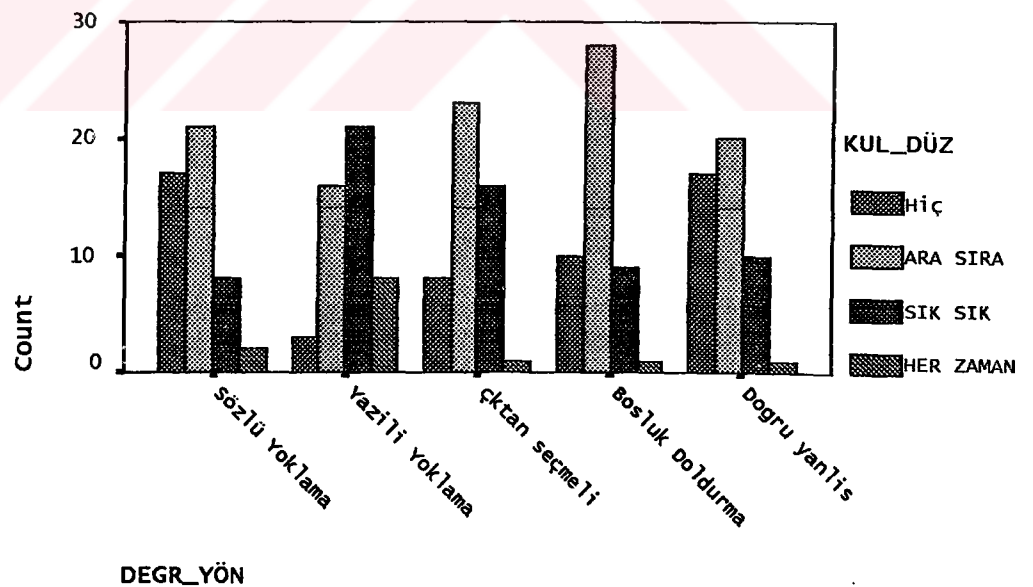
Şekil.2. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Materyalleri Kullanma Düzeylerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımlar

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler eğitiminde kullandıkları materyaller incelendiğinde yazı tahtası (% 47.9) ve haritaların (%47.9) en sık kullanan materyal olduğu, model ve numunelerin, tepegözün, tv-videonun ara sıra yada hiç kullanılmadığı görülmektedir. Bilginin sosyal yapı içerisinde verilmesine büyük katkı sağlayan slayttan hiç faydalanmaması önemli bir eksiklik olarak ortaya çıkmaktadır.

4. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Öğrenci Başarısını Ölçme Yöntemleri ve Bu Yöntemleri Kullanma Düzeylerine İlişkin Bulgular

Tablo 11: Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Öğrenci Başarısını Ölçme Yöntemleri ve Bu Yöntemleri Kullanma Düzeylerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımlar

		KUL DÜZ				Total
		Hiç	ARA SIRA	SIK SIK	HER ZAMAN	
Değerlendirme Yöntemleri	Sözlü Yoklama	17	21	8	2	48
		35,4%	43,8%	16,7%	4,2%	100,0%
	Yazılı Yoklama	3	16	21	8	48
		6,3%	33,3%	43,8%	16,7%	100,0%
	Çıktan seçmeli	8	23	16	1	48
		16,7%	47,9%	33,3%	2,1%	100,0%
Boşluk Doldurma	10	28	9	1	48	
	20,8%	58,3%	18,8%	2,1%	100,0%	
Doğru yanlış	17	20	10	1	48	
	35,4%	41,7%	20,8%	2,1%	100,0%	
TOPLAM		55	108	64	13	240
		22,9%	45,0%	26,7%	5,4%	100,0%

Şekil.4. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Öğrenci Başarısını Ölçme Yöntemleri ve Bu Yöntemleri Kullanma Düzeylerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımlar

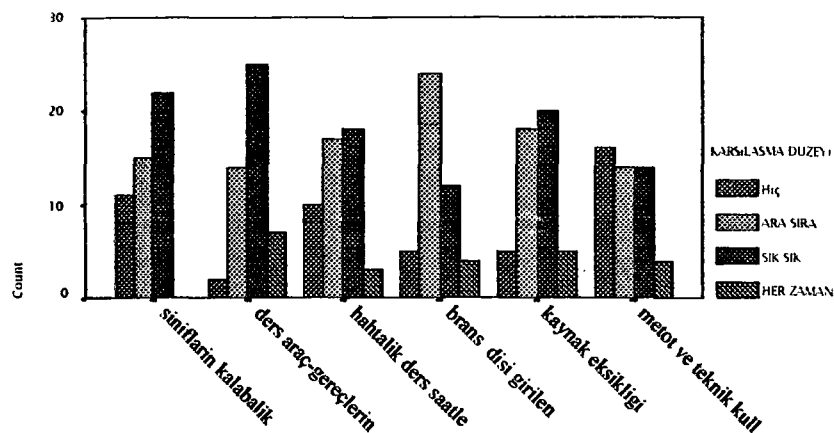
Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğrenci başarısını değerlendirmek için kullandıkları ölçme teknikleri incelendiğinde; her bir tekniğin hemen hemen kullanıldığı

görülmektedir. Yöntemler arasında kullanım düzeyleri arasındaki farkın çıkması ölçme değerlendirme ilkelerine göre açıklanacak olursa bir testte en fazla üç tip soru şeklinin olabileceği ve her bir soru tipinin testte alacağı sayının farklı olmasında kaynaklanmaktadır.

5. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Öğrenme ve Öğretme Sürecinde Karşılaşılan Problemler ve Bunlara İlişkin Öğretmen Görüşleri.

Tablo 12: Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Öğrenme ve Öğretme Sürecinde Karşılaşılan Problemler ve Bunlara İlişkin Görüşlerinin Dağılımları

		PROBLEMLERLE KARŞILASMA DÜZEYLERİ				Total	
		Hiç	ARA SIRA	SIK SIK	HER ZAMAN		
KARŞILASILAN PROBLEMLER	sınıfların kalabalık olması	N	11	15	22	48	
		%	22,9%	31,3%	45,8%	100,0%	
	ders araç-gereçlerin yetersizliği	N	2	14	25	7	48
		%	4,2%	29,2%	52,1%	14,6%	100,0%
	haftalık ders saatlerinin fazla olması	N	10	17	18	3	48
		%	20,8%	35,4%	37,5%	6,3%	100,0%
	brans dışı girilen derslerin fazlalığı	N	5	24	12	4	45
		%	11,1%	53,3%	26,7%	8,9%	100,0%
	kaynak eksikliği	N	5	18	20	5	48
		%	10,4%	37,5%	41,7%	10,4%	100,0%
	metot ve teknik kullanımı	N	16	14	14	4	48
		%	33,3%	29,2%	29,2%	8,3%	100,0%

Şekil.5. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Öğrenme ve Öğretme Sürecinde Karşılaşılan Problemler ve Bunlara İlişkin Görüşlerinin Dağılımları

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğrenme ve öğretme sürecinde karşılaşılan problemler ve bunlara ilişkin görüşleri incelendiğinde en fazla karşılaşılan problem olarak sınıfların kalabalıklığı (% 45,8), ders araç gereçlerinin yetersizliği (% 52,1) ve

kaynak eksikliği (%41.7) olarak belirtilmiştir. Bunun dışında girilen derslerin farklılığı, haftalık ders yükünün fazlalığı diğer problemler olarak belirtilmiştir.

6. Cinsiyet değişkeni açısından ilköğretim Okulları II. Kademedeki Sosyal Bilgiler dersinin hedeflere ulaşma derecesine ilişkin öğretmen görüşlerine ait bulgular.

Tablo 13: Cinsiyet Değişkeni Açısından Sosyal Bilgiler Programında Yer Alana Hedeflere Ulaşmada Ders Saatleri Yeterli Olup Olmadığına İlişkin Öğretmen Görüşleri

			Sosyal Bilgiler Programında yer alana hedeflere ulaşmada ders saatleri yeterli mi			Total
			yeterli	kısmen yeterli	yetersiz	
CINSİYET	kadın	Count	2	12	7	21
		% within CINSİYET	9,5%	57,1%	33,3%	100,0%
	erkek	Count	2	13	12	27
		% within CINSİYET	7,4%	48,1%	44,4%	100,0%
Total		Count	4	25	19	48
		% within CINSİYET	8,3%	52,1%	39,6%	100,0%

Sosyal Bilgiler programında yer alan hedeflere ulaşmada ders saatlerinin yeterli olup olmadığına ilişkin öğretmen görüşleri tablo 13'de incelenmiştir. Yapılan incelemede kadınların % 9,5'i, erkeklerin ise 7,4'ü yeterli görmektedir. Tüm öğretmenler içinde ise ders saatlerini yeterli görenlerin oranı % 8,3 tür. Kısmen yeterli gören kadın öğretmenlerin oranı %57,1, kısmen yeterli gören erkek öğretmenlerin oranı ise %48,1 dir. Tüm öğretmenler içinde ders saatlerini yeterli görenlerin oranı %52,1 dir. Sosyal Bilgiler programında yer alan hedeflere ulaşmada ders saatlerini yetersiz gören kadın öğretmenlerin oranı %33,3 ve erkek öğretmenlerin oranı ise %44,4 dür. Toplam öğretmenler içinde ise ders saatlerini yetersiz gören öğretmenlerin oranı %39,6 olarak bulunmuştur.

Tablo 14: Cinsiyet Değişkeni Açısından Sosyal Bilgiler Dersi Türk Milli Eğitiminin Ve Dersin Özel Amaçlarının Gerçekleştirilmesinde Kendinden Beklenen Fonksiyonu Yerine Getirip Getirmediğine İlişkin Öğretmen Görüşleri

		Sosyal Bilgiler dersi Türk Milli Eğitiminin ve dersin özel amaçlarının gerçekleştirilmesinde kendinden beklenen fonksiyonu yerine getiriyor mu?			Total
		Tamamen getiriyor	kısmen getiriyor	hiç getirmiyor	
CINSİYET kadın	Count	1	17	3	21
	% within CINSIYE	4,8%	81,0%	14,3%	100,0%
erkek	Count	4	19	4	27
	% within CINSIYE	14,8%	70,4%	14,8%	100,0%
Total	Count	5	36	7	48
	% within CINSIYE	10,4%	75,0%	14,6%	100,0%

Sosyal Bilgiler dersinin Türk Milli Eğitiminin ve dersin özel amaçlarının gerçekleştirilmesinde beklenen işlevselliği gösterip göstermediğine ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde kadın öğretmenlerin %4,8'i, erkek öğretmenlerin %14,8'i tamamen getirdiğini, tüm öğretmenler içinde ise oranın 10,4 olduğu bulunmuştur. Kısmen yerine getirdiğini belirten kadın öğretmenlerin oranı %81,0, erkek öğretmenlerin oranı ise %70,4, tüm öğretmenler içinde %75,0'i kısmen getirdiğini belirtmişlerdir. Hiç getirmiyor diyen kadın öğretmenlerin oranı %14,3, erkek öğretmenlerin oranı %14,8 ve tüm öğretmenler içinde hiç getirmiyor diyenlerin oranı ise %14,6 olarak bulunmuştur.

Tablo 15: Cinsiyet Değişkeni Açısından Sosyal Bilgiler Ders Kitabının İçeriği Öğrencilerin Psikolojik Gelişimlerine Uygun Olup Olmadığına İlişkin Öğretmen Görüşleri

		Sosyal Bilgiler ders kitabının içeriği öğrencilerin psikolojik gelişimlerine uygun mu?			Total
		Tamamen getiriyor	kısmen getiriyor	hiç getirmiyor	
CINSİYET kadın	Count	1	15	5	21
	% within CINSİY	4,8%	71,4%	23,8%	100,0%
erkek	Count		18	9	27
	% within CINSİY		66,7%	33,3%	100,0%
Total	Count	1	33	14	48
	% within CINSİY	2,1%	68,8%	29,2%	100,0%

Sosyal Bilgiler ders kitabı içeriğinin öğrencinin psikolojik gelişimine uygun olup olmadığına ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde; öğretmenlerin 2.1'i tamamen uyduğunu, %68.8'i kısmen getirdiğini ve %29.2'si hiç getirmediğini ifade etmişlerdir.

Tablo 16: Cinsiyet Değişkeni Açısından Sosyal Bilgiler Ders Kitabı Öğrencilerin İlgisini Çekecek Bir Şekilde Mi Hazırlanıp Hazırlanmadığına İlişkin Öğretmen Görüşleri

		Sosyal Bilgiler ders kitabı öğrencilerin ilgisini çekecek bir şekilde mi hazırlandı?			Total
		ilgilerini çekiyor	kısmen ilgilerini çekiyor	ilgilerini çekmiyor	
CINSİYET kadın	Count	2	10	9	21
	% within CINSİY	9,5%	47,6%	42,9%	100,0%
erkek	Count		13	14	27
	% within CINSİY		48,1%	51,9%	100,0%
Total	Count	2	23	23	48
	% within CINSİY	4,2%	47,9%	47,9%	100,0%

Sosyal Bilgiler ders kitabının öğrencinin ilgisini çekecek bir şekilde hazırlanıp hazırlanmadığına ilişkin öğretmen görüşleri tablo 16'da incelenmiştir. Buna göre; öğretmenlerin % 4.2'si sosyal bilgiler ders kitabının öğrencilerin ilgisini çekecek şekilde hazırlandığını, %47.9'u kısmen hazırlandığını ve 47.9'u sosyal bilgiler kitabı öğrencilerin ilgilerini çekecek şekilde hazırlanmadığını belirtmişlerdir.

Tablo 17: Cinsiyet Değişkeni Açısından Sosyal Bilgiler Ders Programındaki Konuların Düzenini Nasıl Olduğuna İlişkin Öğretmen Görüşleri

		Sosyal Bilgiler ders programındaki konuların düzenini nasıl buluyor sunuz			Total
		konular düzenlidir	konular kısmen düzenlidir	konular düzensizdir	
CINSİYET kadın	Count	3	13	5	21
	% within CINSİYET	14,3%	61,9%	23,8%	100,0%
erkek	Count	3	12	12	27
	% within CINSİYET	11,1%	44,4%	44,4%	100,0%
Total	Count	6	25	17	48
	% within CINSİYET	12,5%	52,1%	35,4%	100,0%

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin % 12.5'i Sosyal Bilgiler ders programındaki konuların düzenli olduğunu, %52.1'i kısmen düzenli olduğunu ve %35.4'ü konuların düzensiz olduğunu ifade etmişlerdir.

Tablo 18: Cinsiyet Değişkeni Açısından Ders öncesi Öğretmenlerin Hazırlık Yapıp Yapmadıklarına İlişkin Öğretmen Görüşleri

		Ders öncesi hazırlık yapar mısınız			Total
		hiç yapmam	bazen yaparım	her zaman yaparım	
CINSİYET kadın	Count	1	7	13	21
	% within CINSİYET	4,8%	33,3%	61,9%	100,0%
erkek	Count		8	19	27
	% within CINSİYET		29,6%	70,4%	100,0%
Total	Count	1	15	32	48
	% within CINSİYET	2,1%	31,3%	66,7%	100,0%

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ders öncesi hazırlık yapıp yapmadıklarına ilişkin görüşleri tablo 18'de incelenmiştir. Buna göre; Öğretmenlerin % 2.1'i ders öncesi hiç hazırlık yapmadığını, %31.3'ü bazen hazırlık yaptığını ve % 66.7'si ders öncesi her zaman hazırlık yaptıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 19: Cinsiyet Değişkeni Açısından İlköğretim II.kademede sosyal bilgiler dersinde Tarih, Coğrafya ve Yurttaşlık Bilgisi konularının dağılımı orantılı Olup Olmadığına ilişkin Öğretmen Görüşleri

		İlköğretim II.kademede sosyal bilgiler dersinde Tarih, Coğrafya ve Yurttaşlık Bilgisi konularının dağılımı orantılı mıdır			Total
		evet	kısmen	hayır	
CINSİYET kadın	Count	1	16	4	21
	% within CINSİY	4,8%	76,2%	19,0%	100,0%
erkek	Count	6	6	15	27
	% within CINSİY	22,2%	22,2%	55,6%	100,0%
Total	Count	7	22	19	48
	% within CINSİY	14,6%	45,8%	39,6%	100,0%

İlköğretim II. Kademe sosyal bilgiler dersinde tarih, coğrafya ve yurttaşlık bilgisi konularının dağılımına ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde; öğretmenlerin %14.6'sı tarih, coğrafya ve yurttaşlık konularının sosyal bilgiler dersindeki dağılımının orantılı olduğunu, %45.8'i dağılımın kısmen orantılı olduğunu ve %39.6'sının dağılımın orantılı olmadığını belirtmişlerdir.

Tablo 20: Cinsiyet Değişkeni Açısından Sosyal Bilgiler Dersinin İşlenmesinde Merkeze Ne Alınmalıdır Sorusuna İlişkin Öğretmen Görüşleri

		Sosyal Bilgiler dersinin işlenmesinde merkeze ne alınmalıdır		Total
		öğretmen merkezli	Öğrenci merkezli	
CINSİYET kadın	Count	21		21
	% within CINSIYE	100,0%		100,0%
erkek	Count	26	1	27
	% within CINSIYE	96,3%	3,7%	100,0%
Total	Count	47	1	48
	% within CINSIYE	97,9%	2,1%	100,0%

Öğrenci merkezli eğitimin önem kazandığı bu dönemlerde sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinin işlenmesinde %97.9'u öğretmen merkezli bir eğitimi savunurken %2.1'i öğrenci merkezli eğitimi savunmuştur.

Tablo 21: Cinsiyet Değişkeni Açısından Sosyal Bilgiler Dersini Branş Dışı Öğretmenlerin Vermesi Başarıyı Olumsuz Yönde Etkileyip Etkilemediğine İlişkin Öğretmen Görüşleri Görüşüne Katılıyor Musunuz?

		Sosyal Bilgiler dersini branş dışı öğretmenlerin vermesi başarıyı olumsuz yönde etkiler görüşüne katılıyor musunuz?				Total
		hiç	az	oldukça	tamamen	
CINSİYET kadın	Count	1	1	10	9	21
	% within CINSİYET	4,8%	4,8%	47,6%	42,9%	100,0%
erkek	Count	1	1	9	16	27
	% within CINSİYET	3,7%	3,7%	33,3%	59,3%	100,0%
Total	Count	2	2	19	25	48
	% within CINSİYET	4,2%	4,2%	39,6%	52,1%	100,0%

Sosyal Bilgiler dersini branş dışı öğretmenlerin yürütmesi başarıyı nasıl etkiler durumuna ilişkin öğretmen görüşleri tablo 21 de incelenmiştir. Buna göre öğretmenlerin %4.2'si bu durumun başarıyı hiç etkilemeyeceğini, %4.22si az etkileyeceğini, %39.6'sı oldukça etkileyeceğini ve %52.1'i tamamen etkileyeceğini belirtmişlerdir.

Tablo 22: Cinsiyet Değişkeni Açısından Sosyal Bilgiler Dersinde Yer Alan Hedeflerin Davranışa Dönüşme Derecesine İlişkin Öğretmen Görüşleri

		Sosyal Bilgiler dersinde yer alan hedefler ne kadar davranışa dönüşüyor?			Total
		hiç	az	oldukça	
CINSİYET kadın	Count		14	7	21
	% within CINSİYET		66,7%	33,3%	100,0%
erkek	Count	1	21	5	27
	% within CINSİYET	3,7%	77,8%	18,5%	100,0%
Total	Count	1	35	12	48
	% within CINSİYET	2,1%	72,9%	25,0%	100,0%

Sosyal Bilgiler dersinde yer alan hedeflerin davranışa dönüşüp dönüşmediğine ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde; öğretmenlerin % 2.1'i hiç dönüşmediğini, %72.9'nun az dönüştüğünü ve %25.0'i hedeflerin oldukça davranışa dönüştüğünü belirtmişlerdir.

Tablo 23: Sosyal Bilgiler Dersini İşlerken Öğretmenlerin Kitaba Ne Ölçüde Bağlı Kalıp Kalmadıklarına İlişkin Öğretmen Görüşleri

		Siyal Bilgiler dersini işlerken kitaba ne ölçüde bağlı kalıyor sunuz?				Total
		hiç	az	oldukça	tamamen	
CINSİYET kadın	Count	2	6	12	1	21
	% within CINSİY	9,5%	28,6%	57,1%	4,8%	100,0%
erkek	Count		9	17	1	27
	% within CINSİY		33,3%	63,0%	3,7%	100,0%
Total	Count	2	15	29	2	48
	% within CINSİY	4,2%	31,3%	60,4%	4,2%	100,0%

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler dersi işlerken kitaba ne kadar bağlı kalıp kalmadıklarına ilişkin görüşleri tablo 23 de incelemiştir. Buna göre; öğretmenlerin % 4.2'si kitaba hiç bağlı kalmadığını, %31.3'ü kitaba az bağlı kaldığını, %60.4'ü kitaba oldukça fazla bağlı kaldığını ve %4.2'si tamamen kitaba bağlı kaldığını ifade etmişlerdir.

Tablo 24: Cinsiyet Değişkeni Açısından Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrencilerin Şiir, Resim Ve Öykü Gibi Güzel Sanatların Çeşitli Örneklerine Yönlendirerek Estetiğin Eğitici Niteliğine Ne Derecede Yer Verildiğine İlişkin Öğretmen Görüşleri

		Siyer dersinde öğrencileri şiir, resim ve öykü gibi güzel sanatların çeşitli örneklerine yönlendirerek estetiğin eğitici niteliğine ne derecede yer veriyorsunuz?			Total	
		hiç	bazen	her zaman		
CINSİYET	kadın	Count	3	14	4	21
		% within CINSİYET	14,3%	66,7%	19,0%	100,0%
	erkek	Count	8	15	4	27
		% within CINSİYET	29,6%	55,6%	14,8%	100,0%
Total		Count	11	29	8	48
		% within CINSİYET	22,9%	60,4%	16,7%	100,0%

Tablo 24 de Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin şiir, resim ve öykü gibi güzel sanatların çeşitli örneklerine yönlendirerek estetiğin eğitici niteliğine ne derecede yer Verildiğine İlişkin öğretmen görüşleri incelenmiştir. Buna göre öğretmenlerin %22.9u bu tür etkinliklere hiç yer vermediğini, %60.4'ü bu tür etkinliklere bazen yer verdiğini ve %16.7'si bu tür etkinliklere her zaman yer verdiğini ifade etmişlerdir.

7. Kadın ve erkek öğretmenlerin İlköğretim II. Kademe Sosyal Bilgiler dersinin Genel ve Özel amaçları ile Değerlendir boyutlarına ilişkin görüşlerine ait bulgular.

Tablo 25: Kadın ve Erkek Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Programının Milli Eğitimin Genel Amaç ve Temel İlkelerine Uygun Olup Olmadığına İlişkin Görüşlerinin Dağılımlar

			Sosyal Bilgiler Programı Milli Eğitimin genel amaç ve temel ilkelerine uygundur.			Total
			katılıyorum	kararsızım	katılmıyorum	
CINSİYET	kadın	Count	11	9	1	21
		% within CINSİYET	52,4%	42,9%	4,8%	100,0%
	erkek	Count	13	13	1	27
		% within CINSİYET	48,1%	48,1%	3,7%	100,0%
Total		Count	24	22	2	48
		% within CINSİYET	50,0%	45,8%	4,2%	100,0%

Sosyal Bilgiler programının Milli Eğitimin genel amaç ve temel ilkelerine uygun olup olmadığına ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde; öğretmenlerin %50.0'si Sosyal Bilgiler programının Milli Eğitimin genel amaç ve temel ilkelerine uygun olduğunu, %45.8'i kararsız olduğunu ve %4.2'si uygun olmadığını belirtmişlerdir.

Tablo 26: Kadın ve Erkek Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Programının Gelişme Değişmelere Açık Olup Olmadığına İlişkin Görüşlerinin Dağılımlar

			Sosyal Bilgiler Programı gelişme ve değişmelere açıktır.			Total
			katılıyorum	kararsızım	katılmıyorum	
CINSİYET	kadın	Count	6	10	5	21
		% within CINSİYET	28,6%	47,6%	23,8%	100,0%
	erkek	Count	9	11	7	27
		% within CINSİYET	33,3%	40,7%	25,9%	100,0%
Total		Count	15	21	12	48
		% within CINSİYET	31,3%	43,8%	25,0%	100,0%

Sosyal Bilgiler programının gelişme ve değişmelere açık (esnek) olup olmadığına ilişkin öğretmen görüşleri tablo 26 da incelenmiştir. Yapılan incelemede öğretmenlerin %31.3'ü Sosyal Bilgiler programının gelişme ve değişmelere açık

olduğunu , %43.82inin bu konuda görüş belirtmediği ve %25.0'i sosyal bilgiler programının gelişme ve değişmelere yani esnek olmadığını belirtmişlerdir.

Tablo 27: Kadın ve Erkek Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Programı Öğrencilerin Gelişim düzeylerine Uygun Olup Olmadığına İlişkin Görüşlerinin Dağılımlar

		Sosyal Bilgiler Programı öğrencilerin gelişim düzeylerine uygundur.			Total	
		katılıyorum	kararsızım	katılmıyorum		
CINSİYET	kadın	Count	4	8	9	21
		% within CINSİYET	19,0%	38,1%	42,9%	100,0%
	erkek	Count	7	13	7	27
		% within CINSİYET	25,9%	48,1%	25,9%	100,0%
Total		Count	11	21	16	48
		% within CINSİYET	22,9%	43,8%	33,3%	100,0%

Sosyal Bilgiler programının öğrencilerin gelişim düzeylerine göre hazırlanıp hazırlanmadığına ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde; Öğretmenlerin % 22.9'u Sosyal Bilgiler programının öğrencilerin gelişim düzeylerine göre hazırlandığını, %43.8'inin bu konuda görüşünün olmadığı ve %33,3'ünün Sosyal Bilgiler programının öğrencilerin gelişim düzeylerine göre hazırlanmadığını ifade etmişlerdir.

Tablo 28: Kadın ve Erkek Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Programı Toplumsal İhtiyaçlara Uygun Olup Olmadığına İlişkin Görüşlerinin Dağılımlar

		Sosyal Bilgiler Programı toplumsal ihtiyaçlara uygundur.			Total	
		katılıyorum	kararsızım	katılmıyorum		
CINSİYET	kadın	Count	9	7	5	21
		% within CINSİYET	42,9%	33,3%	23,8%	100,0%
	erkek	Count	6	14	7	27
		% within CINSİYET	22,2%	51,9%	25,9%	100,0%
Total		Count	15	21	12	48
		% within CINSİYET	31,3%	43,8%	25,0%	100,0%

Sosyal Bilgiler programını toplumsal ihtiyaçları giderici şekilde hazırlanıp hazırlanmadığına ilişkin öğretmen görüşleri tablo 28' de incelenmiştir. Yapılan incelemeye göre öğretmenlerin %31.3'ü Sosyal Bilgiler programının toplumsal ihtiyaçlara uygun olduğunu, %43.82i Sosyal Bilgiler programının toplumsal ihtiyaçlara uygun olmadığına ilişkin bir görüşü olmadığını ve %25.0'i Sosyal Bilgiler programının toplumsal ihtiyaçlara uygun olmadığını belirtmişlerdir.

Tablo 29: Kadın ve Erkek Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Programı Kişisel İhtiyaçlara Uygun Olup Olmadığına İlişkin Görüşlerinin Dağılımlar

		Sosyal Bilgiler Programı kişisel ihtiyaçlara uygundur.			Total
		katılıyorum	kararsızım	katılmıyorum	
CINSİYET kadın	Count	8	6	7	21
	% within CINSİYET	38,1%	28,6%	33,3%	100,0%
erkek	Count	5	13	9	27
	% within CINSİYET	18,5%	48,1%	33,3%	100,0%
Total	Count	13	19	16	48
	% within CINSİYET	27,1%	39,6%	33,3%	100,0%

Öğretmenlerin % 27.1'i Sosyal Bilgiler programının kişisel ihtiyaçlara uygun olduğunu, %39.6'sının Sosyal Bilgiler programının kişisel ihtiyaçlara uygun olup olmadığına ilişkin bir görüşleri olmadığını ve %33.3'ünün Sosyal Bilgiler programının kişisel ihtiyaçlara uygun olmadığını belirtmişlerdir.

Tablo 30: Kadın ve Erkek Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Programının Öğrencilerin İlgili Düzeylerine Göre Hazırlanıp Hazırlanmadığına İlişkin Görüşlerinin Dağılımlar

		Sosyal Bilgiler Programı öğrencilerin ilgi düzeylerine göre hazırlanmıştır			Total
		katılıyorum	kararsızım	katılmıyorum	
CINSİYET kadın	Count	1	11	9	21
	% within CINSİYET	4,8%	52,4%	42,9%	100,0%
erkek	Count	6	8	13	27
	% within CINSİYET	22,2%	29,6%	48,1%	100,0%
Total	Count	7	19	22	48
	% within CINSİYET	14,6%	39,6%	45,8%	100,0%

Sosyal Bilgiler programı hazırlanırken öğrencilerin ilgi düzeyleri dikkate alınıp alınmadığına ilişkin öğretmen görüşleri tablo 30'da incelenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda öğretmenlerin % 14.6'sı Sosyal Bilgiler programı hazırlanırken öğrencilerin ilgi düzeylerinin dikkate alındığını, %39.6'sını bu konuda bir görüşü olmadığını ve % 45.8'inin Sosyal Bilgiler programı hazırlanırken öğrencilerin ilgi düzeylerinin dikkate alınmadığını belirtmişlerdir.

Tablo 31: Kadın ve Erkek Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Programının Öğrencilerin Seviyelerine Uygun Olup Olmadığına İlişkin Görüşlerinin Dağılımlar

		Sosyal Bilgiler Programı öğrencilerin seviyesine uygundur.			Total
		katılıyorum	kararsızım	katılmıyorum	
CINSİYET kadın	Count	4	8	9	21
	% within CINSIYE	19,0%	38,1%	42,9%	100,0%
erkek	Count	5	11	11	27
	% within CINSIYE	18,5%	40,7%	40,7%	100,0%
Total	Count	9	19	20	48
	% within CINSIYE	18,8%	39,6%	41,7%	100,0%

Sosyal Bilgiler programının öğrencilerin seviyelerine uygun olup olmadığına ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde; öğretmenlerin % 18.8'i Sosyal Bilgiler programının öğrencilerin seviyelerine uygun olup olduğunu, %39.6'sı Sosyal Bilgiler programının öğrencilerin seviyelerine uygun olup olmadığına ilişkin bir görüşlerinin olmadığını ve %41.7'si Sosyal Bilgiler programının öğrencilerin seviyelerine uygun olmadığına ilişkin görüş belirttikleri bulunmuştur.

Tablo 32: Kadın ve Erkek Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Programında Hedeflerin Geleceğe Dönük Hazırlanıp Hazırlanmadığına İlişkin Görüşlerinin Dağılımlar

		Sosyal Bilgiler Programında hedefler geleceğe dönük olarak hazırlanmıştır			Total
		katılıyorum	kararsızım	katılmıyorum	
CINSİYET kadın	Count	4	7	10	21
	% within CINSIYE	19,0%	33,3%	47,6%	100,0%
erkek	Count	1	10	16	27
	% within CINSIYE	3,7%	37,0%	59,3%	100,0%
Total	Count	5	17	26	48
	% within CINSIYE	10,4%	35,4%	54,2%	100,0%

Öğretmenlerin %10.4'ü Sosyal Bilgiler programında hedeflerin geleceğe dönük olarak hazırlandığını, % 35.4'ünün ise Sosyal Bilgiler programında hedeflerin geleceğe dönük olarak hazırlanıp hazırlanmadığına ilişkin görüşlerinin olmadığı ve %54.2'si Sosyal Bilgiler programında hedeflerin geleceğe dönük olarak hazırlanmadığını belirtmişlerdir.

Tablo 33: Kadın ve Erkek Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Programında Hedeflerin Kolaydan Zora İlkesine Göre Hazırlanıp Hazırlanmadığına İlişkin Görüşlerinin Dağılımlar

		Sosyal Bilgiler Programında hedefler kolaydan zora doğru hazırlanmıştır.			Total
		katılıyorum	kararsızım	katılmıyorum	
CINSİYET kadın	Count	8	6	7	21
	% within CINSİYET	38,1%	28,6%	33,3%	100,0%
erkek	Count	6	12	9	27
	% within CINSİYET	22,2%	44,4%	33,3%	100,0%
Total	Count	14	18	16	48
	% within CINSİYET	29,2%	37,5%	33,3%	100,0%

Sosyal Bilgiler programında hedeflerin veya içeriğin kolaydan zora doğru hazırlanıp hazırlanmadığına ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde; öğretmenlerin %29.2'si Sosyal Bilgiler programında hedeflerin veya içeriğin kolaydan zora doğru hazırlanıp hazırlandığını, % 37.5'i Sosyal Bilgiler programında hedeflerin veya içeriğin kolaydan zora doğru hazırlanıp hazırlanmadığına ilişkin bir görüşü olmadığını ve %33.3'ü Sosyal Bilgiler programında hedeflerin veya içeriğin kolaydan zora doğru hazırlanıp hazırlanmadığını belirttikleri bulunmuştur.

Tablo 34: Kadın ve Erkek Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Programında Öğrenci Katılımının Sağlanıp Sağlanmadığına İlişkin Görüşlerinin Dağılımlar

		Sosyal Bilgiler Programında öğrenci katılımı tasarlanmıştır.			Total
		katılıyorum	kararsızım	katılmıyorum	
CINSİYET kadın	Count	7	3	11	21
	% within CINSİYET	33,3%	14,3%	52,4%	100,0%
erkek	Count	4	9	14	27
	% within CINSİYET	14,8%	33,3%	51,9%	100,0%
Total	Count	11	12	25	48
	% within CINSİYET	22,9%	25,0%	52,1%	100,0%

Tablo 34 incelendiğinde görülmüştür ki; öğretmenlerin %22.9'u Sosyal Bilgiler programı öğrenci katılımını sağlayıcı şekilde hazırlandığını, 525.0'i bu konuda bir görüş belirtmemiştir ve % 52.1'i Sosyal Bilgiler programı öğrenci katılımını sağlayıcı şekilde hazırlanmadığını belirtmişlerdir.

Tablo 35: Kadın ve Erkek Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Programında Uygun Öğrenme-Öğretme Yöntem ve tekniklerinin Tasarlanıp Tasarlanmadığına İlişkin Görüşlerinin Dağılımlar

	Sosyal Bilgiler Programında uygun öğrenme-öğretme yöntem ve teknikleri tasarlanmıştır.			Total	
	katılıyorum	kararsızım	katılmıyorum		
CINSİYET kadın	Count	10	2	9	21
	% within CINSİY	47,6%	9,5%	42,9%	100,0%
erkek	Count	6	11	10	27
	% within CINSİY	22,2%	40,7%	37,0%	100,0%
Total	Count	16	13	19	48
	% within CINSİY	33,3%	27,1%	39,6%	100,0%

Sosyal Bilgiler programında uygun öğrenme – öğretme yöntem ve teknikleri tasarlanıp tasarlanmadığın ilişkin öğretmen görüşleri tablo 35’de incelenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda; öğretmenlerin % 33.3’ü Sosyal Bilgiler programında uygun öğrenme – öğretme yöntem ve teknikleri tasarlandığını, %27.1’i Sosyal Bilgiler programında uygun öğrenme – öğretme yöntem ve teknikleri tasarlanıp tasarlanmadığına ilişkin bir görüşü olmadığını ve % 39.6’sının Sosyal Bilgiler programında uygun öğrenme – öğretme yöntem ve teknikleri tasarlanmadığını belirttikleri bulunmuştur.

Tablo 36: Kadın ve Erkek Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Programında Araç ve Gereçlerin Öğretmen ve Öğrenci Tarafından Kullanılmasının Tasarlanıp Tasarlanmadığına İlişkin Görüşlerinin Dağılımlar

	Sosyal Bilgiler Programında araç ve gereçlerin öğretmen ve öğrenci tarafından kullanılması tasarlanmıştır			Total	
	katılıyorum	kararsızım	katılmıyorum		
CINSİYET kadın	Count	9	1	11	21
	% within CINSIYE	42,9%	4,8%	52,4%	100,0%
erkek	Count	8	4	15	27
	% within CINSIYE	29,6%	14,8%	55,6%	100,0%
Total	Count	17	5	26	48
	% within CINSIYE	35,4%	10,4%	54,2%	100,0%

Sosyal Bilgiler programında araç ve gereçlerin öğretmen ve öğrenci tarafından etkin kullanımının tasarlanıp tasarlanmadığına ilişkin öğretmen görüşleri

incelendiğinde; öğretmenlerin % 35.4'ü Sosyal Bilgiler programında araç ve gereçlerin öğretmen ve öğrenci tarafından etkin kullanımının tasarlandığını, %10,4'ünün bu konuda bir görüşünün olmadığı ve %54.2'si Sosyal Bilgiler programında araç ve gereçlerin öğretmen ve öğrenci tarafından etkin kullanımının tasarlanmadığına ilişkin görüş belirttikleri görülmüştür.

Tablo 37: Kadın ve Erkek Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Programı Ölçme Durumlarına Uygun Tasarlanıp Tasarlanmadığına İlişkin Görüşlerinin Dağılımlar

	Bilgiler Programı ölçme durumu uygun tasarlanmıştır.			Total	
	atılıyor	kararsız	atılmıyor		
CINSIYE kadın	Count	5	9	7	21
	% within CINS	23,8%	42,9%	33,3%	100,0%
erkek	Count	7	12	8	27
	% within CINS	25,9%	44,4%	29,6%	100,0%
Total	Count	12	21	15	48
	% within CINS	25,0%	43,8%	31,3%	100,0%

Sosyal Bilgiler programının ölçme durumlarına uygun tasarlanıp tasarlanmadığına ilişkin öğretmen görüşleri tablo 37 'de incelenmiştir. Buna göre; öğretmenlerin % 25.0'i Sosyal Bilgiler programının ölçme durumlarına uygun tasarlandığını, 43.8'inin bu konuda bir görüşünün olmadığı ve % %31.3'ü Sosyal Bilgiler programının ölçme durumlarına uygun tasarlanmadığını belirttikleri bulunmuştur.

Tablo 38: Kadın ve Erkek Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Programında Öğrenci Başarısını Objektif Ölçmek İçin Kullanılacak Yöntemlerin Tasarlanıp Tasarlanmadığına İlişkin Görüşlerinin Dağılımlar

			Sosyal Bilgiler Programında ölçme için kullanılacak yöntemler tasarlanmıştır.			Total
			katılıyorum	kararsızım	katılmıyorum	
CINSİYET	kadın	Count	4	9	8	21
		% within CINSİYET	19,0%	42,9%	38,1%	100,0%
	erkek	Count	5	11	11	27
		% within CINSİYET	18,5%	40,7%	40,7%	100,0%
Total		Count	9	20	19	48
		% within CINSİYET	18,8%	41,7%	39,6%	100,0%

Sosyal Bilgiler programının ölçme için kullanılacak yöntemlerin tasarlanıp tasarlanmadığına ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde; Öğretmenlerin %18.8'i Sosyal Bilgiler programının ölçme için kullanılacak yöntemlerin tasarlandığını, %41.7'si Sosyal Bilgiler programının ölçme için kullanılacak yöntemlerin tasarlanıp tasarlanmadığına ilişkin bir görüşü olmadığını ve %39.6'sı Sosyal Bilgiler programının ölçme için kullanılacak yöntemlerin tasarlanmadığını belirttikleri görülmektedir.

Tablo 39: Kadın ve Erkek Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Programı Haftalık Ders Saati Bakımından Yeterli Olup Olmadığına İlişkin Görüşlerinin dağılımları

			Sosyal Bilgiler Programı haftalık ders saati bakımından yeterlidir.			Total
			katılıyorum	kararsızım	katılmıyorum	
CINSİYET	kadın	Count	6	8	7	21
		% within CINSİYET	28,6%	38,1%	33,3%	100,0%
	erkek	Count	5	8	14	27
		% within CINSİYET	18,5%	29,6%	51,9%	100,0%
Total		Count	11	16	21	48
		% within CINSİYET	22,9%	33,3%	43,8%	100,0%

Sosyal Bilgiler programının haftalık ders saati bakımından yeterli olup olmadığına ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde; öğretmenlerin % 22.9'u Sosyal Bilgiler programının haftalık ders saati bakımından yeterli olduğunu, %33.3'ü Sosyal Bilgiler programının haftalık ders saati bakımından yeterli olup olmadığına ilişkin bir görüşlerinin olmadığını ve % 43.8'inin Sosyal Bilgiler programının haftalık ders saati bakımından yeterli olmadığına ilişkin görüş belirttikleri görülmektedir.

Tablo 40: Kadın ve Erkek Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Programında Öğrencilerin Günlük Hayatında Karşılaşabilecekleri Muhtemel eğitim Durumlar Tasarlanıp Tasarlanmadığına İlişkin Görüşlerinin Dağılımlar

		Sosyal Bilgiler Programı öğrencilerin günlük hayatında karşılaşabilecekleri muhtemel eğitim durumlarını tasarlamıştır.			Total	
		katılıyorum	kararsızım	katılmıyorum		
CINSİYET	kadın	Count	4	7	10	21
		% within CINSİYET	19,0%	33,3%	47,6%	100,0%
	erkek	Count	5	11	11	27
		% within CINSİYET	18,5%	40,7%	40,7%	100,0%
Total		Count	9	18	21	48
		% within CINSİYET	18,8%	37,5%	43,8%	100,0%

Sosyal Bilgiler programının öğrencileri karşılaşabilecekleri sosyal yaşama ilişkin engelleri aşmada bir başka ifade ile Sosyal Bilgiler programının öğrencileri hayata hazırlamada ne kadar işlevsel olduğuna ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde; öğretmenlerin %18.8' i Sosyal Bilgiler programının bu anlamda işlevsel olduğunu, %37.5'i bu konuda görüşleri olmadığını ve %43.8 'i Sosyal Bilgiler programının bu konuda işlevsel olmadığını belirttikleri görülmüştür.

2. YORUMLAR

Ankara ili Şereflikoçhisar ilçesinde “İlköğretim Okulları II. Kademedeki Sosyal Bilgiler Dersinin Hedeflerine Ulaşma Derecesi”nin değerlendirilmesi amacıyla yapılan çalışmanın bu bölümünde bulgularda elde edilen sonuçlara ilişkin yorumlara yer verilmiştir.

Bu anket çalışmasına %56'sı erkek, %43'ü bayan 48 öğretmen katılmıştır. Öğretmenlerin %16'sı eğitim enstitüsü ve üç yıllık yüksekokul, %79'u lisans, %4'ü ise yüksek lisans mezunudur. Ankete katılan öğretmenlerin eğitim durumlarına bakıldığında çoğunluğun bir lisans programından mezun olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin hizmet içi kurslara katılma durumları değerlendirildiğinde %60 gibi bir çoğunluğun hiç katılmadığı, %27'nin bir kez katıldığı, %12'nin ise iki ve üç kez

katıldığı saptanmıştır. Öğretmenlerin sosyal bilgiler dersini okutma sürelerine bakıldığında, %12'nin ilk yılı, %62'nin 1 – 10 yıl, %25'inin de 11 yıldan fazla süredir bu dersi okuttukları görülmüştür. Öğretmenlerin haftalık ders saatleri %31'inin 15 – 20 saat, %25'inin 21- 25 saat, %41'inin 26 – 30 saat, %2'sinin de 30 saatten fazla derse girdiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin sosyal bilgiler ders konularıyla ilgili yayınları ne kadar izlediklerine bakıldığında; %14'ünün hiç izlemediği, %50'sinin az izlediği, %35'inin ise oldukça izledikleri görülmüştür.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler öğretiminde kullandıkları öğretim yöntemlerine ilişkin bulgulara bakıldığında; anlatım metodunun %15'inin hiç kullanmadıkları veya arasıra kullandıkları, %85'inin ise sık sık ve her zaman kullandıkları; soru-cevap metodunu, %25'inin hiç kullanmadıkları veya ara sıra kullandıkları, %75'inin ise sık sık ve her zaman kullandıkları; problem çözme metodunu %60'ın hiç kullanmadığı veya arasıra kullandığı, %40'ının ise sık sık ve her zaman kullandıkları; Tartışma ve gösteri metodunu %73'ünün hiç kullanmadığı veya ara sıra kullandıkları; Gezi gözlem metodunu %85'inin hiç kullanmadıkları veya ara sıra kullandıkları %15'inin sık sık ve her zaman kullandıkları; Eğitici Oyunları %81'inin hiç kullanmadıkları veya ara sıra kullandıkları %19'unun ise sık sık ve her zaman kullandıkları; Örnek olay yöntemini %83'ünün hiç kullanmadıkları veya ara sıra kullandıkları %17'inin sık sık ve her zaman kullandıkları bulunmuştur. Bu sonuçların ışığı altında öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersi öğretiminde en çok anlatım ve soru-cevap metodunu kullandıkları, diğer metotlara daha az yer verdikleri görülmüştür. Bunun sebebi ise sınıfların kalabalık olması, sınıf düzeninin değişik aktivitelere elverişli olmaması, öğretmenlerin kullandıkları metot ve teknikleri yeterli görüp, diğerlerine yer vermemeleri ve ders saatlerinin yetersizliği olarak belirtilmiştir.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde materyalleri kullanma düzeylerine ilişkin bulgulara bakıldığında; Yazı tahtasını %31'inin hiç kullanmadıkları veya ara sıra kullandıkları %69'unun sık sık ve her zaman kullandıkları; model ve numuneleri %54'ünün hiç kullanmadıkları veya ara sıra kullandıkları %46'sının sık sık ve her zaman kullandıkları; Haritaları %12'inin ara sıra kullandığı, %88'inin sık sık ve her zaman kullandıkları; Tepegözü %68'inin hiç kullanmadıkları veya ara sıra kullandıkları %32'sinin sık sık ve her zaman kullandıkları;

Slaytı %87'sinin hiç kullanmadığı veya ara sıra kullandığı, %13'ünün sık sık ve her zaman kullandıkları; Grafik ve şekilleri %8'inin hiç kullanmadıkları veya ara sıra kullandıkları %19'unun sık sık ve her zaman kullandıkları bulunmuştur. Bu bölümdeki sonuçlara bakıldığında harita ve yazı tahtasının sıkça kullanıldığı, diğer materyallere daha seyrek yer verildiği görülmüştür. Bunun sebebinde materyallerin bulunmaması; bulunsada çalışıyor durumda olmamasından kaynaklandığı gözlenmiştir.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğrenci başarısını ölçme yöntemlerine ve bu yöntemleri kullanma düzeylerine ilişkin bulgulara bakıldığında; Sözlü yoklamayı %79'un hiç kullanmadığı veya ara sıra kullandığı %21'inin sık sık ve her zaman kullandığı; Yazılı yoklamayı %40'ının hiç kullanmadıkları veya ara sıra kullandıkları %60'ının sık sık ve her zaman kullandıkları; Çoktan seçmeli testi %64'ün hiç kullanmadığı veya ara sıra kullandığı %36'sının sık sık ve her zaman kullandığı; Boşluk doldurmayı %79'un hiç kullanmadığı veya ara sıra kullandığı %21'inin sık sık ve her zaman kullandığı; Doğru yanlışı %77'sinin hiç kullanmadıkları veya ara sıra kullandıkları %23'ünün sık sık ve her zaman kullandıkları bulunmuştur. Bu bölüme ait bulgulara bakıldığında değerlendirme yöntemlerinin hepsinin de kullanıldığı görülmektedir. Öğretmenler her değerlendirme yönteminin öğrencilere farklı davranışlar kazandıracığından, hepsine de yer vermişler; ancak yazılı yoklamanın diğerlerine oranla daha çok kullanıldığı görülmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrenme ve öğretme sürecinde karşılaşılan problemlere ve bunlara ilişkin görüşlerine ait bulgulara bakıldığında; sınıfların kalabalık olması problemiyle, %23'ünün hiç karşılaşmadığı, %31'inin ara sıra karşılaştığı, %46'sının ise sık sık karşılaştığı; ders araç-gereçlerinin yetersizliği problemiyle, %4'ün hiç karşılaşmadığı, %29'un ara sıra karşılaştığı, %67'sinin sık sık karşılaştığı; Haftalık ders saati yükünün fazla olması problemiyle %21'in hiç karşılaşmadığı, %35'in ara sıra karşılaştığı, %44'ün sık sık karşılaştığı; Branş dışı girilen derslerin fazlalığı problemiyle %11'in hiç karşılaşmadığı, %53'ün ara sıra karşılaştığı, %36'nın sık sık karşılaştığı; kaynak eksikliği problemiyle %10'un hiç karşılaşmadığı, %38'in ara sıra karşılaştığı, %52'nin sık sık karşılaştığı; Metot ve teknik kullanma sıkıntısıyla %33'ün hiç karşılaşmadığı, %29'un ara sıra karşılaştığı, %38'in sık sık karşılaştığı bulunmuştur. Bu

bulgulara bakıldığında en fazla karşılaşılan problemlerin, sınıfların kalabalık olması ve ders araç-gereçlerinin yetersizliği olduğu görülmüştür.

İlköğretim Okulları II. Kademedeki Sosyal Bilgiler dersinin hedeflerine ulaşma derecesine bakıldığında; sosyal bilgiler ders saatlerinin yeterli olup olmadığına ilişkin öğretmen görüşleri %8'i yeterli, %52'si kısmen yeterli, %40'ı yetersiz; Sosyal Bilgiler dersi Milli Eğitim ve dersin özel amaçlarının gerçekleştirilmesinde kendinden beklenen fonksiyonu yerine getirip getirmediğine ilişkin öğretmen görüşleri ise %10 tamamen getiriyor, %75'i kısmen getiriyor, %15'i hiç getirmiyor; Sosyal Bilgiler ders kitabının içeriği öğrencilerin psikolojik gelişimlerine uygun olup olmadığına ilişkin öğretmen görüşleri, %2'si tamamen uygun, %69'u kısmen uygun, %29'u uygun değil; Sosyal Bilgiler ders kitabı öğrencilerin dikkatini çekecek bir şekilde hazırlanıp hazırlanmadığına ilişkin öğretmen görüşleri, %13'ü konular düzenlidir, %52'si konular kısmen düzenlidir, %35'i konular düzensizdir; Ders öncesi öğretmenlerin hazırlık yapma yapmadıklarına ilişkin öğretmen görüşleri, %2'si hiç yapmam, %31'i Bazen yaparım, %67'si her zaman yaparım; İlköğretim II. Kademedeki Sosyal Bilgiler dersinde tarih, coğrafya ve yurttaşlık bilgisi konularının dağılımı orantılı olup olmadığına ilişkin öğretmen görüşleri %15'i evet orantılı, %45'i kısmen orantılı, %40'ı hayır orantılı değil; Sosyal Bilgiler dersinin işlenmesinde merkeze ne alınmalıdır sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri %98'i öğrenci merkezli, %2'si öğretmen merkezli; Sosyal Bilgiler dersini branş dışı öğretmenlerin vermesinin başarıyı olumsuz yönde etkilediği görüşüne, %4'ü hiç etkilemediğini, %4'ü az etkilediğini, %92'si oldukça ve tamamen etkilediğini; Sosyal Bilgiler dersinde yer alan hedeflerin davranışa dönüşmesine ilişkin öğretmen görüşleri, %2'si hiç dönüşmediğini %73'ü az dönüştüğünü, %25'i oldukça dönüştüğünü; Sosyal Bilgiler dersinin işlenişinde kitaba ne ölçüde bağlı kalındığına ilişkin öğretmen görüşleri %4'ü hiç bağlı kalmadığını, %31'i az bağlı kaldığını, %65'i oldukça ve tamamen bağlı kaldığını; Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin şiir, resim ve öykü gibi güzel sanatların çeşitli örneklerine yönlendirilerek estetiğin eğitici niteliğine ne derece yer verildiğine ilişkin öğretmen görüşleri, %23'ü hiç yer vermediğini, %60'ı bazen yer verdiğini, %17'si her zaman yer verdiğini belirtmişlerdir. Bu bulguların ışığı altında İlköğretim Okulları II. Kademedeki Sosyal Bilgiler dersinin hedeflerine ulaşmasına bakıldığında öğretmenlerin kısmen ulaştığı görüşünde birleştikleri, dersin

branş dışında öğretmenlerin vermesinin başarıyı olumsuz etkilediği, dersin işlenişinde çoğunluğun kitaba bağlı kaldığı, ders kitabının öğrencilerin ilgisini çekmediği ve ders işlenişinde öğrenci merkezli bir yol izlendiği verilerden çıkarılan ifadelerdir.

İlköğretim II. Kademedeki Sosyal Bilgiler dersinin genel ve özel amaçları ile değerlendirme boyutlarına ilişkin öğretmen görüşlerine ait bulgulara bakıldığında; Sosyal Bilgiler Programının Milli Eğitimin temel amaç ve temel ilkelerine uygundur görüşüne %4'ü katılmıyorum, %46'sı kararsızım, %50'si katılıyorum. Sosyal Bilgiler Programı gelişme ve değişmelere açıktır görüşüne, %31'i katılıyorum, %44'ü kararsızım, %25'i katılmıyorum; Sosyal Bilgiler Programı öğrencilerin gelişim düzeylerine uygundur görüşüne %23'ü katılıyorum, %44'ü kararsızım, %33'ü katılmıyorum; Sosyal Bilgiler Programı öğrencilerin ilgi düzeylerine göre hazırlanmıştır görüşüne %15'i katılıyorum, %40'ı kararsızım, %45'i katılmıyorum; Sosyal Bilgiler dersinde hedefler geleceğe dönük olarak hazırlanmıştır görüşüne %10'u katılıyorum, %35'i kararsızım, %55'i katılmıyorum; Sosyal Bilgiler Programında hedeflerin kolaydan zora doğru hazırlandığı görüşüne %29'u katılıyorum, %38'i kararsızım, %33'ü katılmıyorum; Sosyal Bilgiler Programında öğrenci katılımının tasarlandığı görüşüne %23'ü katılıyorum, %25'i kararsızım, %52'si katılmıyorum; Sosyal Bilgiler Programında uygun öğrenme-öğretme yöntem ve teknikleri tasarlanmıştır görüşüne %33'ü katılıyorum, %27'si kararsızım, %40'ı katılmıyorum; Sosyal Bilgiler Programında araç ve gereçlerin öğretmen ve öğrenci tarafından kullanılması tasarlanmıştır görüşüne %35'i katılıyorum, %10'u kararsızım, %55'i katılmıyorum; Sosyal Bilgiler Programı ölçme durumunda uygun tasarlanmıştır görüşüne %25'i katılıyorum, %44'ü kararsızım %31'i katılmıyorum; Sosyal Bilgiler Programında ölçme için kullanılacak yöntemler tasarlanmıştır görüşüne %19'u katılıyorum, %42'si kararsızım, %39'u katılmıyorum; Sosyal Bilgiler Programı haftalık ders saatleri bakımından yeterlidir görüşüne %23'ü katılıyorum, %33'ü kararsızım, %44'ü katılmıyorum; Sosyal Bilgiler Programında öğrencilerin günlük hayatta karşılaşılabilecekleri muhtemel eğitim durumları tasarlanmıştır görüşüne %19'u katılıyorum, %37'si kararsızım, %44'ü katılmıyorum cevabını vermişlerdir. Sosyal Bilgiler Programını Milli Eğitim temel amaç ve ilkelerine uygun değişme ve gelişmelere, toplumsal ve kişisel ihtiyaçlara kısmen uygun ölçme durumunda

programda kısmen tasarlandığı görüşünde oldukları, bunun yanı sıra programın öğrenci katılımına uygun yöntem ve teknikleri tasarladığı, hedeflerin geleceğe dönük, öğrencilerin ilgi düzeyleri ve seviyelerine uygun, haftalık ders saati bakımından da yeterli olduğu görüşlerine katılmadıkları görülmüştür.

BÖLÜM IV

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

İlköğretim 2. Kademedeki sosyal bilgiler dersinin hedeflerine ulaşma derecesinin öğretmen görüşleri ile değerlendirilmesine yönelik tez çalışmalarının da programla ilgili görüşlere ve öğretmenlerin karşılaştıkları problemlerle kullandıkları araç-gereç, metod-teknik ve ölçme- değerlendirme durumları incelenmiştir.

Araştırmamıza katılan 48 sosyal bilgiler öğretmenine anket, uygulanarak sonuçlar değerlendirilmiştir.

1. SONUÇLAR

Bu araştırmada elde edilen verilere göre;

1. Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu üniversitelerin lisans programlarını bitirmiştir.
2. Öğretmenlerin çoğunluğu hizmet içi eğitim kurslarına katılmamış ancak katılmayı istemektedirler.
3. Öğretmenlerin dersi okutma sürelerine bakıldığında çoğunluğun 1 yıl ile 10 yıl süre aralığında bu dersi verdikleri görülmektedir.
4. Öğretmenlerin sosyal bilgiler dersi ile ilgili yayınları azda olsa takip etmeye çalıştıkları görülmektedir.
5. Okulların çoğunluğunda sosyal bilgiler dersi ile ilgili yeterli araç-gereç mevcut değildir, bu da eğitim – öğretim faaliyetlerini olumsuz etkilemektedir.
6. Sosyal bilgiler dersinin işlenişinde öğretmenler anlatım ve soru-cevap yöntemlerini çoğunlukla kullanmalarına karşın, problem çözme, tartışma, gösteri, gezi-gözlem, eğitici oyunlar ve örnek olay incelemesi yöntemlerini daha az kullanmaktadırlar.

7. Sosyal bilgiler dersinin işlenişinde öğretmenler yazı tahtası ve haritaları sık kullanmakta ancak model ve numuneleri, tepegöz, slayt, televizyon, video, grafik ve şekilleri aynı sıklıkta kullanmaktadırlar.

8. Öğretmenler sosyal bilgiler dersinin değerlendirilmesinde; sözlü-yazılı yoklama, çoktan seçmeli, boşluk doldurma ve doğru-yanlış değerlendirme çeşitlerini hepsine zaman zaman yer vermektedirler

9. Öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinin öğretme sürecinde karşılaştıkları problemlere bakıldığında en çok sınıfların kalabalık olması ders, araç-gereçlerinin yetersizliği ve kaynak eksikliği problemleriyle karşılaştıkları görülmektedir.

10. Öğretmenler sosyal bilgiler dersinin Milli Eğitim ve dersin özel amaçlarının gerçekleştirilmesinde kendinden beklenen fonksiyonu kısmen yerine getirdiği görüşündedir.

11. Sosyal bilgiler dersinin hedeflerini gerçekleştirilmede çoğunluk ders saatlerinin kısmen yeterli olduğunu düşünmektedir.

12. Sosyal bilgiler ders kitabı öğrencilerin psikolojik gelişimlerine kısmen uygun olduğu ve öğrencilerin pek ilgilerini çekmediği görüşünde birleşmektedirler.

13. Öğretmenlerin çoğu ders öncesi hazırlık yapmakta ve dersin işlenişinde öğrenci merkezli bir yol izlemektedirler.

14. Öğretmenler ; dersi branşı dışında öğretmenlerin vermesinin başarıyı olumsuz etkileyeceği görüşündedirler.

15. Öğretmenler; sosyal bilgiler ders programında yer alan hedeflerin ancak bir kısmının davranışa dönüştüğünü düşünmektedirler.

16. Öğrenciler şiir, resim ve öykü gibi güzel sanatların çeşitli örneklerine yönlendirilerek estetiğin eğitici niteliğine sosyal bilgiler dersinde öğretmenler bazen yer vermektedirler.

17. Öğretmenler sosyal bilgiler programının gelişme ve değişimlere açıklığı, öğrencilerin gelişim düzeylerine uygunluğu , toplumsal ve kişisel ihtiyaçlara uygunluğu konularında kararsızdırlar.

18. Öğretmenler sosyal bilgiler programının öğrencilerin gelişim seviyesine ve ilgi düzeylerine uygunluğu hedeflerin geleceğe dönük hazırlandığı ,öğrenci katılımının tasarladığı ve günlük hayatta karşılaşılabilecekleri muhtemel eğitim durumlarının belirlendiği görüşlerine katılmamaktadırlar.

2. ÖNERİLER

1. Ankete katıla öğretmenlerin çoğu hizmetçi kursa katılmamış, ancak katılmayı istemektedirler. Öğretmenlere bu kurs ve seminer imkanları sağlanarak programın başarısına katkıda bulunmalara ve verimliliğin artması sağlanmalıdır.

2. Okullarda araç-gereç yetersizliği problemi olduğundan okullar imkanları ölçüsünde , hatta şartlar biraz zorlanarak sosyal bilgiler laboratuvarlarına kavuşturulmalı. araç-gereçlerin bakım ve kullanımı ile ilgili öğretmenler bilgilendirilmelidir.

3. Sosyal bilgiler öğretiminde anlatım ve soru-cevap yöntemleri yerine öğrencilerin aktif olarak derse katılmalar ve etkinlikler düzenledikleri değişik tekniklere yer verilmelidir.

4. Öğretimde araç-gereç kullanırken; en yararlı araç-gereçler birden fazla duyu organına hitap eden araçlardır. Bu araçlara eğitim ortamında yer verilmeli tepegöz,levha,film,televizyon,slayt gibi modern eğitim ürünleri kullanılmalı ve bu araçlar ders aletleri yapım Merkezi ile film Radyo ve televizyon Eğitim Merkezi işbirliği ile hazırlanarak Milli Eğitim Bakanlığı aracılığı ile okullara gönderilmelidir.

5. Öğretmenlerin sosyal bilgiler dersi ile ilgili yayınları ve yenilikleri takip ede bilmeleri için okullara yeterli bilgi ve yayınlar gönderilmeli öğretmenler bilgilendirilmelidir.

6. Sıkça karşılaşılan sınıfların kalabalık olması problemin çözülmesi için okullarda imkanları ölçüsünde sınıf artırılmasına gidilmeli ve tam gün öğretim yapılmalıdır.

7. Ders kitapları eğitimde önemli bir unsurdur. Kitaplar sıkıcı ve uzun yazılı olmamalı bolca fotoğraflı,şekilli öğrencilerin ilgisini çekecek biçimde olmalı öğrencilerde okuma isteği uyandırmalıdır.

8. Sosyal bilgiler öğretiminde kuru bilgi ve ezbercilik yerine olayların anlaşılmasını, özümsemesini, yorumlanmasını ve başka olaylara uygulanabilmesini sağlamak için değerlendirmede hep aynı teknikler değil değişik yorumlara açık değerlendirme yöntemleri kullanılmalıdır ki öğrenciler farklı açılardan olayları görebilsin.

9. Sosyal bilgiler dersini branşı dışında öğretmenlerin vermesinin başarıyı olumsuz etkileyeceğinden derse branşı olan öğretmenlerin girmesi sağlanmalıdır.

10. Bundan sonraki araştırmalar daha geniş bir evrende ve değişik açılardan yapılabilir.

KAYNAKLAR

- AKYÜZ, Yahya , Türk Eğitim Tarihi, Kültür koleji Yayınları, İstanbul 1994
- ARSEVER Ali Alan Araştırma Yöntemi, Kadı oğlu Matbaası, Ankara 1993
- AYTAÇ, Kemal, Avrupa Eğitim Tarihi, Ankara, 1972
- ALKAN, Cevat. Eğitim Teknolojisi; Kurumlar ve yöntemler, Ankara, 1977
- BARTH, James ve Abdullah Demirtaş ilköğretim sosyal bilgiler Öğretmeni, Milli Eğitim Geliştirme Projesi Yayınları, Ankara, 1996
- BAŞAR, Hüseyin. Sınıf yönetimi, Şafak Matbaacılık , Ankara 1994
- BAYMUR, Fuat, Coğrafya Öğretimi, inkılap ve Aka Kitapları, İstanbul, 1962
- BETTY, Atwell Wright ve Diğerleri, Elementary School Curriculum Retter Teaching Now, New York Collier-Macmillan Limited, London, 1971
- BİNBAŞIOĞLU, Cavit, Genel Öğretim Bilgisi, Kadioğlu Matbaası, Anakara, 1986
- BİNBAŞIOĞLU, Cavit, Özel Öğretim Yöntemleri, Binbaşıoğlu Yayınevi, Ankara, 1981.
- BLOOM, Benjamin Ş, insan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme, (Çev. Durmuş Ali Özçelik), Milli Eğitim basım evi, İstanbul, 1995
- BÜYÜKKARAGÖZ, Savaş ve Cuma ÇİVİ, genel Öğretim Metotları, Öz Eğitim Yayınları , İstanbul , 1996
- CİCİOĞLU, Hasan, Türkiye Cumhuriyetinde İlk ve Orta öğretim, Anakara Ün.. Eğitim Bilimleri Fak. Yayınları, No: 140, 1985
- ÇAĞLAR, Adil, İlk Okul 4. Ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretimi Üzerine Bazı Görüşler, M.Ü, Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, Sayı: 4, 1992
- ÇİLENTİ, Kamuaran, Eğitim Teknolojisi ve Öğretim, Kadioğlu Matbaası, Anakara, 1988
- DEMİREL, Özcan, Genel Öğretim Yöntemleri, USEM Yayınları, Ankara, 1994

- DOĞAN, Hıfzı, Analiz ve Program Hazırlama, A.Ü, Eğitim Bil. Yayınları, Ankara, 1982
- ERDEN, Münire, Sosyal Bilgiler Öğretimi, Alkım Yayınları, Ankara, 1996
- ERGİN, Akif, Öğretim Teknolojisi, Pegem Yayınları, Ankara 1995
- ERTÜRK, Selahattin, Eğitimde Program Geliştirme; Yelken Tepe Yayınları; Ankara 1986
- FİDAN, Nurettin, Okulda Öğrenme ve Öğretmen, Alkım Yayınları, Ankara, 1985
- FİDAN, Nurettin ve Yaşar Baykul, İlköğretimde Temel Öğrenme İhtiyaçlarının Karşılanması, H.Ü, Eğitim Fak. Dergisi, Sayı 10 , Ankara, 1994
- KAPTAN, Saim, Bilimsel Araştırma ve gözlem Teknikleri, Tek Işık A.Ş., Ankara, 1989
- KEYHAN, N.Çağlar, İlkokullarda Sosyal Bilgiler Öğretiminin Analizi, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Ankara, 1981
- KILIÇ, Durmuş, İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinin Öğretmenlerinin Görüşleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi, Çağdaş Eğitim, Say221, Ankara, 1996
- KISAKÜREK, Ali Sosyal Bilgiler Öğretimi, Metekson Ltd. Baskı Tesisleri, Ankara, 1987
- KOMİSYON, İlkokul Programı , Milli Eğitim Basım Evi, İstanbul, 1968
- KOMİSYON, İlkokul Programı, Milli Eğitim Basım evi Ankara, 1995
- KOMİSYON, İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuz Kitabı (6-7), Türk Tarih Kurumu Basım Evi, Ankara, 1999
- KÖSTÜKLÜ, Nuri, Sosyal Bilgiler ve Tarih Öğretmeni, Konya, 1998
- KÜÇÜKAHMET, Leyla, Öğretim İlke ve Yöntemleri, Gazi Büro Kitapevi Yayınları, Ankara, 1995
- MOFFATT, P. Mavrice, Sosyal Bilgiler Öğretimi, (Çev.Nesrin Oran), Marif Basımevi, İstanbul, 1957

OĞUZKAN, Turhan, Türkiye de Orta Öğretim ve sorunları, Hisar Eğitim Vakfı Yayınları İstanbul, 1981

OKUR, Oğuz, İlk Öğretim Okulları 1. Kalem Sosyal Bilgiler Ders Programında Atatürkçülük Konularının Ünitelere Göre Dağılımı ve Hedeflere Ulaşma Derecelerinin İncelenmesi N.Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisan Tezi, Niğde, 2000

ÖZÇELİK, Durmuş Ali, Eğitim Programları ve Öğretim, ÖSYM Yayınları, Ankara, 1992

PEHLIVAN, Hülya, Öğrenme ve Öğretmeyi Etkilene Faktörler Çağdaş Eğitim, Sayı: 221, Ankara, 1996

SAFRAN, Mustafa, Ortaöğretim Kurumlarında Tarih Öğretmeninin Yapı ve Sorunlarına İlişkin Bir Araştırma, Ankara, 1993

SÖNMEZ, Veysel, Sosyal Bilgiler Öğretimi, Pegem Yayınları, Ankara, 1986

T.E.D, İlköğretim Okullarında Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Sorunları, TED Yayınları, Ankara, 1995

ULUĞ, Feyzi, Okulda Başarı, Remzi Kitap Evi, İstanbul 1996

ÜLGEN, Gülten, Eğitim Psikolojisi, Bilim Yayınları, Ankara, 1995

VARIŞ, Fatma, Eğitimde Program Geliştirme "Teori ve Teknikler", Alkım Kitapçılık Yayıncılık, Ankara, 1996

EKLER

EK 1: ANKET FORMU**ANKARA İLİ İLKÖĞRETİM OKULLARI II. KADEME DE SOSYAL BİLGİLER DERSİNİN HEDEFLERİNE ULAŞMA DERECESİNİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ İLE DEĞERLENDİRİLMESİ**

Cinsiyetiniz?

A. () Bayan B. () Erkek

Öğrenim durumunuz ?

A. () Eğitim Enstitüsü B. () 3 Yıllık yüksek okul C. () Lisans D. ()

Yüksek Lisans

3. Sosyal Bilgiler öğretimi ile ilgili hizmet içi eğitim kurs veya seminerine katıldınız mı?

A. () Hiç katılmadım B. () 1 defa katıldım C. () 2 defa katıldım D. () 3 defa katıldım

4. Kaç yıldır bu dersi okutuyorsunuz?

A. () İlk yılım B. () 1-5 yıl C. () 6-10 yıl D. () 11-15 yıl E. () 16 yıldan fazla

5. Haftalık ders saatiniz?

A. () 15-20 B. () 21-25 C. () 26-30 D. () 31 ve daha fazla

6. Sosyal bilgiler programında yer alan hedeflere ulaşmada ders saatleri yeterli mi?

A. () Yeterli B. () Kısmen yeterli C. () Yetersiz

7. Mezuniyetten sonra mesleğinizle ilgili hizmet içi eğitime katıldınız mı?

A. () Evet B. () Hayır

8. Hizmet içi eğitime katılma ihtiyacı duyuyor musunuz ?

A. () Evet B. () Hayır

10. Sosyal bilgiler dersi sizce Türk Milli Eğitiminin ve dersin özel amaçlarının gerçekleştirilmesinde kendinden beklenen fonksiyonu yerine getirebiliyor mu?

A. () Tamamen getiriyor B. () Kısmen getiriyor C. () Hiç getirmiyor

11. Sosyal Bilgiler ders kitabının içeriği öğrencilerin psikolojik gelişimlerine uygun mudur?

A. () Tamamen uygundur B. () Kısmen uygundur C. () Uygun değildir

12. Sosyal bilgiler ders kitabı öğrencilerin ilgisini çekecek şekilde mi hazırlanmıştır?

A. () İlgilerini çekiyor B. () Kısmen ilgisini çekiyor C. () İlgilerini çekmiyor

13. Sosyal Bilgiler ders programındaki konuların düzenini nasıl buluyorsunuz?

A. () Konular düzenlidir B. () Konular kısmen düzenlidir C. () Konular düzensizdir

14. Ders öncesi hazırlık yapar mısınız?

A. () Hiç yapmam B. () Bazen hazırlık yaparım C. () Her zaman yaparım

15. İlköğretim II. Kademe sosyal bilgiler dersinde Tarih, Coğrafya ve Yurttaşlık Bilgisi konularının dağılımı orantılı mıdır ?

A. () Evet B. () Kısmen C. () Her zaman

16. Sosyal bilgiler dersinin işlenişinde sizce merkeze ne alınmalıdır?

A. () Öğrenci merkezli B. () Öğretmen merkezli

17. Sosyal bilgiler dersini branşının dışında öğretmenlerin vermesinin başarıyı olumsuz yönde etkilediği görüşüne katılıyor musunuz?

A. () Hiç B. () Az C. () Oldukça D. () Tamamen

18. Sosyal bilgiler ders konularıyla ilgili gazete, dergi, kitap ve mesleki yayınları ne kadar izleyebiliyorsunuz?

A. () Hiç B. () Az C. () Oldukça D. () Tamamen

19. Sosyal bilgiler programında yer alan hedefler sizce ne derecede davranışa dönüşüyor?

A. ()Hiç B. ()Az C. ()Oldukça D. ()Tamamen

20. Okulunuzda Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili yeterli araç-gereç mevcut mu?

A. ()Hiç B. ()Az C. ()Oldukça D. ()Tamamen

21. Sosyal bilgiler dersinin işlenişinde kitaba ne ölçüde bağlı kalıyorsunuz?

A. ()Hiç B. ()Az C. ()Oldukça D. ()Tamamen

22. Sosyal bilgiler dersinde öğrencileri şiir, resim, öykü gibi güzel sanatların çeşitli örneklerine yönlendirerek estetiğin eğitici niteliğine ne derecede yer veriyorsunuz?

A. ()Hiç B. ()Bazen C. ()Her zaman

23. Sosyal bilgiler dersinde kullanılan metot ve teknikleri değerlendirmeniz gerekirse:

Yöntemler	Hiç	Ara-sıra	Sık sık	Her zaman
Anlatım	()	()	()	()
Soru-cevap	()	()	()	()
Problem çözme	()	()	()	()
Tartışma-gösteri	()	()	()	()
Gezi-gözlem	()	()	()	()
Eğitici oyunlar	()	()	()	()
Örnek olay incelemesi	()	()	()	()

24. Sosyal bilgiler dersi ile ilgili araç ve materyalleri kullanma sıklığı?

Araç ve materyaller	Hiç	Ara sıra	Sık sık	Her zaman
Yazı tahtası	()	()	()	()
Model ve numuneler	()	()	()	()
Haritalar	()	()	()	()
Tepegöz	()	()	()	()
Slayt	()	()	()	()
TV ve video	()	()	()	()
Grafikler ve şekiller	()	()	()	()

25. Aşağıdaki değerlendirme biçimlerine ne derecede yer veriyorsunuz?

Değerlendirme biçimleri	Hiç	Ara sıra	Sık sık	Her zaman
Sözlü yoklama	()	()	()	()
Yazılı yoklama	()	()	()	()
Çoktan seçmeli	()	()	()	()
Boşluk doldurma	()	()	()	()
Doğru-yanlış	()	()	()	()

26. Aşağıdaki problemlerle ne kadar karşılaşıyorsunuz?

Karşılaşılan problemler	Hiç	Ara sıra	Sık sık	Her zaman
Sınıfların kalabalık olması	()	()	()	()
Ders araçlarının yetersizliği	()	()	()	()
Haftalık ders yükünün çokluğu	()	()	()	()
Branş dışında girilen derslerin çeşitliliği	()	()	()	()
Branşla ilgili kaynak eksikliği	()	()	()	()
Metot ve teknik kullanma sıkıntısı	()	()	()	()

SOSYAL BİLGİLER PROGRAMINA İLİŞKİN GÖRÜŞLER

İkinci bölümde “İlköğretim 6. Ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Programının Uygulamaları Hakkında Görüşler” konusundaki görüşlere yer verilmektedir.

I. GENEL	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum
Sosyal Bilgiler Programı, Milli Eğitimin genel amaç ve temel ilkelerine uygundur.	()	()	()
Sosyal Bilgiler Programı, gelişme ve değişimlere açıktır.	()	()	()
Sosyal Bilgiler Programı, öğrencilerin gelişim düzeylerine uygundur.	()	()	()
Sosyal Bilgiler Programı, toplumsal ihtiyaçlara uygundur.	()	()	()
Sosyal Bilgiler Programı, kişisel ihtiyaçlara uygundur.	()	()	()

II. AMAÇLAR	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum
Sosyal Bilgiler Programı, öğrencilerin ilgi düzeylerine göre hazırlanmıştır.	()	()	()
Sosyal Bilgiler Programı, öğrencilerin seviyesine uygundur.	()	()	()
Sosyal Bilgiler Programında, hedefler geleceğe dönük olarak hazırlanmıştır.	()	()	()
Sosyal Bilgiler Programında, hedefler kolaydan zora doğru hazırlanmıştır.	()	()	()
Sosyal Bilgiler Programında, öğrenci katılımı tasarlanmıştır.	()	()	()
Sosyal Bilgiler Programında, uygun öğrenme-öğretme yöntem ve teknikleri tasarlanmıştır.	()	()	()
Sosyal Bilgiler Programında, araç ve gereçlerin öğretmen ve öğrenci tarafından kullanılması tasarlanmıştır.	()	()	()

III. DEĞERLENDİRME	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum
Sosyal Bilgiler Programı, ölçme durumuna uygun tasarlanmıştır.	()	()	()
Sosyal Bilgiler Programında, ölçme için kullanılacak yöntemler tasarlanmıştır.	()	()	()
Sosyal Bilgiler Programı, haftalık ders saati bakımından yeterlidir.	()	()	()
Sosyal Bilgiler Programı, öğrencilerin günlük hayatlarında karşılaşılabilecekleri muhtemel eğitim durumlarını tasarlamıştır.	()	()	()

EK 2: İZİN BELGESİ

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Şereflikoçhisar İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

BÖLÜM : Kültür

SAYI : B.08.4.MEM.4.06.24.11-079 / 2.463

KONU : Tez Çalışması

24 MAYIS 2002

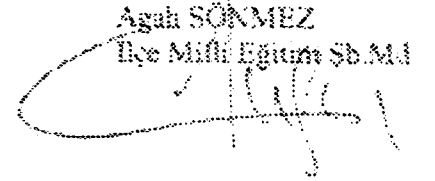
DEVEKOVAN İLKÖĞRETİM OKULU MÜDÜRLÜĞÜNE
ŞEREFLİKOÇHISAR

İLGİ : 20.05.2002 tarih ve 070/2254-8806 sayılı Valiyet yazısı.

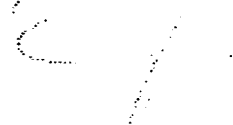
Okulunuz öğretmenini ve Niğde Üniversitesi öğrencisi Şükran KOÇYİĞİT'in tez çalışması yapabildiğinin uygun görüldüğüne ilişkin Valilik oluru ekte gönderilmiştir. Gereğini rica ederim.

EKİ : 1

Agah SÖNMEZ
 İlçe Milli Eğitim Şb. Md.

Şükran Koçyiğit

27.05.2002
 Ş. Koçyiğit

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Millî Eğitim Müdürlüğü

BÖLÜM : Eğitim
SAYI : B.08.2.MEM.14.06.00.11.070 2190
KONU : Tez çalışması

16/05/2002

VALİLİK MAKAMINA
ANKARA

İLGİLİ: Şerhli ve Şerhsiz İnce Millî Eğitim Müdürlüğünde 19.04.2002 tarih ve 1923 sayılı yazıdır.

Şerhli ve Şerhsiz İnce Millî Eğitim Müdürlüğünden alınan yazıda, adı geçen İnce Devlet Okulu Öğretmeni Okulunda öğretmenlik yapar ve aynı zamanda Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Öğretmeni Eski yüksek lisans öğrencisi Sükrü KÖKNAR ile "Okullarda 2.Kamusal Sosyal Bilimler Dersleri Nedir? Nasıl Öğretilir?" konulu tez çalışmaları üzerine ilgili okullarda görev yapan öğretmenlere sorular gelmektedir. Bu soruların cevaplandırılması için yazı ile bilgilendirilmektedir.

Konu kurum ve kurumlanarak uygulanabilir. İnce Kuruldan bu yolda sorularla ilgili soruların cevaplandırılması için yazı ile bilgilendirilmektedir.

Makrullarınca bu soruların cevaplandırılması için yazı ile bilgilendirilmektedir.

Vali Selim ZİNCİ
Vali Eğitim Müdürü V.

OLUR
14.05.2002

Haydar KESKİN
Vali V.
Vali Yardımcısı

Haydar KESKİN
Millî Eğitim Müdürlüğü
ANKARA